COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS XVIII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXXII.
APVD IO. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourſe, Pariſiis apud Briaſſon, Venetiis apud I. B. Paſcali, Patauii apud Io. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för Aor 1769. Vol. XXX. Med. Kongl. Academiens Tilstond, Stockholm, tryckt hos Directeuren Lars Saluius, po dess egen Kostnad 1769. 8. pagg. 343. tab. aen. 12.

i. e.

Acta Academiae Reg. sc. Suecicae anni 1769. Vol. XXX.

Trimestre primum.

1. De *augmento incolarum Holmiae ab anno 1721 ad finem 1766* agit P. VARGENTIN. In antiquioribus temporibus vsus est natorum et mortuorum catalogis, quos, iussu regio, consistoria miserant; recentioribus *tabellis*, quas vocant, in quibus, quae ad statum populi Suecici pertinent, curiosius consignantur (*tabellenwerk*). Ita sumendo medium ex sedecim annis 1721-1736; annuus natorum numerus est 1846; mortuorum 2104; medium vero sumendo ex octodecim annis 1749-1766, quouis anno habentur nati 2557, mortui 3430; Igitur, si constans esse sumatur ratio inter incolarum omnium numerum, et natos ac mortuos, erunt numeri incolarum omnium annis vltimis, et prioribus, in ratione circiter 7:5 ex natis; sed 8.5 ex

p. 3.
p. 8.

p. 9. ex mortuis. Quod mortuorum numerus in ratione maiore creuerit, quam natorum, inde explicat p. 12. Noſter, quoniam in eodem terrae ſpatio, augeſcente hominum numero, difficilius fiat, matrimonia inire, aut potius oeconomiae, vt a patrefamilias poſtulatur, proſpicere, morbi contra contagia ſua inter homines denſius habitantes, facilius propagent. Igitur decreſcit proportio augmenti hominum, creſcit ea decrementi. Proinde, ſi ex duarum periodorum collatis inter ſe mortuorum aut natorum numeris, incolarum augmenti ratio debeat computari, medium videtur ſumendum inter duas rationes, quas vterque calculus exhibet.

p. 13. 2. *Mola, arbores in aſſeres ſecandi* docet Cl. CAR. KNUTBERG quomodo ita conſtruenda ſit, vt per eandem arborem ſimul ducantur plures ſerrae laminarum tenuium, quo ligno, quam fieri poteſt, plurimum parcatur.

p. 33. 3. *Nouum antliarum pneumaticarum genus* proponit IO. CAR. WILKE. Lect. Phyſ. Exp. Vtitur nota proprietate vaporum aquae ebullientis, ita ſe expandendorum, vt ex eo loco, quem replent, aerem expellant. Itaque loco cylindri eius, in quo vulgares antliae embulum agitant, vas habet metallicum, in quod, canalis ope, adſcendere poſſunt vapores aquae, ſuper carbonibus ebullientis; per aliam aperturam cedit illis vaporibus aer in vaſe (veſicam appellat) contentus. Iungitur autem veſica orbi alicui, cui campana vitrea imponi queat, vt in vulgaribus antliis, et illae tres aperturae veſicae, qua vapores intrant, qua aer exit, qua orbi iungitur, pro lubitu valuulis v. c. aut epiſtomiis claudi poſſunt. Vltima igitur hucusque clauſa eſt. Vbi vapores, in veſicam adſcendentes, ſat aeris expulerunt,

pulerunt, clauditur epiſtomium, per quod aer exierat, aqua frigida veſicae circumfunditur. Ita frigefacti vapores guttarum forma redeunt, vnde adſcenderant, et clauſo, epiſtomio, quod, apertum ante, adſcenſum illis permittebat, iam veſica magnam partem vacua eſt. Illo igitur epiſtomio, quo orbi iungitur, aperto, in hoc vacuum irruet aer ex campana. Quae exantlationis ſpecies repeti poteſt, vt ſub campana remaneat pars aeris, quae initio ſub campana fuerat, centeſima triceſima in p. 37.
machina, quacum tentamen inſtituerat Noſter, non omnino, quantum maiori cura reddi poſſet, perfecta. Vulgares antliae etiam poſtea, quae b. NOLLET ad eas emendandas fecit, aerem circiter 300 vicibus rarefaciunt; (nihil habet Noſter de antlia Cl. IO. SMEATON Phil. Tranſ. Vol. XLVII. art. 69. qua aer 500, imo 1000 vicibus tenuior reddi adſeritur) itaque haec paulo melius conſtructa facile illas aequabit, habet vero hoc praecipui, quod ſubito aerem euacuet, non, vt vulgares, paulatim; (vas magnum in anteceſſum euacuare, et campanae ita adplicare, vt aer campanae ſubito in illud irruat, docuerunt b. NOLLET et alii). Ceterum, cum igne et aqua illi opus, vſus quibusdam incommodis iunctus eſt.

4. *Animaduerſiones de ſectione caeſarea* iis, quas p. 42.
1768 exhibuit, addit HERMANN SCHÜTZER.*)
Neceſſariam illam exiſtimat 1. matre, antequam p. 44.
partum enixa ſit, mortua. 2. Si partus via naturali prodire nequeat, vel propter malam conformationem et anguſtiam peluis, vt in femina nana, de qua anno 1768 actum eſt, vel propter excreſcentias et ſcirrhos, ſiue in pelui ſiue in ouario, quibus vterus ex ſitu ſuo deprimitur, vt naturali via partus exire nequeat, ſi caput primum prodeat; nam ſi pedes

*) Conf. comm. noſtr. Vol. XVII. P. I. p. 67.

pedes primi ſint, extrahi poſſe exemplo docet fe-
p. 45. minae, cuius ouarium ſiniſtrum ſcirrhoſum quam maxime tumebat, eam via naturali a partu, cuius pedes primi prodierant, liberauit, neque niſi biennio poſt a ſcirrho hoc mortua eſt. 3. Si fetus ſit
p. 46. in tuba Fallopiana, aut cauo abdominis, 4. ſi vagina vteri callis cet. occludatur, vt partus per illam exire nequeat. 5. Si ruptus ſit vterus, quod feminae, ab obſtetrice inclementer tractatae, in ipſo vteri fundo acciderat, Noſter quidem via ordinaria extraxit partum, cuius caput, cum manum vtero inſeruiſſet, inter inteſtina matris iacens, vna cum illis tetigerat, mater tamen ab hoc vteri vulnere, et nata inde gangraena, quinto die poſt obiit.

p. 49. 5. *Vacca Finnica, quomodo nutrita ſit, vt ex lacte eius quotannis fieri poſſent butyri librae vicennariae (liſpfund) 9 vel 10*, deſcribit PETR. ADR. GADD. Chem. Prof. Oboenſ. Haec ſi intelligi omnino deberent, ſingula eſſent deſcribenda, neque ſingula incognita iudicantur. Id videtur animaduerſione dignum, herbas reiectaneas, quibus alias non veſcuntur vaccae, vrticam, car-
p. 52. duum, abſynthium, ſonchum, chaerophyllum, leontodon taraxacum, gramina duriora, arborum ramuſculos et folia, concisa omnia et cocta iuris ſpeciem praebuiſſe (*ſiede* appellant oeconomi noſtri) quod utile vaccae fuit. In locis, vbi cremor lactis butyro faciendo ſeruatur, calor non debet excedere 22 gradus thermometri Suecici,
p. 54. hoc eſt, 18. Reaumuriani (Suecicum inter glaciei et aquae bullientis puncta habet gradus 100) alias iuſto citius coagulatur lac, nec ſatis exacte cremor a ſero ſeparatur.

p. 57. 6. *Animaduerſiones ad ſcriptum praecedens* edit ANDR. BERCH Iur. D. et Pr. Oec. Upſ. Pleraque

que probat, neque omnino noua iudicat. Illis 10 libris butyri non reddi pretium foeni et farinae, quae vaccae nutriendae adhibita fuerant, existimat, nisi in loco, vbi vendi foenum non potuerit, Holsatienses vaccas, Hollandicas, Anglicas, 24 libras vicenarias butyri quotannis reddere. Lac in regionibus borealibus aliter tractari monet ad butyrum efficiendum, quam in Europa reliqua.

7. *Obseruata in salinis Noruegiae, ad locum, Walloe dictum prope Christianam*, edit. Cl. SAM. GUST. HERMELIN. Aqua tubarum ope, obtinetur ex mari, ex profunditate 30 pedum, nam propius ad superficiem minus salsa est. Dum ex alto per virgulta destillat, quod infra colligitur, plus salis in minore massa aquae continet, ex, mari haustae aquae pars $\frac{1}{96}$ sal est, dicto modo concentratae $\frac{5}{16}$, ita aerometro aqua exploretur; sed, licet aerometrum ostendat $\frac{5}{16}$ ponderis aquae a sale effici, tamen coctione non obtinetur tantum salis, quoniam eius ponderis pars est etiam ab alio sale, quam culinari item a particulis terreis, aquae innatantibus. Coctio consueto modo absoluitur. Experimentum captum est euaporandae super ignem aquae, qualis ex mari hauriebatur. Quantitates ligni comburendi, vt ex tali aqua tantum salis habeatur, quantum ex concentrata, sunt in ratione 22:5. Cum maris superficies, ineunte vere, a glacie liberatur, aqua in suprema maris superficie aeque salsa est, ac alias in profunditate 30 pedum. Inde occasio nata est tentandi, quantum posset aqua salsa concentrari, dum pars eius in glaciem abit; sed repertum est, frigore vehementissimo non plus effici posse, quam aquae sub glacie remanentis, pars sexta sal sit. Igitur hic modus concentrandae aquae salsae, vt minus vtilis vulgari neglectus est.

p. 60.
p. 62.
p. 65.
p. 66.

p. 67. 8. *Triticum, ſpica multiplici, quam bene creuerit in Hallandia*, enarrat PETR. OSBECK, et culturam huius cerealis ciuibus ſuis commendat. Nomina plantae habentur ap. Cl. RAIUM Synopſ. ed. III. p. 387.

p. 71. 9. *Plantulam, cuius ramuli congregati, ſyluulam referentes, toti ex capſulis ſeminalibus conſtant*, deſcribit OTTO FRID. MUELLER. Septembri menſe 1762 Fridrichsdalii (cuius faunam et floram edidit) in loco paludoſo corpus album detexit, a quo particulae albae auolarent, inhaere-
p. 72. bat fruſto ligni fagini ſicco. Quod cum curatius examinaret, ſyluulam plantarum reperit, 4. digitos longam, ſesquidigitum latam, adhaerebat, ligno, ope cuticulae flauae, pellucidae, duas lineas latae, e cuius margine ſuperiore prodibant veluti parui frutices, coeruleo griſei, inde a ligno incluſi ſubſtantia flaua farinacea ſpumae exaruiſſet ſimili, variis in locis diſrupta, leuiſſimo ſtatu pulueris ſubtiliſſimi ad modum auolante. Quos frutices diximus ramuſculorum potius congeries, vndique habebant veluti nodos compreſſos, farina alba, tenui con-
p. 73. ſperſos, quae leuiſſimo tactu decideret. Illi vero noduli coerulei nigrum puluerem continebant, quem microſcopium oſtendit, conſtare granis rotundis, duris, pellucidis, adiectis quibusdam filamentis tenuiſſimis, quibus adhaererent granula, quatuor vicibus filamentis craſſiora. Itaque noduli illi coerulei capſulae ſeminales ſunt, plenae ſeminibus nigris, filamentis tenuibus adhaerentibus. Hae capſulae, cum ſiccatur et decidit inuolucrum flauum, farinaceum, ſpumae ſimile, diſſiliunt, ſemina innumera quaquauerſum eiicientes. Id vero inuolucrum veluti totius plantae communis eſt corolla. Igitur
p. 74. huius plantae haec ſunt ſingularia: radicis loco ipſi
eſt

eſt cuticula tenuis, extenſa; tota plantarum ſyluula, corollae loco, tegitur inuolucro molli, quod, cum fini ſuo ſatisfecit, ſiccatum diſſilit, et vento diſſipatur. Nomen ei eſt apud Noſtrum: *mucor cruſtaceus, erectus, albidus, corymbis globoſis, nigris.*

10. *Corpus humanum et artus, quantum a variis cauſis ampliarentur aut minuerentur*, dimenſus eſt ANT. ROL. MARTIN. In nota ſubiecta profitetur Academia, has menſuras, ob difficultatem accurate illas capiendi, non omnino tutas ſibi videri; laudandam tamen eſſe ingenioſam Cl. Auctoris induſtriam, quae alios ad eadem obſeruanda poſſit incitare. Menſurae loco vſus eſt faſcia chartae craſſioris, duos digitos transuerſos lata, in qua plures rectas parallelas duxerat, ſingulas pro ſingulis partibus, quas, cuiuis parti circumplicando faſciam, dimetiri volebat. Menſurae in ſedente captae ſunt, iacentem minus amplitudinis habere expertus eſt. Contextus et alia, quae annis praecedentibus a Noſtro exhibita ſunt, docent, ſuum potiſſimum corpus eum eſſe dimenſum. Conſiderauit vero thoracem ſupra coſtas veras, linea per papillas ducta; item thoracem ſupra coſtas ſpurias, linea per ſcrobiculum cordis ducta. Abdomen, linea per vmbilicum ducta. Cum pro inſpirationis et exſpirationis diuerſitate varia ſit thoracis amplitudo, ſummam inſpirationis liberae exſpectauit. Volam etiam manus dimenſus eſt, femur ad inguen, ſurae craſſiſſimum, crus ſupra malleolum. Ita reperit, quorum exempla adducemus. Cibus, potus, motus, vigiliae, calor ampliant corpus. Poſt cibum, modice ſumtum, abdomen et thorax, ſingula 5 lineis ampliantur (lineas habet digitus Suecicus decem). Poſt cibum copioſiorem, vini, coffeae hauſtus pleniores, coſtae verae 7 lineis ampliores

p. 76. p. 77.

repertae ſunt, et ſpuriae tantundem, abdomen di-
p. 78. gitum. Eundo femur 7, 8 lineas auctum eſt; ſura 5; crus 2: poſtquam duas horas tibias muſicas inflauerat, thorax 8 lineis amplior factus eſt, abdomen nihil ampliatum; dormientis manus et crus ſingula 2 lineas, ſura 5 lineas ampliora, quam ſtatim poſt ſomnum; contra coſtae dormientis 8 lineis an-
p. 79. guſtiores fuere. Potus ſpirituoſi anguſtant corpus, item, ſed minus, ſal ammoniacum, cortex Peruuianus, adſtringentia. In pectoris anguſtiis a morbo, nihil mutatae coſtae verae, nec abdomen, ſed ſpuriae lineis 5 anguſtiores, quae poſt ſudorem et tranſpirationem priſtinam amplitudinem recuperarunt. A colica flatulenta, aut cibis flatulentis, nihil mutatae coſtae verae et abdomen; ſpuriae ad 5, 8 lineas extenſae. Poſt aluum mane liberatam coſtae et abdomen anguſtiores, niſi id a diarrhoea, aut laxantibus vehementius contigiſſet, tunc enim coſtae contractae fuerunt, abdomen ad digitum ampliatum, quod tamen interdum vel ab euacuantibus fortiori-
p. 80. bus nihil eſt mutatum. Poſt emeticum abdomen anguſtius, coſtae ſpuriae ampliores; cum vomitum ſedes plures eſſent ſecutae, nihil mutatae coſtae, ſed
p. 81. abdomen ſesquidigito amplius. Inſpiratio libera abdomen 10 lineis ampliat, coſtas veras et ſpurias iunctim 5 (ſcilicet, quantum ampliatae ſunt coſtae verae, quantum ſpuriae, ſingulatim dimenſus eſt, hic ſummam ſaltim edit). Quod amplitudinis augmentum cum ſesquidigitum aequet, poteſt vehementiori inſpiratione id ad tres digitos extendi, ſed, ſeruata eadem ratione, inter augmenta coſtarum et abdominis (vt ſcilicet abdominis augmentum duplum ſit augmenti coſtarum *) ſub finem monet, in Finnia

*) Menſurae hae plus videntur nos docturae, ſi conſuetam amplitudinem addidiſſet Cl. Auctor illarum partium,

Finnia infantes, qui cardialgia cet. laborant, pronos reponi; ſupra dorſum vero extendi pedem ſiniſtrum, et brachium dextrum, donec ſe mutuo contingant: item pedem dextrum et brachium ſiniſtrum, ſi ſe non contingant, partem breuiorem fotu, aut illinendo ad iuſtam longitudinem reduci *).

II. *Excerpta ex diario Academiae.* 1. Oleum ex p. 82.
ſeminibus fagi expreſſum, pluribus in locis notum, nondum adhibet Suecia. Eam ob cauſam eduntur, quae de hoc oleo expertus eſt in Italia Cl. IO. TARGIONI Tozzetti. Semina a membranis, quibus p. 83.
circumdantur, liberata non plus olei dedere. Hae igitur membranae parum olei abſorbent. Tamen ſemina haec, ita membranis exuta, oleum praebent magis album. Sapor olei gratus eſt, ſubdulcis, odor etiam gratus. Ellychnii ab illo claram et viuidam lucem fundunt, extincti non adeo male olent, ac ab oleo oliuarum. Cum in vehementi frigore, quod Italia ſenſit 1768. oleum oliuarum ad saponis conſiſtentiam coagularetur, oleum faginum pellucidum manſit et fluidum.

2. ABR. ARGILLANDER, officinarum nitra- p. 84.
riarum Finniae director, obſeruare ſibi viſus eſt, legem in ſexu liberorum, ab eadem matre ſucceſſiue editorum, plerumque alternare ſexum, vt filium ſequatur filia cet; ſi vero plures partus eiusdem ſexus ſeſe excipiant, pueros edi numero pari 2, 4, 6, 8 cet. puellas impari 3, 5, 7, 9 cet. Id expertus eſt in feminis 50, quae pepererant pueros 187, puellas 278; quae minimum pepererat, 6 partus ediderat, quae

tium, quarum augmenta aut decrementa exhibet. Ita enim cognoſceretur ratio inter magnitudines conſuetas et mutatas, quam nunc omnino ignoramus.

*) Hanc operationem Germani *zieben* appellant.

quae plurimum, 23; cauit vero, ne abortus calculos suos turbarent. Inter has 50 feminas duae saltim, quaeuis semel, post duas filias filium pepererunt. Seruari legem vidit etiam femina, secundas nuptias ineunte, indicio, sexum fetus a matre pendere. Sed exemplis contrariis recensitis, legis vniversitatem infregerunt iam quidam Academiae socii, suadentes tamen, vt haec cogitata, vlteriori examini occasionem datura, ederentur.

p. 86. 3. Rustica in vas, ex quo vacca 12 annor. quae modo pepererat, potaret, cultrum, quarta vlnae parte longiorem, iecit, superstitione eius loci contra sortilegia. Illum vacca cum potu deglutiuit, quatuor diebus male se habuit, post ea bene tribus vicibus rursus peperit, et eo anno, quo haec scripta sunt, quarta vice praegnans facta est; Illo vero anno prodire coepit culter ex pectore, manum transuersam a femore longitudo partis prominentis est duorum digitorum transuersorum. Vacca lac copiose dedit.

Trimestre secundum.

p. 89. 1. *De figuris aquae, in glaciem abeuntis*, noua experimenta edit IO. CAR. WILKE. Pertinent inprimis ad glaciem subito oriundam, dum aquae frigidae immittitur solidum frigidum, v. c. tubus vitreus, glandes minores plumbeae (*bleyschrot*) sti-
p. 93. ria glacialis. Aqua adhuc habente calorem vnius aut dimidii gradus, supra punctum glaciale thermometri Suecici hoc modo nullam glaciem ostendit, ipsa illa solida crusta glaciali obducuntur, et id quidem solummodo, si frigidissima sint, vt tubus vitreus, niue et sale plenus. Cum vero aquae, ad ipsum glaciale punctum frigidae, immittitur vitrum frigidius, aut mercurius, aut glandium plumbearum

rum minorum numerus; copioſe in aqua oritur fi-
gura glacialis, pro baſi et origine aliarum omnium
habenda lamina tenuis, omnino circularis. Hae la-
minae ſitu horizontali per aquam adſcendunt, in-
terdum tam exiguae et tam numeroſae, vt nebu-
lam, aquam replentem, exhibeant, dum vero ad-
ſcendunt, ad lineae diametrum, et magis augen-
tur. Superior illarum pars conuexa eſt, inferior
plana. In aqua, ad dimidium vel integrum gradum p. 94.
infra punctum glaciale frigida, oriuntur eaedem la-
minae glaciales, ſed dum adſcendunt, margine fo-
liaceo in eodem, cum illis, plano ſitu circumdan-
tur, qui mox auctus, in figuram, qualem vix exhi-
bet, ſexangularem abit. In frigidiore celerius ad- p. 95.
huc oriuntur illae ſtellulae hexagonae, omnes ta-
men a media lamina circulari. Ita facile oculis ſub-
iicitur nota lex Cl. MAIRANI, glaciem laminis
planis et angulis 60 graduum oriri; ſed has figuras p. 101.
ex priſmatibus veluti glacialibus tenuibus, acumi-
natis oriri, non docet experientia; contra oſtendit,
radios, qui dici queant glaciei, non acuminatos eſſe,
ſed figuram foliorum referre, etiam microſcopio
conſideratos. Ex his experimentis curatius, quam
vt omnia huc transferri queant, deſcriptis, gene-
ralia quaedam conſectaria deducit Noſter. Niuis et p. 106.
glaciei figuras ſexangulares a ſolis aquae particulis
oriri, non, vt quidam commenti ſunt, a ſalibus cet.
admixtis: Ningere igitur, cum aer vaporibus aqueis p. 107.
refertus, ipſe vbique frigidior, quam ad punctum
glaciale impellatur ab irruente vento frigido, aut
nubes, vaporibus iam conglaciatis onuſta, irruat.
Diuerſitates ſtellarum niualium, a variis gradibus
frigoris, in aere naſci; laminas vero illas glaciales
forte ſaepius copioſe in aere pendere, et ab illis
meteora quaedam emphatica naſci, cet. Tandem de p. 110.
glacie loquitur, quam in fundo fluminum generari,

adſcendendo

adſcendendo creſcere, et ſic fluminum curſum cum damno litora colentium impedire, refertur. Eius ortum ſatis apte ex illis laminis glacialibus, adſcendendo creſcentibus, explicat.

p. 111. 2. *Hydropem rarum ouarii* deſcribit ROL. MARTIN Anat. et Chir. Prof. repertum in cadauere feminae, quae vna ſaltim die in noſocomio degeret, vt de morbo eius nihil conſtaret, quam, eam de dolore
p. 113. genitalium, et febri lenta eſſe conqueſtam. Ouarium dextrum in hydropem abiit, ita mutata figura conſueta, vt extremitates figurae eius oualis verſus caput et pedes eſſent directae, longitudo vtero perpendicularis, figura oblonga rotunda, aequabiliter aqua repleta, quam continebat tunica, aeque craſſa, ac veſica vrinaria, ſed viſcida et carens fibris mu-
p. 114. ſcularibus, in eius ſuperficie interna conglomeratae apparebant veſiculae pellucidae. Magnitudo oui ſtruthionis, menſuram aquae, continebat, plerumque in cauo illo aliquid etiam in veſiculis, vni laterum adiacentibus. Duplicatura peritonei expanſa, ſaccus ille ante tubam fere liber iacebat, illi vteri annexae adhaerens ſaltim membrana tenui velut celluloſa. In pelui minori, prope foramen obturatorium, et circa ramos arteriae hypogaſtricae, celluloſa tantum inflata, vaſa ne poſſent iniici, ſed cera ibi ſtagnaret, etſi alibi minimos ramuſculos intraret. Muſculi valde ſcirrhoſi, calculoſi quid
p. 115. aut ſabuli continentes, quod cultros laederet. Exitus vrethrae femineae, vbi in pronaeo vaginae vteri iungitur, in ſubſtantiam conglomeratam, viſcidam, viſu iudice velut adipoſam abierat. Hinc extrorſum premebatur vagina, ea parte, qua inteſtinum rectum reſpicit, eodem ſcirrho circumdata. Hinc natus tumor prolapſum vteri mentiebatur, parte vaginae inferiore relaxata, et, cum non amplius adhaereret, procidente.

procidente. Nam ipſum vteri fundum hydrops ille non preſſerat, cum ei non immineret.

3. *Pterocarpus* (ecaſtaphyllum) *Americana* de- p. 116.
ſcribitur a PETR. ION. BERGIO. Arboris ramum inter alias plantas, in itinere collectas, ex Havana attulit, IO. RVDOLPH. Chir. ſtud. Florem ſolum absque fructu viderunt Cll. PLUMIER et BROUNE. Ille *ſpartium* appellat, hic *ecaſtaphyllum* et figuram meliorem exhibet. Cl. LOEFLING florem et fructum vidit, ſed de vtroque breuiter loquitur absque figura, vt difficilius intelligatur, de hac planta illum loqui. Cel. LINNAEUS ad *hedyſarum* retulit, quia fructum non vidit: is enim docet, ad *pterocarpum* pertinere. Exemplar, quod hic deſcribit Noſter, ſimul depictum exhibet, ſoluit
difficultatem aliquam circa characterem *pterocarpi*, p. 117.
quae ad ſtamina pertinet, oſtendit enim, filamenta diuiſa eſſe in duo corpora aequalia. Specificum nomen Noſter plantae tribuit: Pterocarpus (*ecaſtaphyllum*) leguminibus ſuborbiculatis, obtuſis, planis, foliis alternis ouatis, ſubtus villoſis.

4. *Iuglans foliolis, ſeptenis lanceolatis, ſerratis,* p. 119.
impari ſeſſili Linn. ſp. pl. ed. II. p. 1415. deſcribitur a P. KALM. Arbor Americae borealis indigena eſt, Anglis *White, Walnuts*, item *Butternut, Oylynut*, Batauis Noui Eboraci *Olje Noot;* quoniam
exterior cortex nucis velut butyro aut oleo obdu- p. 120.
ctus eſt, manus etiam inficiens, inprimis ſi viridis tractetur. Nucis forma oualis eſt, qua ab aliis, ſui generis, omnibus diſtinguitur, inde Gallis Canadenſibus dicuntur *Noyers langues.* Inter nouum Eboracum et Albaniam ſyluae plurimum hac ar-
bore conſtant. Ad ſinum St. Pauli, milliaribus p. 121.
Gallicis 18 Quebeco borealiorem vltimae verſus bo-

ream

ream reperiuntur. Crefcit ad ficcas, paulatim decliues fluuiorum ripas, et alia collium decliuia. Philadelphiae florere incepit 1750. d. 26 aprilis, ftili noui, tribus aut quatuor diebus poft folia proruperunt. Ad Montreal Canadae nuces d. 23 fept. 1749 in Albania, maturae fuerunt, cum minus borealis fit, 1750. d. 12 fept. maturas reperit. Folia fub finem octobris 1750. deciderunt. Corticis, nucis et foliorum odor ab oleo copiofo, maxime ingratus. Rami facile, modice inflexi, franguntur. Lignum album eft, vnde arbori nomen Anglicanum, hinc ad opera minora lignea non quaeritur, fed combu-
p. 123. ritur. Cortex lanam colore nigro tingit; decoctum corticis, in ore retentum, aduerfus odontalgiam commendatur. Nucum prouentus copiofus eft, funtque optimi faporis. Semimaturae facchàro condiuntur. Oleo barbari crines illiniunt, et artus
p. 124. poft laffitudinem, a motu vehemente. Nuces per annum efui aptae manent. In Finnia ex vere 1758 fatis nucibus arbores aeftate proxima progerminarunt, et tulerunt hyemes, plerisque arborum indigenarum laetiferas. Nuces nondum maturuerunt ob aeftates minus calidas et breuiores. Semimaturae tamen condiri poffunt.

p. 127. 5. *De aquae comminutione* agit CAR. FRID. NORDENSCHIOELD. Difputat inprimis contra *ea, quae de mutationibus fuperficiei telluris, inprimis in tractu eius frigidiore*, dicta funt et inferta actis anni 1765. trim. fec.*) Pleraque, quibus adftruit, aquam revera diminui, non ignota funt, et ab eo prolixius et obfcurius dicuntur, quam opus erat. Habet tamen quaedam, quae fibi vindicet, vel cogi-
p. 134. tata vel comperta. Cum dulcis aqua, poft pluuias copiofiores, manna copia falfae mifcetur, fermentationem

*) vid. comm. noftr. Vol. XV. p. 10.

tationem nafciuit, et, poft praecipitationem, cuius fedimentum particulis terreftribus fundum maris obducat, adeoque altiorem reddat, et prouocat ad experimentum, eius caufa a fe explicatum in notis fuis, ad Cl. BROWALLII *de aquae diminutione* librum, adhuc ineditis. Similiter alia ex fcriptis fuis, nondum editis, fupponit, vnde partim nafcitur obfcuritas eius, partim etiam a ftilo. Anno 1727 p. 141.
prope mare fodiens puteos reperit, plenos aqua falfiore, quam effet marina, qua exhaufta, alia aqua puteos rurfus implens, minus falfa fuit, propius ad marinae falfedinem accedens. Vnde colligit, marinam aquam, dum per fabulum colatur, ibi fal deponere; fabulum vero plus falis retinere, quam aqua marina contineat. Itaque aquam, per fabulum transeuntem, magis falfam fieri poffe marina. Superficiem maris fingulis feculis vlna circiter humiliorem fieri ponit, Cl. CELSIUS $2\frac{1}{4}$ vlnas fumferat, quod, quoniam experientia conciliari nequeat, in caufa fuiffe dicit Nofter, vt multi diminutionem aquae omnino negarint. Scripfit vero haec omnia, vt fub finem differtationis indicatur, d. 31. Oct. 1765.

p. 146.

6. *Quae in Suecia acta fint, ad obferuandum Veneris per Solem tranfitum d. 3. Iunii 1769* enarrat P. VARGENTIN. Quod obferuatores plures varia in loca miffi fint, vtile fuit, nam ob coelum nubilum illorum vnico Cl. PLANMAN contigit, ob- p. 151.
feruare Caianeborgi contactum interiorem et exteriorem. Deinde obferuationes Holmienfes enarrat Cl. Auctor. Id inprimis ad naturae coeleftium cognitionem pertinens notatu dignum eft, quod, cum Venus toto fuo orbe intraffe difcum folis iudicaretur, extenderetur tamen ab ea, ad illam par- p. 153
tem marginis folaris, per quam intrauerat, velut fafcia nigra, qua margini adhaereret, ea fafcia, fuc-

 ceffu

cessu temporis; paulatim angustior facta est, donec tandem subito, velut a radio lucis, per eius transversum proiecto, disrumperetur, et Venus, a luce Solis vndique circumdata, appareret. Id phaenomenon Suecis obseruatoribus omnibus visum est, aliis illorum aliter in circumstantiis, vt amplitudine, duratione, figura fasciae, quod tuborum, quibus vsi sunt, et ipsorum oculorum diuersitati tribui potest.

p. 158. 7. *Vpsalienses obseruationes Veneris in Sole* edit ERICUS PROSPERIN. Adj. Math. et Vicar. Obseruatoris Astr. Reg.

p. 161. 8. *Illud fasciae phaenomenon explicare* conatur DAN. MELANDER Astr. Prof. Vps. Vtitur atmosphaera Veneris, et simul alias coniecturas, de planetarum atmosphaeris, proponit.

p. 173. 9. *Oboenses Veneris in Sole obseruationes* enarrat IAC. GADOLIN Th. D. et Prof.

Trimestre tertium.

p. 177. I. Cl. NORDENSCHIOLD *scripto* (Trim. sec. 5.) *vtpote suo opposito* respondet EPHR. O. RUNEBERG, singulas aduersarii rationes excutiens. Ad illa, de sedimento a pluuia, cogitata monet, ita fundum maris eleuari debere tantundem in australibus regionibus ac in borealibus, et maxime sub
p. 185. aequatore. Regiones esse vltra milliare Suecicum supra maris horizontem eleuatas, excursu fluminum colligit, qui, vt lentus saltim sit, decliuitatem vnius partis pro longitudine centum partium postulet, dari autem fluuios, qui ab origine sua 100 milliaria ad mare decurrant. Volgae longitudinem 500 mill.

Germanico-

Germanicorum aeſtimari, vbi, detractis etiam viae flexibus, ſat longitudinis reſtet.

2. *Epiſcopatus Oboenſis augmentum populationis* annis 30 recenſet CAR. FRID. MENNANDER. Th. D. Epiſc. ad Procanc. Oboenſ. Conferenda haec ſunt cum prima diſſertatione trim. pr. In terris omnibus, quae ad epiſcopatum (ſtift appellant) pertinent, extenduntur vero in longitudinem circiter 100 milliarium Suec. latitudinem 20; non computata Lapponicae parte, quam *Kemi* appellant, annis 1727-1736 nati ſunt 84702; mortui 47541; annis 1757-1766. nati 135843; mortui 93240. Maxime creuit numerus incolarum Bothniae orientalis, fere ad duplum, cuius cauſas recenſet, quod haec regio, fertilis natura ſua, peſte 1710, et bello Ruſſico, quod pax 1721 terminauit, fere fuerit incolis orbata. Qui ergo eam quietis temporibus rurſus occuparunt, cum ſat terrarum haberent, quam primum per aetatem fieri poterat, matrimonia inierunt, et liberos procrearunt. Leges Suecicae ad oeconomiam ſpectantes, etſi multae in melius ſint mutatae, de quibusdam tamen queritur, quod iis efficiatur, vt homines, laboribus apti, ex patria migrent.

p. 197.
p. 199.
p. 205.
p. 207

3. *Hirundo Daurica, area temporali rubra, vropygio luteo rufeſcente* deſcribitur ab ERICO LAXMANN, Eccl. Luth. in Sibiria. Dauricae nomen, vt receptum, et a Cl. MESSERSCHMID in Cat. Muſ. Petrop. adhibitum, retinet Noſter, ipſe in Dauria non vidit, ſed in *Singoriae* parte ante aliquot annos a Sinenſibus vaſtata. Vulgo appellatur *ſaxatilis*, nam plerumque in rupium ſciſſuris habitat. Paulo maior eſt vulgaribus, ceterum vitae genere nihil differt. Matrimonia monogamica fideliter

p. 209.
p. 212

 ſeruant,

seruant, sed socia orbatus auis, paucis horis elapsis, aliam quaerit: vidit Noster, qui eam ob caussam vicini vxori se applicaret, sed frustra, vt viduum manere oporteat, nisi viduam sors offerat.

p. 214. 4. *Venerem in Sole Caianebergi* obseruauit ANDRAEAS PLANMANN.

p. 218. 5. *Eiusdem phaenomeni obseruationem, in Lapponia institutam* recenset FRID. MALLET. Obs. Reg. Vps. Lacum obseruatorio elegit *Corten Njemi*, vbi Galli astronomi degerant, cum meridiani gradum, qui circulum polarem secat, metirentur.

p. 223. 6. *Introitum Veneris in Solem* obseruauit NIC. SCHENMARK Math. Prof. *Lundini Sconiae.*

p. 225. 7. *Eundem Hernosandiae* obseruauit NIC. GISSLER M. D. et Phys. Lect. Deformationes Veneris, et eam, qua, cum tota Solem ingressa iudicaretur, adhaerere Solis margini proximo videbatur, velut vmbram, terrestri atmosphaerae adscribit. Anno 1761. Venerem in Sole omnino rotundam vidit.

p. 226. 8. *Holothuria physalis* Syst. Nat. describitur a GUST. FRID. HIORTBERG. Ipse animal vidit in mari, aequatori subiecto. Nautae pro vesica inflata habebant, sed vitam indicat motus fili, ex corporis parte inferiore exeuntis, item apicum, ex anteriore et posteriore parte prominentium. Viuum coloribus caeruleo, rubente, violaceo egregie variegatur, qui omnes pereunt in spiritu vini, corpore simul rigescente. Ad eiusmodi exemplaria, in spiritu vini seruata, factae sunt auctorum delineationes, hic, quale viuum apparuit, exhibetur, nisi quod colores addi non potuerunt.

9. *Horrea*

9. *Horrea frugibus, ope aeris perſpirantis ſiccandis, et currus trituratorios* deſcribit NIC. GISSLER. Horrea ex tignis conſtruuntur, ita coniunctis, vt liber aeri tranſitus pateat, tectum vero pluviam, recta decidentem, excipiat; *Haeſſja* ſtructura haec dicitur incolis Norrlandiae occidentalis. Frumentum ſiccum poſt infertur in conſueta horrea aut in area, prioribus illis horreis ſubiecta, grana excutiuntur ope *currus*, quem vocant. Machina conſiſtit ex pluribus rotis ferreis aut ligneis, 24 numero, quorum axes paralleli ſunt, vt rotae voluantur in planis parallelis, vbi recta progreditur machina. Ita ducitur hic currus ſuper fruges, in area expanſas, tanto temporis et virium compendio, vt, quod tribularum ope viri 6 vel 8, quotidiano labore 8 vel 10 menſium excuſſerint, id poſſint viri quatuor, ope currus et duorum equorum praeſtare ſeptimanis tribus aut quatuor. Varii modi has machinas conſtruendi exhibentur. p. 228 p. 242.

10. *Ad hiſtoriam plantarum Sconiae* pertinet ſcriptum Cl. ANDERS. IO. RETZII, chemiam et nat. hiſt. docentis. Anno 1729, impenſis Cl. Archiatri STOBAEI, Sconiam tres Sueci peragrarunt, et inter hos pater Noſtri Cl. NILS RETZIUS. Eorum diaria et collectiones perierunt; Plantas tamen eius regionis conſiderarunt Cell. LECHE, ROSEN, de LINNE; poſt eos nouae ſpecies obſeruatae ſunt, vt iam indigenarum ſpecierum numerentur 900, iis computatis, quae, cum originis ſine dubio exoticae ſint, ita tamen climati adſueuerunt, vt, cum exoſae agricolis ſint, deleri iam non poſſent. Rariorum catalogum ſubiungit, quas vel ipſe collegit, vel accepit a Secretario Regio Cl. IAC de ENGESTROEM, et Cl. EBBEBRING, Adj. H. N. In quibusdam obſeruauit, p. 243.

quarum ſpecimina hic adducenda ſunt 3. *Schoenus* compreſſus S. N. XII. p. 80. in pratis paſcuis iacet, breuis eſt, culmo toto rotundus, ad maris litus duplo maior eſt, erectus, culmo ad radicem triangulari, qui anguli paulatim diminuuntur et euane-
p. 245. ſcunt. 5. *Feſtuca* adſcendens, panicula erecta, ſubramoſa, ſpiculis teretibus anguſtis muticis, caule adſcendente, foliorum vaginis cylindricis. Primo intuitu ad *fluitantem* accedit, ſed differt foliis anguſtioribus et aliis. Caulis ad quadrantem vlnae ſupra terram iacet, deinde erigitur. Glumae florales oblongae, acutae, margine membranaceae, ſubſpadiceae. Panicula vix ramoſa. Culmus infra paniculam ſcaber, teres. Species a nullo Auctorum, quos vidit Noſter, deſcripta. In locis pinguibus
p. 250 et vliginoſis. 40. *Tremella agaricoides* ſtipitata, nigra, inquinans, pileo ſubconuexo. Fungoides quercinum peltatum nigrum DILL. Cat. Giſſ. 190. MUELLERI fungus, glutini coquendo aptus. Act. Ac. Sc. 1762. Trim. ſec. diſſ. 2. communis in fagis, quercubus, alnis, ſecuri inde ab aliquo tempore caeſis. In fagis, ſi lamellas excipias, ad agaricorum faciem propius accedit delineatione Cl. MUELLERI; haec autem delineatio melius congruit illis, quas in quercubus et alnis Noſter reperit. Gluten ex hoc fungo coquere non potuit. Species, quas Noſter exhibet, numero 60 ſunt, omnes ad eas claſſes pertinentes, quarum ſpecimina exhibuimus.

Trimeſtre quartum.

p. 257. 1. *De pinuum cultura* agit *anonymus*. Quas arbores Sueci nominibus *Tall* et *Furu* diſtinguunt,
p. 258. eae ambae Ill. LINNAEO pinus ſunt, et, vt Noſter monet, aetate, loco, in quo creuerunt, ſolum

variant. Quidam tamen duas diuerſas ſpecies eſſe contendunt, quod refelli poſſe Noſter aſſerit, ſemina vnius huius varietatis ſerendo in terram, vbi altera creſcit. Diſſertatio eius, duobus his nominibus coniunctim inſcripta eſt, pro quibus hic *pinus* dicere liceat. Pinus autem rei metallicae, tum fuſoriae, tum machinis aquariis conſtruendis ita neceſſarias eſſe notat, vt prouidentiae conſilio, vbi metalla fodiuntur, pinus etiam creſcant. Aptiſſima iis vero eſt terra ſicca, ſabuloſa, in qua nihil praeterea creſcat, praeter ericam (*mojord* hanc terram Sueci appellant) alata ſemina, ventis diſperſa, ſub erica tuta deliteſcentes in arbores adoleſcunt; ſi vero erica deſtruatur, quod ſubiacet ſabulum, vento circumagitur, et agros obtegit, terras tunc culturae minus idoneas et inhabitabiles reddens. Noſter cum praedia ſua inuiſeret, magna ſpatia, erica tecta, vidit, nullo ibi reperiundo arbuſculo, etſi vicinae eſſent ſyluae. Scilicet ruſtici falce ericam reſecabant, capita eius molliora pecoribus praebebant, reliqua fimeto, agris ſtercorandis iniiciebant. Quod cum illis prohiberet Noſter, paucis annis in iisdem locis pinus adoleſcere vidit, nulla hominum opera, ſed vento ſatas. Caeterum plurima, quae ad pineta vaſtanda in Suecia fiant, recenſet. Inter haec eſt, quod ex eo pinus latere, vbi pix copioſiſſima reſidet, fruſta caedantur, quouſque ſecuris pertingere poteſt. Ex his pix liquida coquitur, reliquum arboris ſtat inutile terrae, et iuniores arbores impediens. Noſter ruſticis ſuis ſuaſit, vt radices pinuum caeſarum effoderent, et ex iis picem coquerent, picis aeque diuitibus ac arbor. Ita ſimul ſolum arboribus liberatur, alias ibi per ſecula duraturis.

p. 261.
p. 269.

2. *Inſecta pinus depopulantia* deſcribit THORB. BERGMANN ea occaſione, quod de his inſectis conqueſtus

p. 272.

conqueſtus erat Auctor ſcripti praecedentis, quem *Excellentiae* titulo honorat Noſter. Sunt haec inſecta, laruae tenthredinum, *erucae falſae*. Populum illarum, 134 conſtantem, in vnico ramo reperit Noſter, ipſas vero, et tenthredines deſcribit, et deinde alias, in paucis diuerſas. Neutra harum ſpecierum in ſyſtematibus occurrit. Nullum hactenus innotuit contra illas remedium, niſi vt greges illarum deſtruerentur, quod tamen valde operoſum eſſet.

p. 277. 3. *Calore, qui a furnis, vbi ferrum, malleis maioribus formandum, liquatur, quomodo vtendum ſit, ad hordeum cereuiſiae coquendae ſiccandum* deſcribit P. WAESTROEM. Res ipſa ad opus ferrarium Leufſtadenſe peragitur. Anno 1766, ob oſtenſum ſimilem modum, eosdem furnos ad frumentum ſiccandum adhibendi, numo aureo ab Ac. Reg. donatus eſt.

p. 283. 4. *Lapides et mineras ingeſto puluere pyrio disiiciendi methodos* emendat SAMUEL SANDEL Conſil Metall. Nihil fere de ipſa pulueris pyrii ingeſtione, ſed multa de terebris, quibus foramen ingerendo pulueri excauatur; illorum ſtructuram, et methodos iis vtendi, emendat, quantumque praeſtet haec emendatio, experimentis, iuxta illam inſtitutis, cum antiquiore methodo collatis, oſtendit, multa docens, quae maximi momenti ſunt in re metallica, et lapidibus ad vſum architectonicum obtinendis.

p. 311. 5. *Animaduerſiones ad diſſertationem praecedentem* edit SVEN RINMAN, quibus varia eius contenta tum probat, tum illuſtrat.

p. 315. 6. *Erucam, quae ſecale, quod vere ſeritur, vaſtat,* deſcribit PETR. OSBECK. Magnum ab illa damnum

damnum contigit agris Hallandiae auſtralis 1768. Prope terram moratur et morſu culmos ad primum a terra nodum abſcindit, vt, velut falce reſecti, concidant. Sub finem iulii in chryſalides abeunt, ex quibus excluduntur phalenae, proxime ad illam ſpeciem accedentes, quam Ill. LINNAEUS *noctuam nictitantem* vocat; imo adſeuerauit Ill. LINNAEUS, eſſe illam ſpeciem, Noſter vero ſubdubitare videtur, inprimis, quia phalaena noctua nictitans in ſylvis habitat, huius eruca non niſi ſecalis culmos adgreditur, non hordeum, non herbas, in agris circumſtantes. In humidis agris, item bene ſtercoratis, non vidit; neque ſecale, ante hyemem praecedentem ſatum, adgreditur. Vnde videtur eius augmentum impediri poſſe, ſi ſecale vernum, quam primum fieri poteſt, ſeratur, vt egreſſae ex ouulis erucae adultiores iam culmos, et adeo duriores offendant.

7. *De crinium et metallorum fuſorum electricitate*, agit Cl. I. C. WILKE. Crines, *diu a corpore ſeparati*, *poſitiue* electricum reddunt tubum vitreum, ſiue tubus ſecundum longitudinem ſuam illis fricetur, ſiue transuerſim crinibus, velut in penicillum colligatis et bacillo adfixis, flagelletur; *Viui* vero crines, aut ante breue tempus a corpore ſeparati, ſi ſecundum ſuam longitudinem fricent tubum, vt, ſi tubus per crines, a capite pendentes, ducatur, aut, iuxta crinium directionem, ſupra dorſum felis vel canis: item, ſi crinium recentium penicillo, vt dictum eſt, flagelletur tubus, *negatiuam* electricitatem in tubo producunt, ſaepe ſatis fortem; ſi vero transuerſo crines hi fricentur, vt, ſi velut annulo ex iis ope forcipis, quae extrema crinium coniuncta tenet, facto, hic annulus per tubi longitudinem ducatur, aut tubus per transuerſum dorſi animalis

p. 319.
p. 321.

malis ducatur, *positiua* fit electricitas. Hinc colligit Noster, viuos crines vi electrica proxime ad vitrum accedere, cum viuorum crinium pars quaeuis supra totam crinis longitudinem ducitur, vitrum plus fricari, quam crines; minus vero crinibus per eius transuersum ductis, ab hac frictione fortiore vel debiliore calorum in vitro et crinibus differentiam nasci, et inde differentiam electricitatum. Viuos vero crines paulo alios effectus edere, inprimis ob
p. 322. pinguedinem, quam continent. Cum enim penicillo ex crinibus, recenter resectis, tubum flagellaret, tubus vehementer *negatiue* electricus factus est, superficies autem eius, quae pura erat, specularis, tenui pinguedine obducta. Qua detersa, et tubo, vna cum crinibus furno imposito, post 14 dies, repetito experimento, minus *negatiue* electricus repertus est tubus, et minus pinguis. Deinde nulla electricitas potuit excitari. Elapsis septimanis, crines hos Cl. Auctor paulo pinguedinis infecit, tunc flagellatus tubus *negatiue* electricus factus est, et pinguedine obductus. Eluta ex penicillo pinguedine, tubus *positiue* electricus factus.

p. 324. De metalli fusi electricitate haec expertus est: Patinae vitreae imposuit filum ferreum incuruatum, ei circumfudit plumbum, stannum, zincum thaleri magnitudine. Cum consistit metallum liquatum, filo sericeo ferreum sustulit cum metallo appendente, id etim sequitur patina. Quae omnia cum coniuncta dependent, nulla obseruatur electricitas; cum decidit patina pondere proprio, aut leui ictu cylindri vitrei, viuax apparet electricitas, *negatiua* in metallo, *positiua* in vitro. Coniuncto rursus metallo patinae, euanescit electricitas, separata corpora diu retinent, quodlibet suam. Tactum metallum suam amittit, sed patinae rursus impositum, et ibi tactum, recuperat.

8. *Historiam*

8. *Historiam luis bouinae, quae anno 1769 in Belgio grassata est*, Academiae, latino sermone, misit Cl. ED. SANDIFORT M. D. et Hagae Polyater.

Contagium inter armenta, quod ita per Hollandiam grassabatur, vt eorum 63281 ab initio aprilis ad finem vsque septembris 1760 perierint, hic a Cl. Auctore proponitur. Infectio sese prodit ex separatione pecorum ab aliis, perpetuo iacentium, aliqua appetitus prostratione, anxio et vago aspectu, oculis vehementer rubicundis ac tumentibus. Morbo tum exasperato; plane nihil deuorant nec ruminant, debilitas aucta, cornua, aures ac pedes mox calida, mox frigida deprehenduntur cum faucium siccitate. Dentibus strident, flatus ventris iis sunt molesti, vrina impeditur et aluus est obstructa, qua aperta, excrementa, sint dura, sint mollia, male foetent. Sitis primis tribus diebus insatiabilis, nec caput erigere possunt, nec aures, neque vllum edunt sonum. Tussis fortior ac debilior, prout pulmones sunt affecti. Bulbi oculorum tunicae externae tument ac prominent atque oculi, omnino inflammati, admodum rubent. Ex cantho interno effluit materia purulenta, et, morbo ingrauescente, lacrymae copiosae. In ore confluit, et ex naribus, aquae purae similis, effluit liquor, qui vtrinque tertio morbi die tenacior, mucosior, et pure mixtus cernitur, nec ab illis lambitur. Respiratio est anxia cum insigni rhoncho, et iacent delassati, caput interdum extendentes, interdum versus thoracem prementes, qui tumet atque ita expansus est in tympani modum, vt cutis prorsus secessisse videatur. Die quarto, quinto et sexto dysenteria cruenta cum summo foetore, ac tenesmo in plerisque apparet. Vrina non libere fluit, et genitalia in vaccis externe tument, et plerumque inter morbum abortiunt. Lactis secretio valde imminuitur, quod odorem spargit

git ſingularem, et, ſummo morbi gradu, inter coquendum coagulatur. Pereunt intra viginti quatuor horas, quarto, quinto ſeptimum vſque diem.

p. 327. Ex ſectionibus haec habeto: aqua plerumque in calua; dura mater raro, pia ſemper propemodum inflammata eſt. Tunica pituitaria inflammata ac gangraenoſa, in ore ac faucibus puſtulae aphthoſae, quas alii veſicas albas appellare videntur; lingua viſcido viridi eſt obducta. Dentes plerisque vacillabant. Aſpera arteria tota inflammata, maculis gangraenoſis et ſputo cruento quaſi obſeſſa. Pectus et abdomen in ſe liquorem rubicundum interdum continebant. Pulmones in plerisque inflammati, in aliis gangraenoſi, ac interdum ſphacelo iam prorſus corrupti, vna vice vomicis impleti. Cor in paucis erat inflammatum, in multis permagnum. Reliquae thoracis partes plus minusue inflammatae. Maiorem inflammationis gradum habebant peritoneum, omentum, meſenterium, rumen; minorem omaſus ſaepe ſphacelum, abomaſo fortiter inflammato. In his ventriculis indigeſta mox ſicca, mox humida, ſeu alii liquores conſpiciebantur. Pylorum vna vice Noſter ita inflammatum, ac, a liquore contento, ſic expanſum inuenit, vt diſrumpere totum cauum videretur. Inteſtina plus minusue inflammata erant ac tenuia talem ruborem prodebant, qualem anatomice cera repleta, ſaepe quoque gangraenoſa. Inteſtinum rectum gangraena affectum, pure interdum abundabat, quorum internae tunicae interdum facile, interdum paulo difficilius ſeparari poterat, prout cito, ſeu ſero aperirentur. Idem valet de veſica vrinaria ac fellea. Hepar interdum ſanum, interdum pallidis maculis inſperſum. Veſicula fellea plerumque ampla, et foetente tenui bile ad rumpendum vſque ſcatens, faſciolisque multis, ibi natantibus. Splen abſumtus, renes interdum ſani

ſani, interdum, tumentes et inflammati. Veſica vrina ſcatebat plerumque, interdum contracta erat ac inflammata. Vterus bene ſeſe habebat, vagina vteri non grauidi, ſummopere conſtricta. Caro laxa, nec ita rubra, vti debet. Pauperes eo veſci ſine vllo detrimento Noſter; Cl. VEERMANN autem taedium, ac diarrhoeam inde natam obſeruauit.

Bona inter ſigna refert Noſter, ſi ſeptimum diem ſuperuiuunt, ſymptomata, ſupra commemorata, ſubinde ceſſant, quod plerumque fit, dein excretio muci ex naribus et ore ſi durat. Nec veſicas in regione inguinali ſemper adeo timendas eſſe, Noſter notauit. Porro. ſi pedes primum frigent, et tertio die naturalem acquirunt calorem. Quod ſi vero hoc non ſuccedit, praetereaque ſymptomata non ſolum manent, ſed etiam grauiora fiunt, mala ſigna haec iudicat. p. 330.

Hunc morbum contagioſum nominat Noſter febrem inflammatoriam putridam, quae pectus ac abdomen potiſſimum male afficit. Ad eam arcendam ea remedia proponit, quae inflammationi officiunt, et humores ad putredini reſiſtendum adaptant, nec non, quae primas vias purgant, inprimis ſale cathartico, vel clyſmatibus, ex aqua melle ac nitro paratis. Morbo vero iam praeſente, iisdem remediis addit ea, quae vires vitales ſuſtentant, atque ſymptomata vrgentia compeſcunt. Notamus ex remediis propoſitis praeter conſueta antiphlogiſtica ac antiputrida, lac ebutyratum cum melle et ſale communi. Vires vitales aqua cum pane cocta, ſunt conſeruandae. Setacea nihil profuerunt. Cortex Peruuianus et ſalicis cum oleo vitrioli vtilis fuit. p. 331.

Quod ad pericula attinet contagii transferendi in pecora, quamquam accurate maximam partem p. 333.

ſunt

ſunt collecta, tamen, cum nimis longi partim fuerimus, partim plura a nobis iam tradita ſunt *), mittimus.

p. 339. 9. *De peſtis bouinae inoculatione dubia* edit Cl. PETR. ION. BERGIUS. Peſtem hanc, omnibus iudiciis, monet magis pertinere ad malignos morbos, quam ad exanthematicos, perſimilem videri peſti, humanum genus vaſtanti, quae, cum idem indiuiduum ſaepius adoriatur, idem de bouina peſte veroſimile eſſe, itaque nihil prodeſſe inoculationem. Neque, qui eam peregerunt, teſtari, leuiorem inde
p. 342. morbum fieri, quam naturali contagio, Cl. CAMPERUM Groningae ex inoculatis 112 ſeruaſſe tantum 45; Cl. VAN D'OEVEREN 21 ex 33. ſed harum conſeruationem minus forte tribuendam eſſe inoculationi, quam remediis adhibitis, et curae ha-
p. 343. bitae. Itaque non conſuli poſſe inoculationem, non in loco, vbi iam eſt peſtis, cum ibi incertum ſit, an animali morbus operatione conferatur, an illum ante iam habuerit; non in loco, vbi nondum graſſatur, cum ea occaſione vis morbi poſſit extendi.

*) vid. Comm. noſtr. Vol. XV. p. 279. p. 553. Vol. XVI. p. 587. Vol. XVII. p. 164. p. 542.

II.

II.

IOSEPH IACOB PLENCK *Sammlung von Beobachtungen über einige Gegenſtände der Wundarzneykunſt. Zweyter Theil. Wien, zu finden bey Rudolph Gräffer,* 1770. 8. *m.* 3 *K.* 244 *Seit.*

i. e.

IOSEPH IACOB PLENCK collectio obſeruationum, chirurgiam ſpectantium Pars II.

Continet profecto haec altera pars in hoc opere continuato, cuius primam partem ſimul cum inſtituti ratione alio tempore breuiter tradidimus *) multas lectu dignas et ſcitu neceſſarias chirurgicas obſeruationes, quarum nonnullae quoque iconibus illuſtrantur, et Cl. LEBERO potiſſimum debentur.

1. *De obſeruationibus, diuerſitatem aneuryſmatum concernentibus.* Tota haec tractatio ſecundum diuiſionem aneuryſmatum, in verum, ſpurium et pulſantem varicem, quae aneuryſmatica vocari poteſt, a Cl. PLENCK in nouo tumorum ſyſtemate **) propoſitam, tribus ſectionibus abſoluitur. p. 7.

Ac primum quidem de veris aneuryſmatibus agitur. Orta ſunt haec aneuryſmata plurima quaeque poſt venaeſectionem, quaedam poſt contuſionem, plurima per compreſſionem, nonnulla operatione curata ſunt. In operatione aneuryſmatis in arteria temporali, nec faſcia tortili, nec ligatura extremitatum arteriae vſus eſt Cl. LEBER. Compreſſio ſubinde eſt intendenda, ac, praeter compreſſionem

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 429.

**) Vienn. 1767. 8. p. 143. vid. comm. noſtr. ſecund. decad. ſuppl. I. p. 58.

nem aneurysmatis, suadetur, partem superiorem arteriae compressoriis spleniis ac fascia circumdare, vt sanguinis influxus in aneurysma retardetur ac infirmetur. Grauidae rumpebat aneurysma in brachio et, operatione facta, post tres dies feliciter parturiebat, ac, duobus mensibus praeterlapsis, sanitati prorsus est restituta.

p. 22. Quod ad spuria aneurysmata attinet, ea, quae Ill. HAEN *) proposuit, atque in actis Parisiensibus **) et Londinensibus ***) commentariis sunt collecta, cum iam a nobis sint excerpta, mittimus. Reliquas obseruationes, a Cl. LEBERO accepit Noster, cuius instrumenta in icone sistuntur, quae ad aneurysma operandum adhibuit.

p. 53. 2. *De methodo sanguinem extrauasatum ex pectoris cauitate sugendi.* Cum non solum sanguis, sed et pus, serum, aer et varii omnino peregrini humores in pectoris cauitate colligantur, nec per vulnus, commodissimus quoque si accedat aegri situs, emanari possint, iam diu de instrumento quodam, ad hunc vsum idoneo, cogitatum est, et nonnulla quoque a SCULTETO, ANELLIO et LUDWIGIO †) quae vero sine ore chirurgi adhiberi nequeunt, inventa sunt. Quapropter describitur, et in icone exhibetur a Cl. LEBERO eiusmodi instrumentum, quod facile in pectoris cauitatem immitti, nec pondere, nec aliis incommodis molestum, et, quod optimum est, sine ore chirurgi adhiberi potest, nec antequam

*) rat. med. P. VII. p. 3. comm. nostr. Vol. XIII. p. 433 seqq.

**) mémoir. de l'academ. roy. de Chirurgie Tom. second. p. 535. comm. nostr. Vol. III. p. 615.

***) medical obseruations and inquiries by a society of physicians in London. Vol. II. et III. vid. comment. nostr. P. XII. p. 464. P. XVI. p. 131 seqq.

†) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 508.

tequam chirurgo videatur, extrahi debet. Quoniam vero praeuidemus, in eo deſcribendo ſine icone obſcuritatem non euitari poſſe, vlteriori eius deſcriptione ſuperſedebimus.

3. *Obſeruatio de vulnere arteriae intercoſtalis.* p. 69. Cum hoc vulnus alias in medicina forenſi, plerumque abſolute letale habeatur, haec obſeruatio eo dignior notatu eſt. Ad arteriam comprimendam, cum ligatura a nonnullis reiiciatur, ferramentum et machina *) a Cl. BELLOQ inuenta eſt. Cl. LEBER autem deligationem arteriae feliciſſimo cum ſucceſſu ita praeſtitit, vt, vulnere iniecto ex aduerſo vulneris iam inflicti, flexili et catheteris in modum incuruato inſtrumento, et apice foramine pertuſo, filum latum et puluillo inſtructum introduceret, atque illo circa coſtam ſimul cum puluillo, ibi applicato, vbi vulnerata eſt arteria, ea ligari poſſet. Quo facto haemorrhagia ſedabatur, ſanguis, in cavitatem pectoris extrauaſatus, ſubinde emanabat, et, decem diebus praeterlapſis, aeger penitus ſanatus eſt. Inſtrumentum hoc delineatum eſt in tabula ſecunda, inſimulque acus incuruata, foramine inſtructa, cum ſcalpello.

4) *Epiſtola* IOANNIS ALEXANDRI BRAMBILLAE *ad Auctores Eſtratto della letteratura Europea* **), *in qua nouum inſtrumentum, ad fiſtulam ani curandam, proponitur.* Hoc hic iterum eſt delineatum. Quod quidem cum ſine icone aegre poſſit deſcri-

*) vid. mém. de l'acad. roy. de chirurg. Tom. II. à Paris p. 95. tab. I. p. 125. Tab. IV. comment. noſtr. Vol. III. p. 587.

**) v. per l'anno 1767. Tom. III.

describi, ac praeterea nimis compositum, ideoque minus congruum nobis videatur, mittimus.

p. 91. 5. *Disquisitio vsitatissimarum methodorum mercurium lue venerea laborantibus exhibendi a* Cl. C H. Variae res, quae antiquitatem huius miasmatis concernunt, ac eius comparationem cum iudaeorum elephantiasi, vtriusque symptomata communia, praemittuntur. Elephantiasin iudaeorum et luem veneream inter se confert Cl. Auctor ideo, quod elephantiasis cessauit, lue venerea grassante: porro, quod elephantiasis mercurio, et ipsa inunctione mercuriali curata est ab Anglicis chirurgis. Quae omnia ex scriptoribus variis probantur.

p. 109. Tum disquirit Noster, num inunctio, an internus vsus mercurii sit praeferendus? Anteponit autem inunctioni internum mercurii vsum, quoniam hydrargyrum viuum per inunctionem immediate in corporis vasa infricatur, humores corporis resoluit, et ad intestina deducit, et quoniam tandem Cl. Auctor neminem per frictionem mercurialem a lue venerea liberatum, et penitus restitutum vidit. Inter methodos mercurium interne adhibendi quamquam mixturam Swietenianam non reiicit, quin imo laudat, et eius efficaciam huius mali inprimis compescendi, obseruationibus additis, demonstrat, tamen illi pariter, ac omnibus omnino reliquis methodis mercurium interne aegris propinandi praefert illam methodum; quae a Cl. PLENCKIO magna cum studii assiduitate inuenta ac nuper ab Eo publici iuris est facta *). Combinatur nimirum mercurius cum gummi Arabico trituratione accurata et diuturna ita, vt globuli mercurii penitus dispareant, nec, quiete etiam accedente, iterum appareant **).

Egregie

*) v. comm. nostr. Vol. XIV. p. 326.

**) ibid.

Egregie hoc medicamentum conducere ad luem venéream compeſcendam ſine ſaliuatione et tum, cum antea mercurialia ſunt adhibita, probat Noſter nonnullis obſeruationibus, hiſque addit Cl. HERTZOGII obſeruationes, quae in diſſertatione*) eius inaugurali ſunt collectae, et efficaciam huius medicamenti produnt, inſimulque varia, de forma huius medicamenti, vbi pilulas reliquis praefert, et de quantitate gummi arabici, proponit.

6. *Obſeruationes de tetano, a vulneribus profecto.* p. 148.
Sex HIPPOCRATIS obſeruationes, tetanum concernentes, quaedam de tetano, a Cl. PLENCKIO collectae, ſequuntur. Nimirum poſt vulnera articulorum, poſt amputationem extremitatis inferioris ſuper genu, poſt vulnus faciei contuſum, poſt ligaturam vaſorum ſpermaticorum. Ex his aegris, quorum numerus eſt vndecim, duo vitae ſunt reſtituti. His iunguntur obſeruationes SYLVESTRI CLEPHANE, CHARLESWHITE, HOOCK, BAION et WAGNER.

Ex his tetani obſeruationibus annotationes p. 194. de natura, cauſſis et cura huius mali deriuantur. Quod ad naturam attinet, tetanum eſſe ſpaſticam contractionem omnium, interdum et ſingulorum muſculorum corporis humani, ideoque in vniuerſalem et particularem diſpeſci debere, Noſter arbitratur. Variis nominibus e. c. riſus ſardonius, epiſthotonus etc. miſſis, inter cauſſas, hoc malum efficientes, refert Cl. Auctor non raro nerui cuiusdam laeſionem; ſpaſmorum autem proximam cauſſam cerni retur in aucta fibrae muſcularis irritabilitate. Porro oriuntur hae ſpaſticae contractiones a neruo ex parte laeſo, vehementer et diu tenſo, nimis firmiter ligato, ſeu cauſtico remedio tacto. Nec minus

*) Quae prodiit Helmſtad. 1768. 4.

conducit ad tetanum frigus nocturnum, calidus, putridus et maritimus aer.

p. 209. Quibus caussis per exempla declaratis ac probatis, curationem quaerit Noster, vel in caussa, quae neruum irritat, remouenda, vel in effectibus arcendis et coercendis, quos irritatus neruus prodit. Ad hoc efficiendum pertinet dissectio omnino laesi, seu ex parte laesi nerui, nimis ligati nerui relaxatio, laesi membri amputatio, balneum tepidum emolliens, ex aqua seu oleo, opium, moschus, cortex Peruuianus, oleum terebinthinae seu balsamus Peruuianus, venaesectio, corporis ligatura et vstio loci vulnerati in transactionibus philosophicis *), praeterea electricitas suadetur. Opium et moschus, nec non cortex Peruuianus, inprimis prosunt. Venaesectio raro videtur Nostro summe necessaria; reliqua ceterum antispasmodica, vesicatoria laxantiaque nihil praestare in tetano asserit, nec minus reiicit instrumentum, pro tetano maxillae inferioris inuentum.

p. 223. 7. *De vsu spiritus vini in morbis chirurgicis.* Cum huius remedii vsum Cl. PLENCK in materia chirurgica, ab eo edita, vberius declaret, nonnulla tantum hic de vsu atque abusu huius remedii disputat. Vtilem nimirum illum iudicat in haemorrhagiis, nimia suppuratione in gangraena humida, carie, spina ventosa, in laxitate ligamentorum, luxationibus, in variis prolapsubus etc. E contrario noxius ille est in inflammationibus, scirrhis, adustis, in vulneribus sclopetorum, cerebri etc.

*) Vol. LIII. p. 10. et LVII. p. 88. v. comm. nostr. Vol. XIII. p. 661. Vol. XVI. p. 261.

III.

Flora Sibirica, ſeu hiſtoria Plantarum Sibiriae Tomus III. Auctore D. IOH. GEORG. GMELINO, Editore D. SAM. GOTTLIEB GMELINO, Academ. Scientiar. Petropol. Membr. ord. Petropoli, ex typ. acad. ſcient. 1768. 4 mai. alph. 1 pl. 13. tab. aen. 67. et Tomus IV. ibid. 1768. alph. 1. pl. 4. tab. aen. 83.

Beatum GMELINUM in diſquirendis, examinandis, et deſcriptionibus et figuris illuſtrandis Sibirici regni plantis, ſingularem induſtriam et ſtudium adhibuiſſe, occaſione Tom. I. et II. huius florae *) abunde cognouimus, ibidemque ea omnia, quae ad praeſtantiſſimum hoc opus ſpectant, illudque botanicis gratiſſimum reddunt, expoſuimus, vt nunc ea modo annotare debeamus, quae in continuatione, duobus ſcilicet his voluminibus continentur, et diu deſiderati, nec dum ad vmbilicum perducti operis fata concernunt. Sunt duo indicati Tomi poſthumi; tres autem claſſes tertii Tomi, *incompletas*, *fructifloras* et *calyciſloras* Ipſe, dum vixerat, penitus elaborauit, elaboratasque ante viginti fere annos Tubingae Academiae Petropolitanae miſit b. Auctor; aſt variis ex cauſis tenebris ſepultum iacuit hoc volumen, vſque dum Petropolin vocato alteri GMELINO tradebatur. Hic in manuſcripto patrui ſui nihil mutauit, modo recentiori ſynonymia auxit, et varia e publico Academiae theſauro herbario, in quo induſtria STELLERIANA emicat, addidit, eadem autem, ſigno adhibito, ſollicite ſeparauit. Ita vero plantis Sibiricis intentus Cl. Editor, omnem ſenſim floram elaborauit, et Tom. III.

*) vid. comm. noſtr. Vol. II. p. 267.

Ringentes, *Siliquoſas* et *Columniferas* adpoſuit; in Tomo IV. autem *Leguminoſas*, *Oligantheras*, *Diploſantheras* et *Polyantheras* exhibuit. Has ergo plantas, poſterioribus ordinibus comprehenſas, et ſecundum viua, quae hortus alit, et ſecundum ſicca examinauit ſpecimina, conſulendo Patrui codices manuſcriptos, et indices, *Lenenſem*, *Ircutienſem*, *Ieniſeenſem*, *Transbaicalenſem*. Licet itaque duo nunc ſint huius florae Auctores, ſibi tamen vbique ſimile eſt opus, plantaeque ad normam Patrui et ordinatae, et deſcriptae, et definitae, et figuris illuſtratae ſunt a ſucceſſore; id modo non reticendum, vti Editor Ipſe monuit, parcius ſalutares et oeconomicos plantarum vſus in poſterioribus claſſibus enarratos, attamen non prorſus neglectos fuiſſe. Reſtant vegetabilia *Cryptanthera*, his deſtinauit quintum et vltimum Tomum, cui appendicis loco, ſingulare florae Sibiricae ornamentum, ſcilicet fluuiorum, cryptarum, montium et, quae ad reliquam huius regni hiſtoriam naturalem ſpectant, notitiam, omiſſis tamen animalibus, adiungere velle promiſit. Quae, cum nonniſi gratiſſima eſſe debeant omnibus, eo ardentius exoptamus, vt ex itinere, quod inſtituit, orientali ſaluus redeat, et in eodem collectos theſauros publici iuris facere poſſit.

His praemiſſis, nunc ea, quae in his Tomis praecipue memoratu digna nobis viſa fuerunt, recenſeamus, et primo loco plantas, ſingulari vſu celebratas, commemoremus. *Daphnes mezerei* baccis ſexus ſequior in Ruſſia genas perfricare et rubentem tumidulamque faciem ſibi conciliare ſolet. Equis radix medicinam praeſtat, quando pedes ipſis intumeſcunt, particula eius, loco ſetacei, in ſumma pectoris parte applicata et quotidie loco mota, do-

T. III. p. 27.

nec

nec tumor euanescat. Quae de virtute *Stellerae*, p. 28.
Chamaejasme dictae, olim scripserat Cl. Auctor, ea, vlterioribus experimentis certior factus, nunc iterum tractauit, monuitque, radicem eius inter summe drastica medicamenta collocandam, et vix duodecim grana robusto aliarum regionum homini danda esse, sursum enim et deorsum purgat. Sibiricorum autem ventriculus ad drachmam dimidiam et duos scrupulos perfert. *Polygoni*, *bistorta* dicti, varie- p. 41.
tatem notauit et delineauit foliis vtrimque viridibus, minus acuminatis, spica habiliore, eiusque radicem, non adstringentem, sed instar auellanarum domesticarum dulcem saporem habere, easque saepe vel integros dies, et ad satietatem vsque se comedisse, STELLERUS retulit. Etiam vulgaris plantae radicem Russi non solum ad gonorrhoeam, et alui fluxum sistendum, sed et ad ventris tormina mitiganda adhibere solent. Tungusorum et aliorum populorum quotidianus quoque et gratissimus est cibus, et apud eosdem tantam famam accepit, vt, hoc ferculo apposito, quilibet iudicaret, quod hospiti esset acceptissimus. *Polygoni* quoque *viuipari* radix siccata, contusa, et cum lacte cocta cibum eximium praestat.
Persicaria angustifolia C. BAUH. quam a *Polygono* p. 49.
persicaria LINN. separauit, et *polygonum spicis interruptis rarissimis, foliis ex lineari lanceolatis seminibus obtuse triangulis, vaginis ciliatis*, dixit Auctor, incolis Astrachanensibus in singulari anginae specie, quae cum aphtis coniuncta est, et saepe contagiosa fit, familiaris medicina existit, dum herba siccata et contrita, vel cum aromatibus, vel cum vitriolo de Cypro et alumine vsto, et anguriarum viridium cortice permiscetur, huiusque pulueris particula, ope fistulae, ori inflatur, aut cum melle mista partibus dolentibus illinitur. *Valeriana officinalis* Sibiriae in- p. 121.
colis propter virtutem antepilepticam celebrata est.

p. 128. De *Linnaea boreali* ſcripſit: „ſpecificam eius virtutem in arthriticis et rheumaticis doloribus ſaepe tentantes, quum Petropoli verſaremur, de ea conuinci non potuimus, quod inviti, ex rei tamen veritate, denunciamus.„ Ex ligno *Lonicerae*, *Xylo-*
p. 129. *ſteum* dictae, in Ruſſia oleum per deſcenſum paratur nigrum et ponderoſum, eoque tumores frigidi invnguntur bono ſucceſſu, itemque interne ſumitur, contra quascunque ſanguinis impuritates, in variis
p. 146. luis ſymptomatibus, ſcorbuto et ſcabie. *Vaccinii oxycocci* baccae, tartari loco, ad coctionem albam argenti per omnem Ruſſiam, bono euentu, adhi-
p. 146. bentur. *Viburni opuli* fructus non ſolum edules ſunt, ſed et inebriante forſan virtute pollent, vt ex curioſo, hic relato, experimento, patet. Baccae ſcilicet maturae ollae iniiciuntur, et ſacchari ſpiritusque frumenti quantitas additur, olla opercula clauditur et in clibano calefacto reponitur, donec baccarum color in ſpiritum tranſierit; baccae hinc candidiſſimae adparent et ſpiritus, omni odore ac ſapore deſtitutus, aquae vulgari ſimillimus eſt, aſt virtute valde ine-
p. 149. briante praeditus. *Campanulae lilifoliae* radix verno tempore ſucculenta et dulcis eſt, incolisque gentilibus, vt et Muhamedanis Sibiriae tum cruda, tum cocta, eſcam praebet gratiſſimam, eamque napi radicis inſtar coctam, hac ſapidiorem eſſe, propria experien-
p. 242. tia confirmauit Cl. GMELINUS. *Lauendula foliis ouatis, ſaepe lobatis* noua eſt ſpecies, forte *Betonicae ſibirienſis* nomine in WALTHERI horto delineata, odore mentham refert, eiusque flores et folia Ircutienſes cum ſpiritu frumenti infundere, ad ſolem digerere, inque balneis fornacum lapidibus candentibus ſuperinfundere ſolent, et ſudanti hoc in balneo, febre tertiana laboranti, certum auxilium pollicentur. Etiam in forma decocti ad gonorrhoeam, fluxumque album mulierum commenda-

tur.

tur. *Geranii pratenſis* frequens eſt vſus in preſſio- p. 274.
nibus ventriculi pectorisque anguſtiis, forma decocti T. IV.
hauſti. *Glycirrhizae* non *glabrae*, ſed *echinatae* radi- p. 32.
ces ad Volgam effodi, ac ex eadem in pharmacopo-
lio Aſtrachanenſi ſuccum tanta copia parari, quanta
pro omni imperio Ruthenico ſufficiat, LERCHIUS p. 73.
retulit. *Myoſotis ſcorpioides* multi vſus eſt in quouis
obſcuro morborum genere, inprimis in ſymptoma-
tibus luis venereae. *Androſace ſeptentrionalis* et in p. 81.
variis pecorum morbis, et eius decoctum in gonor-
rhoea, alboque fluore adhibetur. *Parnaſſiae paluſtris* p. 91.
decocto in ſtranguria et calculo vtuntur; *Verbaſci nigri* p. 92.
flores non ſolum recentes, tritosque vulneri recenti
imponere, oleique cocti virtutem vulnerariam extol-
lere, ſed et in epilepſia infantum plantam adhibere ſo-
lent incolae. *Hyoſcyami nigri* radices, folia et flores bal- p. 93.
neorum fornacibus ſuperiniiciunt, aut propter iocum,
aut alias rationes, quo lauantes in balneo in ſoporem
aut veſaniam ludicram coniiciant. Puluere plantae,
in dentes carioſos inſperſo, contra dolores eorum
vtuntur Rutheni. *Solani dulcamarae* herbam et bac- p. 94.
cas, immaturas maturasque conſcindunt, et pabulo
equorum immiſcent, vt eos contra bubones conſer-
vent, vel has maturent purificentque. *Polemonii*
coerulei puluerem in vlceribus, a lue venerea ortis, p. 103.
inſpergunt, vt et, ab eadem dolentibus partibus,
cataplaſma inde paratum imponunt. *Andromeda*, p. 123.
quaedam, quae forte cum *Rhododendro pontico* con-
venit, a venatoribus, et glaciei mariae foſſoribus
multum aeſtimatur; dum enim illi labore ſuo facile
delaſſantur, et a perpetuo inacceſſibilium fere mon-
tium aſcenſu, in genubus praeſertim, grauiſſimos do-
lores patiuntur, laſſitudine et doloribus potu decocti
foliorum huius fruticis, per duos vel tres dies con-
tinuato, medentur, multumque inde ſe dormire et
quaſi inebriari, ſed breui ad labores ſuſtinendos

aptiſſimos inde ſe euadere, perhibent. Ratione loci et climatis huius plantae vires multum variare ſolent. In Beringii inſula epota et decocta nec phantaſias excitat, vt ad Baical, nec catharcticam efficaciam oſtendit, vt ad Lenam, potores vero ſuffocationis periculum experti fuerunt, aſt aliquot horis elapſis, bene rurſus ſeſe habuerunt. *Saxifraga bronchialis* a LINNAEO forte dicta fuit, quia incolae
p. 167. Sibirici eius decocto in pleuritide et angina vtuntur. *Saxifragae craſſifoliae* folia emarcida ſuperioris aut tertii anni, colore ſuo orbata, coriacea, fuſca, a frigore et niue mitiora reddita, inſeruiunt loco
p. 189. Theae ſinenſis Ruthenis, potumque commendant alui profluuio laborantibus. *Aconiti Lycoctoni* radicem in cuiuscunque generis morbis incognitis, inprimis epilepſia, et lue venerea, ac vbicunque magnitudo morbi generoſum remedium requirit, eiusque decoctum in debilitate ventriculi commendant. *Trol-*
p. 190. *lii Europaei* quoque radicem, in morbis obſcuris et
p. 199. contumacioribus laudant. *Anemones nemoroſae* autem radicem et folia pro deleteriis habent, comedentibus enim maximas pectoris anguſtias creant et triginta plantae, absque radicibus deuoratae, hominem robuſtum iugulare valent.

Notemus porro ea, quae genera concernunt, horumque characteres vel limitant, vel confirmant. Genus, a LINNAEO forte propter obtuſas et non pungentes ramorum extremitates, *Axyris* dictum, difficulter ratione characteris diſquiritur; et in *ceratoide* GMELINUS, oculis etiam armatis, nil certi cognoſcere, et STELLERUS nihil quidquam ſeminum, ſed tria tantum ſtamina in ſingulis floribus videre potuerant. Attamen et *Chenopodium ſcopariam* huius generis forte ſpeciem eſſe monuit, et in *ceratoide* in foliorum alis glomeres candidorum pilorum

pilorum, et inter eos tria perpetuo ſubrotunda compreſſa ſemina, et ad ſingulum ſemen duo hirſuta, ac in cornua veluti deſinentia folia: praeterea ſpiculas ex luteo palleſcentes, ſteriles, obſeruauit, aſt de vltimarum ſtructura nihil diſtincti cognoſcere, et in feminis nihil, niſi ſemen maturum obſeruare licuit. *Axyris amaranthoides* ſpicas alares profert, quibus flores, exiguorum globulorum forma, adhaerent, conſtantes ex foliolis, inter villos albos breues emicantibus, et filamentis apicibus luteis inſtructis; extrema pars ſpicarum fit paleacea et exarida, inferior autem foliis veſtitur minoribus multis, tribus plerumque ſimul eidem loco affixis, in quorum ſingulis ſemen latitat orbiculare depreſſum, vtrinque foliolo cinctum. In hortis res aliter viſa fuit. In ſingulorum namque foliorum alis tres floſculorum contiguae ſeries locabantur, quarum duae femellae, ſingulae vtrinque breui foliolo, tanquam calice cinctae, praeterea duobus foliolis extra munitae ſunt, quorum ſingulis tres floſculi eiusdem generis inſident, eorumque calix duobus aut tribus foliolis conflatur; ſtyli duo ſunt, corolla longiores. Intermedia ſeries foliolis tribus includitur hirſutis, et floſculo conſtat maſculo triſtemone, et duabus femellis. Saepe etiam in alis foliorum duas aut tres tantum floſculos femineos, aut totidem maſculos ſeparatos vidit Auctor. In *hybrida* flores maſculi caulem ramosque terminant, aſt nec alae foliorum iisdem deſtituuntur; feminei vero in ipſis alis ſub maſculis ſemper ſeſſiles ſunt. Maſculorum calix conſtat tribus glumis hirſutis et tribus filamentis cum antheris didymis, puluere excuſſo tricuſpidibus; haec non vno eodemque tempore erumpunt, hinc facile pauciora numerari poſſunt. Feminarum calix etiam trifolius, ſed ſtylus modo vnicus, cum ſtigmate ſimpliciſſimo obliquo. *Axyris proſtrata* ex foliorum

alis capitula craſſa, vmbellarum fere ſpecie, tomentoſa emittit, femineorum florum ſedes, ab hac ſpecie characterem generis deſumſiſſe LINNAEUM,
p. 99. Auctor monuit. *Anabaſis aphylla* et *folioſa Salſolae* quidem factae ſunt ſpecies, attamen *aphyllam* inprimis ſui generis, et a *Kali* ſeparandam eſſe monuit, ac vtriusque fructificationis partes deſcripſit. De fructu, an bacca dici poſſet, nec GMELINUS, nec LERCHIUS aliquid determinauit, in *folioſa* calicem quinquefidum ſucculentum perſiſtentem germini inſiſtentem, ſtamina quinque, ſtylos duos, et ſemen vnicum cochleatum, in *aphylla* calicem trifidum, ſtamina quinque et ſtylum vnum, huius vero duo ſtigmata, vix oculo armato diſtinguenda, de-
p. 213. ſcripſit. *Euphraſia odontites*, et *linifolia*, duce HALLERO, *odontitis* nomine occurrunt, priorique *Alectorolophi* nomen impoſuiſſe b. GMELINUM, Edi-
T. IV. tor monuit. *Meſſerſchmidiae* genus, a LINNAEO
p. 77. in ſpecierum edit. II. p. 202. ad *Tournefortiam* rela-
p. 88. tum, eo nomine reſtituit; *Claytoniam virginicam* et *ſibiricam* eo nomine repetiit, licet priorem, *Beliae* nomine, a loco natali, Biela fluuio deſumpto, in-
p. 113. ſigniuerit STELLERUS. Ita et *Swertiam dichotamam* et *corniculatam* nomine *tetragonanthos* deſcripſerat STELLERUS et b. GMELINUS, vtramque vero Cl. Editor *ſwertiis* denuo aſſociauit. Prior ſcilicet *dichotoma* flores profert pendulos, eorumque calix eſt quadrifidus, et corollae quatuor laciniae apicibus coeunt, et pyramidis quadratae effigiem induunt, non raro tamen a ſe inuicem ſecedunt; ſingulae laciniae duo inſiſtunt puncta, et circa vmbilicum floris multa haeret lanugo, ex qua ſtamina quatuor naſcuntur, ſtylum ſimplicem cingentia. *Corniculatae* flores, ob quatuor ſegmenta, ſuperne coeuntia, fere clauſi, pyramidis quoque quadratae formam referunt. Plantam, quae in KAEMPFERI

Amoenit.

Amoenit. p. 846. *Tſutſuſi* nomine occurrit, et *Azalea indica* LINNAEI eſt, tanquam ſingulare genus hic notatur, et quia inter muſcos creſcens ſola floreat, *Bryanthi* nomine inſignitur. Character generis ſequens eſt: calix monophyllus, coloratus, perſiſtens, in tot, quot corolla, lacinias fiſſus; corolla campanulata, patens, in quatuor, quinque vel ſex lacinias vltra dimidium diuiſa, filamenta quatuor ad ſex filiformia, antherae rubrae, dorſo ſtaminum perpendiculariter adhaerentes, ſupina parte medio canaliculatae; ouarium ſphaericum, ſtylus filiformis, vltra corollam exſertus, ſtigma nodoſum; capſula ouato acuminata, quinquelocularis, quinque valuis, ſemina plurima rotunda; floret in corymbo terminali, et habitu Ericam refert. *Lychnidum* familiam ad vnum reduxit Cl. Editor genus, et hinc *Cucubalus*, *Silene*, *Agroſtemma* et *Gypſophila* coniunguntur; prout et *Alſines* genere *ſtellarias*, *ſpergulas*, *ſaginas* et *ceraſtia* comprehendit, monuitque petalorum integritatem et diuiſuram, ſtylorumque variantem admodum numerum tantum non valere, vt a ſe inuicem ſeparentur. *Arenaria peploides* LINNAEI a reliquis huius generis et alſines ſpeciebus craſſo ſuo habitu, glandulisque nectariferis, in flore conſpicuis, multum abludit, et hinc b. GMELINUS nouum inde genus formare, illique *Ammodeniae* nomen imponere voluit, notauitque Editor, ſi ab *alſine* remouenda planta, *Arenariam* dici poſſe, cum reliquae arenariae omnes ad alſinem commode referantur. *Cimicifugam*, antea ad Actaeam relatam, eodem nomine generico propoſuit Cl. Editor, et accuratam deſcriptionem addidit; ex qua notamus, extremum caulis plurimos emittere ramulos, ad quos egrediuntur flores globoſi, corolla deſtituti, calicis modo quatuor, quinque, ſex foliolis ſubrotundis, filamentisque plurimis absque piſtillo inſtructi;

p. 132. p. 136. p. 154. p. 182.

ſtructi; caulis autem faſtigium in ſpicam terminatur, cuius flores corolla nulla, ſed calice tantum, priori ſimili, caduco, filamentis iisdem antheris omnino fertilibus, piſtillisque pluribus, numero variantibus, cum totidem ſtylis praediti. Ita obſeruauit Cl. Editor in exemplis, quae in horto aluit, hinc ad polygamiam monoeciam pertinere aſſerit, quamuis et ſaepe dioica eſſe ſoleat, antheris circa femineas partes ſterilibus; capſulae vniloculares continent ſemina, theca, criſpis quaſi vndulatiſque membranis aſpera, obuoluta.

T. III. Species etiam nonnullae ad alia relata fuerunt
p. 241. genera. Ita *Ballota lanata*, *Phlomis foliis multifi-*
p. 258. *dis*, *Eryſimum hieracioides* cum HALLERO *Heſpe-*
ris foliis longioribus, glabris, rariter dentatis, dicitur; ob calicis enim foliola deorſum gibba, et ſemina non
T. IV. emarginata cum Heſperide bene conuenit. *Pulmo-*
p. 75. *naria ſibirica* eſt *Anchuſa foliis radicalibus cordatis,*
p. 176. *caulinis ouatis*; et *Peganum dauricum*, *Ruta foliis ſimplicibus alternis* nominatur.

T. III. In varietatibus colligendis et conſtituendis ma-
p. 8. gnam ſolertiam vbique adhibuerunt Auctores. *Salicorniam fruticoſam*, quam LINNAEUS dubitanter ab *herbacea* ſeparauerat, varietatem modo eſſe, repetito examine didicit b. GMELINUS. *Herbacea* primi et ſecundi anni planta eſt, ſimplici aut parum ramoſo caule, qui dein in plures ramos diſpergitur, habitum ſimul mutat, et fruticoſior euadit. *Coriſpermum ſquarroſum* ab *hyſſopifolio* non ſeparauit, nil enim deprehendere potuit, quod certas diſcriminis notas exhiberet; viridis et ruber color variat, et nulla rubro colore occurrit, niſi autumno; hirſuties et glabrities foliorum pro ratione ſoli ludit, et hirſuta folia cum aetate pilos plurimam partem amittunt; ſpicae etiam, docente cultura, in planta erecta longae,

longae, in procumbente ouatae enaſcuntur. *Polygonum biſtorta* non ſolum radice variat, ſed et altitudine caulis, longitudine et latitudine foliorum, et colore earum infra magis aut minus glauco, forma etiam eorundem ex ouato oblonga, lanceolata, acuta aut obtuſa, ex cordato lanceolata. Inprimis ea, quae ſpicam habiliorem profert, notari meretur, hinc et eius delineationem addidit Auctor. *Perſicariam foliis ſubtus tomentoſis* HALLERI ad *Polygonum perſicariam* cum LINNAEO retulit; *Perſicariam anguſtifoliam* C. B. vero cum HALLERO ab eodem ſeparauit, et *Polygonum ſpicis interruptis rariſſimis, foliis ex lineari lanceolatis, ſeminibus obtuſe triangulis, vaginis ciliatis* appellauit. *Polygonum conuoluulus* et *dumetorum* coniunxit quidem GMELINUS, aſt rectiſſime LINNAEUM duplicem inde conſtituiſſe ſpeciem, Editor notauit. *Atriplex tatarica* ab *hortenſi* differt. *Rumex criſpus* pro natali loco eximie variat, hinc et *alpinum* cum eodem coniunxit. *Leonurus tataricus* et *ſibiricus* a ſe inuicem diuerſae non ſunt ſpecies, in *ſibirico* flores modo maiores adparent, et labium ſuperius inferiori fere aequale. In *Trollio Europaeo* ſingularem plenitudinem florum obſeruauit, nectariis ſcilicet in petala oblonga et anguſta commutatis; foecunda proferre ſolet ſemina ex quibus ſimiles plantae enaſcuntur, hinc forte pro diſtincta ſpecie haberi poſſet, cum et in iis regionibus, vbi prouenit monſtroſa planta, naturalis deficiat, et vice verſa. *Ranunculus reptans* ad *flammulam* amandatur. Nullibi autem tanta varietatum copia exiſtit, quam in *Delphinii* ſpeciebus praecipue *elato* dicto; vt et Auctor dixerit, taediosum fore, ſi omnes recenſere voluerit, cum tamen quaedam earum facile confundant diſquirentes, primariarum delineationes in Tab. 75. ad 80. exhibuit. Nec longitudo pedunculorum maior, nec glabrities

p. 41. p. 49. p. 72. p. 112. p. 238. T. IV. p. 190. p. 201. p. 187.

et

et hirſuties, nec foliorum inciſura profunda, aut minus profunda, nec laciniarum latitudo maior, aut minor, nec mollities aut durities foliorum, nec florum diuerſa magnitudo, nec petalorum forma ſubrotunda, aut oblonga aliquid in hac planta ad ſpeciem diuerſam ſtatuendam conferunt. In hortum tranſplantata planta lacinias foliorum ſaepe tam anguſtas profert, vt omnino accedant ad lacinias *Delphinii grandiflori*, et *grandiflorum* habet ſaepe ita latas, vt parum abludant a latitudine *elati.*

T. III. p. 28. Inſunt hiſce Tomis plures aliae obſeruationes, quaead generum ſpecierumque cognitionem egregie faciunt: *Atraphaxis ſpinoſae* deſcriptionem, a DILLENIO datam, perfectiſſimam eſſe Auctor fatetur, folia modo rotundiora, et ſpinarum vix veſtigium inuenit, niſi in vetuſtis et forte ſuperioris anni; hinc maturum anni tempus, in quo planta obſeruata fuit, huius differentiae cauſam inuoluere, exiſtimauit. *Myriophyllum ſpicatum* folia perpetua, quaterna oſtendit, vti C. BAUHINUS in Prodromo pinxit, et foliola, quae pinnas conſtituunt, in fluuio Mana capillaria quidem, aſt ſex duplo fere maiora, quam in planta vulgari obſeruauit. *Polygoni* genus, vt in recentiſſimis ſcriptis aſſumſit LINNAEUS, Noſter quoque retinuit Auctor. *Polygono auiculari*
p. 48. folia anguſta et lata, tumque caulem ſemper altiſſimum et ramoſiſſimum, ſaepe etiam corollas quadripartitas immixtas vidit, in eiusmodi autem corollis ſuprema ſtaminum ſeries quaternarium numerum non excedebat, inferior tria ſtamina, vt in corolla quinquepartita, continebat. *Polygono barbato* ſynonymon SLOANEI falſo appoſuiſſe LINNAEUM, potius illud ad *ocreatum* pertinere notauit et computatione inſtituta confirmauit Cl. Auctor; ita et *Perſicaria foliis ouatis glabris* KRASCHENN. a *barbato*

Polygono

Polygono diuerſiſſima eſt ſpecies. In *Polygono tatarico* obſeruauit flores femineos, et interdum omnia deficiebant ſtamina, interdum vnum vel alterum modo aderat, in aliis ſtamina octo tres breviſſimos ſtylos cingunt, quorum ſtigmata minutiſſima ſunt, globuli etiam nectariferi, aſt valde minuti adſunt, vt numerari vix poſſint. *Valeriana officinalis* pro loco natali multum variare ſolet, notatu praecipue digna illa eſt mutatio, dum tubus floris inferius ab ea parte, qua labium inferius locatum eſt, in leuiſſimum tuber intumeſcere, ſaepe Cl. Auctor cognouit. *Viburni opuli* margines floris ſteriles quidem, non vero ad neutros referendos eſſe exiſtimauit, perpetuo enim in illis filamenta quinque, antheris didymis inſtructa, et ſtigmata tria vidit. *Aſperula tinctoria* in natali loco florem tubuloſum trifidum et ſtamina tria; in horto autem culta, corollas plerumque quadrifidas, tetrandras, et magis campanulatas protulit. In *Crataego oxyacantha* tres ſemper ſtylos cum ſtigmatibus capitatis et viginti ſtamina numerauit; praeterea folia ex pinnato ſerrata appendiculata dicenda eſſe monuit, cum duae appendiculae, in petiolorum exortu, aut baſi folii vtrinque adnaſcantur lanceolatae, ſerratae. Haec foliola veris tempore nunquam deficiunt, poſtea vero defluunt, vt paſſim vnum, rariſſime vtrumque deficiat. *Hypecoum erectum* a reliquis ſpeciebus abludit ratione ſtaminum eo modo, vt *Capnorchis* BOERHAAVII a *Fumariis*. Stamina ſunt ſex, quorum duo breuia externa ex hiatu petalorum internorum oriuntur, antheris ſibi impoſitis longis, duplicatam membranam referentibus, quatuor interna incurua, baſi latiora, germen cingentia, inaequalia, inſtructa antheris erectis, concauis, anguſtis, reliquorum multo breuioribus, ſingulis paribus connatis; ſtyli ſunt duo breuiſſimi. *Verbaſci*

p. 64.
p. 120.
p. 146.
p. 168.
p. 176.
T. IV. p. 69.
p. 92.

basci nigri singularem metamorphosin icone expressit; flores singuli pedunculis satis longis sustentantur, a forma reliquorum plane abludentes; sunt infundibuliformes, et alii androgyni, alii masculi, alii neutri, quandoque proliferi, sine cauliculis protrudentes, foliis aut flore nouo terminatos; caules quoque habet totos purpureos, ramosissimos, et folia angustiora, plerumque rubentia, minus lanuginosa.

T. III. Specierum, hactenus descriptarum, nomina
p. 13. saepe mutata, et aliis notis definita inuenimus. Ita *Callitriche autumnalis*, foliis oppositis oblongis, fructibus quadrifariam dehiscentibus, et *verna* foliis oppositis oblongis, fructibus integris, distinguuntur;
p. 40. *Polygonum auiculare*, Polygonum floribus subsolitariis in alis foliorum sessilibus, staminibus octo; *Polygonum bistorta*, Polygonum spica simplici terminatum, foliis imis appendiculatis, seminibus triquetris; *viuiparum*, Polygonum caule simplici, spica terminatum; foliis ad oram neruosis, seminibus ouatis; *amphibium*, Polygonum spicis solitariis pedunculatis, staminibus quinque, foliis serratis. *Persicaria*, Polygonum spicis densis, floribus hexandris digynis, seminibus compressis, vaginis ciliaribus; *hydropiper*, Polygonum spicis, strigosis, laxis, foliis lanceolatis, seminibus obtuse triangulis, vaginis debilibus; *frutescens*, Polygonum fruticosum, floribus pentapetalis octandris trigynis, duobus petalis externis reflexis, ramis in extremo iner-
p. 230. mibus etc. appellatur. *Dracocephalum Moldauica*, Dracocephalum floribus verticillatis, foliis ex ouato lanceolatis, bracteis longe ciliatis; *nutans*, Dracocephalum floribus verticillatis, bracteis lanceolatis integerrimis, foliis oblongis, superioribus integris, floribus nutantibus; *thymiflorum*, Dracocephalum

floribus

floribus verticillatis, bracteis lanceolatis integerrimis, foliis ouatis, ſuperioribus integris, floribus vix e calice eminentibus; *grandiflorum;* Dracocephalum floribus verticillatis, foliis oblongis, obtuſis, ex ſinuato crenatis, bracteis oblongis; *ſibiricum*; Dracocephalum verticillis pedunculo communi eleuatis ſecundis; *pinnatum*, Dracocephalum floribus ex verticillato ſpicatis, foliis cordatis, ſinuato pinnatifidis; *Ruyſchiana*, Dracocephalum floribus verticillato ſpicatis, foliis linearibus confertis, nominatur, et ſic in multis aliis characteres ſpecifici mutati fuerunt, eoque modo ſpecierum cognitio facilior reddita.

Porro etiam non tantum Sibirico regno proprias, et a nullo botanicorum hactenus memoratas plantas accurate deſcripſerunt, vel iconibus illuſtrarunt Auctores, ſed et partim Sibiricarum eas, quae in Europaeis hortis coluntur, et in LINNAEANA ſpecierum enumeratione occurrunt, partim quoque multas, quae noſtris terris indigenae ſunt, e. g. *Chenopodium ariſtatum*, *Valerianam Sibiricam*, *Loniceram Xyloſteum et coeruleam*, *Cymbarias*, *Buniam orientalem*, *Primulam cortuſoidem*, *Hyoſcyamum phyſoloden*, *Violam vnifloram* aliasque plures nouis deſcriptionibus exornarunt, et *Plantaginis maioris*, *Arenariae peploidis*, aliarumque cognitarum icones nouas adpoſuerunt.

Denique et ea annotare deberemus, quae nouas, et hoc opere primum memoratas ſpecies concernunt. Cum vero nimis magna earum exiſtat copia, earumque recenſio in compendio exhiberi non poſſit, easdem lubenter omittimus, de vna alteraue modo quaedam adhuc adducturi. *Spinachia foliis triangularibus, ex ſinuato dentatis*, flores in ſpicis breuibus ſine globulis arctiſſimis profert; et maſcu- T. III. p. 85.

 lis

lis quidem ſtamina ſunt quatuor, interdum quinque, ex baſi corollae quadripartitae oriunda, et in baſi huius corollae germinis veluti veſtigium, ſub ſpecie puncti nigricantis adparet. Femellae in eadem planta maſculis miſcentur, aut etiam inferius in alis foliorum, ſine maſculorum admixtione ſeſſiles ſunt, earumque calix incondite tribus, quatuor, aut quinque dentibus, inter quos duo oppoſiti prae reliquis no-
p. 155. tabiles ſunt, terminatus monophyllus. *Campanula calicibus e tergo lamellis quinque notatis, pedunculis vnifloris*, flores ſpecioſiſſimos, plerumque cernuos, foris albentes, intus purpureis punctis guttatos, ibidemque multa albida lanugine veſtitos gerit, quorum calix decemfidus, in lacinias quinque longas et erectas, quinque breues et reflexas diuiſus eſt, quae flore marceſcente ſurſum rurſus recedunt, et ouarium ab iniuriis defendunt. Hinc admodum ſimilis eſt *Violae marianae*, attamen certiſſime di-
T. IV. verſa. *Aſtragali* triginta quatuor recenſentur ſpe-
p. 62. cies, inter quas inprimis illae notatu dignae ſunt, quae foliis inſigniter a reliquis differunt, vt et hinc STELLERUS ex illis nouum, a loco natali dictum *Baicaliae* genus conſtituere voluerit; cum vero partium fructificationis eadem, ac in reliquis, ſit ratio, non ſeparare voluit Cl. Editor. Habent autem hae ſpecies foliola quaterna vel quina, radiatim caulem
p. 65. amplexantia. *Fumaria ſiliculis ouatis compreſſis caule quinquangulo* cum cognita ſpecie nulla conuenit. Caules ſunt pentagoni, ſordide virides, et obſoleta ſubinde purpura aſperſi, ramoſi, folia petiolata, fumariae vulgaris foliis ſimilia, ſed tenuius laciniata, cirrhi nulli, flores intenſe flaui, pedunculati, labii ſuperioris calcar ſurſum reflexum, capſulae ouatae, compreſſae in mucronem deſinentes, deorſum pendulae. Flores in ſummitate caulis citius effloreſcunt iis, qui ad alas foliorum lo-

cantur

cantur. *Fumaria caule ramoso, foliis pinnatis, foliolis extremis lobatis, capsulis ouatis pendulis;* caules gerit crassos, sed leuissimo attactu fragilissimos, folia amplissima pinnata, pinnis extimis, Poeoniae vulgaris ad instar, in lobos diuisa, insigniter venosa, infra glauca. Ramis insident flores magni purpurei, quorum labium superius scaphae fere figuram habet, inferius in calcar longum desinit. *Viola* p. 100.
acaulis foliis digitatis, quae a *Viola acauli*, *foliis pinnatifidis* LINN. spec. p. 1313. no. 3. diuersa est, duos plerumque ex radice caules emittit, quorum vnus crassior et glaber flores, alter tenuior et hirsutus folia sustinet. Pedunculi floriferi flores gerunt solitarios, pallide coeruleos, lineis saturatioribus pictos; flore iam interitui proximo, demum circumposita alteri cauli folia explicantur, quae prius semper conuoluta fuerunt, finduntúrque in quinque, raro in quatuor folia separata, ex eodem centro prodeuntia. *Gentiana floribus terminalibus* p. 106.
diaphanis, varietas quidem *Pneumonanthes* a solo natali producta est, attamen, cum multa singularia ostendat, digna Cl. Editori visa fuit, vt et STELLERI descriptionem et alia, quae locum praecipue natalem concernunt, adferret. Radix fibrosa, fibris candidis et diaphanis sub musco, in terra repit. Ex foliorum radicalium rosula caules surgunt ab vno ad quatuor, vel duo ad quinque pollices alti, et geniculati; geniculis duo opposita adhaerent folia, sub florendi tempus punicea, postea plane emarcida; ex summo caule vnus ad quinque flores campaniformes patentes multifidi, calice monophyllo albo, superne quinquefido, inferne tubulato et diaphano comprehensi, filamentis quinque totidem antherae secundum longitudinem adhaerent. Planta haec, vt refert STELLERUS, coloris plane singularis est, nihil cum colore aliarum specierum analogi haben-

 tis,

tis, aemulatur veſicam piſcium anemiam diaphanam, ſtriis et punctis plumbeis, liuidis, viridibusque variam. Locum natalem non ſine ſtupore contemplauit, et copioſius hic deſcripſit idem Auctor: rupes circa Barguſinum ad minimum 2000 orgyias elatae, vndique praeruptae, ſeptentrionem verſus aeterna niue tegebantur, oras ſummas larix folio non deciduo, betula pumila, et ſalix humillime in terra repens, velut ſertum ſenile caluitiem cingant; verticem rupis, tria circiter ſtadia Ruſſica longum, vnum latum, nec planta elata, nec arbor ornat, ſed muſci ſolummodo caneſcentis, continua ſerie, veluti ſtragulo cooperitur; in ipſo meditullio ſaxa ingentis molis protuberant circulatim, intra quae lacus puriſſima lympha repletus, ſed piſcibus et inſectis orbus reperitur. Ad haec ſaxa et muſcoſam lacus ripam haec Gentiana prouenit, et circa illam aliae minutae plantae, Caryophyllata alpina, Androſace, Arenaria etc. ita autem a naturali facile declinarunt, vt aegre non pro diuerſis habeantur. Ipſis e fiſſuris ſaxorum betula pumila, et ſalix folio ſerrato criſpo enaſcuntur. Hae autem plantae non virebant, ſed ob auſtrum pallebant, vel ob formae exilitatem, velut rubore, ſuffundebantur. Omittamus reliqua, quae de hac regione curioſius notavit STELLERUS, et modo adhuc moneamus, huius, intenſi amaroris, gentianae decocto appetitum laeſum, viriumque proſtrationem et pedum intumeſcentiam, feliciter ſuperaſſe, excretione in-
p. 130. primis vrinae turbidae inſigniter aucta. *Erica foliis aceroſis, glabris, imbricatis, ſquamatim caules amplexantibus, corollis campanulatis, nutantibus, antheris bicornibus*, vt et *Erica foliis aceroſis glabris imbricatis, floribus campaniformibus, baſi ventricoſis, antheris bifidis incluſis*, corolla quinquefida calice pentaphyllo,

taphyllo, et fructu quinqueloculari, quinqueualui ab Ericae genere quidem recedunt, habitus vero et reliqua respondent, hinc separare noluit Cl. Editor.

IV.

Differt. inaug. de partu ferotino praef. D. IONA SIDREN Anat. et Med. pract. Prof. R. et O. Refpond. *Henrico Gahn* Fahlunenfi, nofocom. infit. variol. Holmienfis medico fecundo. Upfaliae 1770. 4. pgg. 39.

Vt hanc difputationem notiorem reddamus, non affidua tantum, quam prodit, librorum huc pertinentium lectio inuitat, fed et obferuationes variae praeftantiores infperfae, quas Cl. GAHN vel auunculo fuo Cel. a SCHULZENHEIM debet, vel ipfe data occafione inftituit. Quae hifce fuppetiis inftructus collegit, ordine concinno maturoque iudicio proponit.

Quid de tempore grauiditatis fentiat, mox initio declarat; hoc enim non vltra 39 hebdomades vel 273 dies extendit, dum nimirum conceptionem, mox poft menftruum fluxum factam, affumitur. Si, prout feminae folent, inde a die, quo vltimo haec excretio fucceffit, computus fiat, dolores praecife circa illud tempus incidunt, quo tributum lunare decimo femina foluere debuiffet; a quo temporis interuallo ob excretionem dictam hebdomadis fpatium detrahi debet. Ad concipiendum aeque aptam feminam effe ante catameniorum prouentum, ac ifto abfoluto, Cl. Auctor arbitratur.

Pondus longitudinemque infantum non tuto pronunciat criteria geftationis temporis. Ex obferuationibus vero Cel. a SCHULZENHEIM refert recens

tos plerumque libras decem aequare, multum vero libris $11\frac{1}{2}$ grauiorem fuiſſe, nullumque libris $6\frac{1}{2}$ leuiorem; vnicus modo ſi excipiatur caſus, quo infans etſi maturus, libras tantum 5 cum vnciis 2 aequauit: et hic quidem parentibus, aetate prouectis, natus fuit. Longos vero plerumque, 18 pollices cenſet. Quod hi numeri ab iſtis a ROEDERERO deſignatis differant, menſurae et ponderis diuerſitate tribuas; nam pondus, quo vſus, grauius, prout vlna breuior, fuit.

Sedulus fuit Noſter in conſulendis auctoribus, qui exempla partus, vltra conſuetum tempus protracti, narrant, et horum omnium hiſtorias, ordinem temporis ſequutus, breuiter expoſuit. Sunt inter haec et ii caſus conſignati, quibus infans vel mortuus, vel vario modo mutatus prodiit. Subiungit his exemplum, cuius eum Cl. a SCHULZENHEIM certiorem reddidit, geſtationis hebdomadum: quadraginta trium, comperto nimirum a ceſſatione menſtruorum aliisque notis facto. Fuit vero infans ſolito maior, et ob aetatem matris et funiculum vmbilicalem collo circumductum difficilius editus. Haud ita pridem quoque in Suecia geſtatio nouem annorum obſeruata, quibus exactis fetus per fruſta excidit.

Non alia autem lege, prout etiam in caſu, proxime dicto accidit, ſerotino partui in vniuerſum fidem tribuit, quam quod conſueto tempore dolores ſeſe exſeruerint, et aquarum ſtillicidium factum, ob impedimentum autem quoddam fetus intra vterum remanſerit. In reliquis omnibus hiſtoriis vel fraudem vel ignorantiam circa tempus conceptionis latuiſſe arbitratur, vel errorem in diſtinguendis ſignis grauiditatis ab aliis ſymptomatibus. Illuſtrat hunc errorem motibus ſpaſticis et flatibus propulſis, qui aliquando fetus agitationem aemulantur, citat-

que

que huius rei tres caſus, a Cel. a SCHULZENHEIM ſecum communicatos. A membranarum, quibus inuoluitur fetus, integritate non tam inſigne adiumentum in partu exſpectat; nam diſruptas eas adeo viceſimo ſecundo ante partum die vidit ſine vllo pediſſequo incommodo, quod idem adhuc prius ex aliorum obſeruatis accidit.

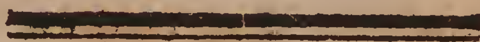
Cauſam, cur conſueto tempore partus ſuccedat, definire non audet, aliorum tamen opiniones diiudicat, et inter has iſtam Cl. LOUIS, qui precario papillas (*mamelons*) vtero placentaeque vterinae tribuit, ſibimet reſpondentes, et inter ſe connexas, quarum ſolutione partum fieri exiſtimat. Inquirens in hoc argumentum primum monet, non eſſe nouam ſententiam, ſed ab HIPPOCRATE iam aſſumtam, dein dolet, anatomiae luce papillas iſtas non detegi, quae ſi vere adeſſent, latere tamen cauſam innuit, quae ſolutionem iſtarum papillarum perficeret; vt igitur hac ipſa hypotheſi ratio partus aeque obſcura ac antea permaneret.

Quibus viribus partus ipſe fiat, curatius definit, ſimulque narrat digniſſimam memoratu Cl. a SCHULZENHEIM obſeruationem feminae, quae, ex ileo media grauiditate demortua, poſt triduum, quum ferali amictu eſſet obuoluenda, fetum ſuis membranis incluſum enixa reperiebatur. Legimus quoque hiſtoriam prolapſi vteri, cuius orificium incidere neceſſe fuit, quibus factis forcipe fetus viuus extractus eſt.

Argumentis vtriusque generis tam iis, quae partui ſerotino fauet, quam iis, quae illi aduerſa ſunt, probe perpenſis, de vtroque indicium ſuum fert. Non omni deſtitui fide eos caſus monet, in quibus tempus pariendi ad menſem tantum protractum fuit, quippe quum femina forſitan proxime ante fluxus menſtrui tempus conceperit. Duodecim autem vel

plurium menſium vel longiori termino negat locum eſſe, quum vero ſimile ſit, ob retardatum partum tantum incrementum capturum eſſe fetum, vt ob molem plane non naſci poſſit. Prout videmus fetum ſanum in lucem editum plerumque intra 3 menſes ad 7 librarum pondus increſcere.

Paucis ad finem diſputationis Cl. Auctor notas colligit, ex quibus fraudem ſubeſſe conficitur, ſcilicet: quum mulier primis menſibus poſt mortem vel abitum mariti grauiditatem diſſimulauit; menſtruum fluxum ſemel aut ſaepius poſtea experta fuit, quod maxime rarum eſſe Noſter iudicat; ſymptomata iſta vulgaria poſt conceptionem defuerunt, et haec contra ea tribus primis menſibus ex vltimis nouem modo inciderunt; femina motum infantis modo 4 et 5 menſe ante partum ſenſit, et tumor abdominis 6. modo menſe ſeſe manifeſtauit; dolores porro nono menſe poſt mariti abitum nulli percepti; nullus moeror vel lentus morbus praeceſſit, partus praeterea facilis infansque vegetus et conſueto pondere et longitudine inſtructus fuit. Quibus ſi accedant diſſolutionis vitae indicia, plane tum non dubitat Auctor Cl., partum illegitimum pronunciare.

V.

V.

Aanmerkingen over de inentinge der kinderziekte, met waarneemingen bevestigd door PETRUS CAMPER. A. L. M. Phil. et M. D. Anat. et Chir. Prof. Honor. in Athen. illustr. Amst. Medic. theor. Anat. Chirurg. et Botan. Prof. Ord. Gron. Academ. sc. Reg. Lond. Edinb. rell. socius etc. met plaaten te Leeuwarden tér drukkerye van H. A. de Chalot 1770. 8. mai. pl. 11. tab. aen. 2.

h. e.

Annotationes super variolas, obseruationibus firmatae Auctore Cl. P. CAMPER.

In quatuor sectiones hanc tractationem dispescit Cl. Auctor, in quarum prima de variolis in genere, quatenus ad insitionem spectent, agit; considerat in altera praeparationem, remedia specifica, diaetam, regimen etc. in insitis obseruanda; in tertia differit de insitione ipsa s. de methodo inserendi, materia, qua inserantur variolae, et de effectu eius; adiecit tandem in quarta symptomata quaedam singularia, in insitione vel post eam conspicua. Cum non omnia, quae hactenus super hac re proposita sint, p. 4. Cl. Auctor probet, neque minus omnibus fidem tribuat, ipse, in hanc rem accuratius inquirere, instituit: hinc ea, de quibus per obseruationes sibi persuasit, communicare non dubitat. Exponit itaque occasionem, qua cum aliis medicis quadringentis hominibus variolas feliciter inseuerit: Attendit ad omnia, quae ibi variant, phaenomena, eaque p. 10. postea singula percurrit; Quid de corporum dispositione, eiusque praeparatione sentiat, qua methodo vsus sit, refert, et sub finem tabulas duas aeneas, quibus incisiones, puncturas, per dies, regulari vel irregulari via, variantes, demonstrat, adiicit. Cum

vero

vero ſingula in capita ſua congeſſerit, quaedam notatu digniora percurremus.

p. 18. Diſſerit primo de natura contagii varioloſi, et de vario eius curſu in varia hominum aetate; comparat hic naturales variolas cum inſitis; obſeruauit in his effectus quam mitiſſimos; in illis vero febrem tempore eruptionis grauiſſimam, quae haud raro dira relinqueret mala v. c. paralyſin, aphoniam, ſtrabiſmum, mentis alienationem cet, nec non febris ſecundae ſequelas vehementes vidit, vt abſceſſus, ſtaphylomata corneae, vel plenariam coecitatem.
p. 24. Ex obſeruationibus ſuis porro patet, in infantibus infra annum plurimas variolas conſpici, aetatem ideo ab altero ad vigeſimum vsque annum optimam, ad inſitionem iudicari. Hinc nec ex annorum temporibus vllam mutationem in eis, nec ex praeparatione, ab aliis admodum commendata, quendam vſum obſeruauit.

p. 35. Attendit porro ad effectus huius contagii in corporibus, alia labe iam inquinatis, nec in iis quidem inſitionem, quod exempla eius teſtantur, vel ſine praeparatione inſtituta, ſi epidemia quaedam valde graſſaretur, funeſtam fuiſſe vidit.

p. 41. Ex his quoque ſubiecta et tempora ad inſitionem, exceptis infantibus lactantibus et grauidis, ad
p. 48. eam non ita aptis, iuſta quaeuis iudicat. Ad quaeſtionem vero, an inſitio ibi, vbi contagium naturale graſſatur, locum habeat, et an, qui infecti iam videntur, ſint inſerendi? Cl. Auctor reſpondet, ſe non dubitare, inſitionem tunc inſtituere, modo,
p. 51. vt his praedicat, eos ex inſitione parum iuuari: Nam contagium naturale per inſitionem peius fieri, negat; ſed, illo iam prodeunte, hoc vel euaneſcere vel cum illo confluere contendit.

Nec ex ſignis, in corpore relictis, coniici poſſe
p. 53. affirmat, num variolae iam adfuerint, nec ne? nam cicatrices, ad quas alii prouocant, fallere, exempla Cl.

Aucto-

Auctoris confirmant. Cum vero fuerint, qui inſitionem ex eo, quod a contagio recidiuo liberet, defenderent, Noſter cum iis non conſentire videtur, nam probabilitatem contagii reuerſuri ex aliorum et ex ſuis, quanquam raris, probat obſeruationibus. Nec ex numero puſtularum, in his copioſiore, in illis rariore, hanc prognoſin formari poſſe aſſerit.

Examinatis nunc variorum auctorum auxiliis, p. 58. quibus puſtulas vel minuere, vel ex facie ſeu alio loco nobiliore depellere tentarunt; iisque non probatis, ſolam inſitionem huic fini aptam iudicat. Hanc vero interdum non communicari, probat, p. 67. quod ex ſignis quibusdam, vbi ad cutim eiusque varietatem reſpicit, praedicere videtur. Sic in aliis p. 74. omnia phaenomena, quae per omnia ſtadia euenire ſolent, ſine vlla eruptione obſeruauit.

Ad praeparationem Cl. Auctor, in altera ſectione, p. 88. progreditur, et, methodo Rhaziana, quam multi adhuc ſequuntur, examinata, eam nec cum experientia ſtare, nec eius praeparationem ſibi probabilem videri iudicat. Eodem modo nec ſpecifica, p. 98. a Cell. RHAZES, BOERHAAVE, DIMSDALE et MURRAY valde commendata, cum vel parum vel plane nihil iuuent, a Noſtro probantur; diaetam potius eam aegro commendat, qua antea vſus p. 103. eſt, et regimen, in quo viuere conſueuit, in hoc morbo ſeruandum eſſe, ſuadet.

Dicturus in tertia ſectione de methodo inſerendi, p. 107. ad materiam, qua inſitio inſtituatur, reſpicit, triplicemque adſumit: vel petatur ex puſtulis, materia tenui pellucida hactenus plenis, vel pure cocto, vel denique ex puſtulis, ad exſiccationem iam tendentibus, quam vltimam ſaepiſſime inefficacem obſeruauit, quia inflammationes quidem partiales, veras vero puſtulas nunquam produxit, ex prioribus vero ſemper bonum habuit effectum.

Ad

p. 112. Ad contagium vero communicandum vnam tantummodo guttulam, atomum aliis dictam, sufficere iudicat, nec copia, vt certi de vero morbo simus, opus esse, quod duodecim exemplis probat, vbi ex vna vel duabus incisionibus mille et vltra, ex pluribus vero quatuor, duodecim, quindecim cet.
p. 114. pustulas obseruauit. Locus ad incidendum a scapula ad manum extremam vsque optimus Nostro videtur, et cum Cl. MURRAY, qui sinistrum tantummodo brachium velit operationi subiicere, consentit, quia dextrum maiorem motum muscularem
p. 117. experiatur. Instrumenta, quibus incisiones optime fecit, sunt acus simplex vel foramine instructa, lanceola et peculiaris scalpellus; has vero interdum variantes sic discernit, vt acum, foramine instructam teneris e. g. infantibus optimam iudicet. Hanc itaque et lanceolam reliquis praefert.

p. 120. Signa, quae veram contagii communicationem indicent, incerta Nostro videntur, variat enim mutatio incisionum, variat inflammatio, nec dolor in scapula et axillis, ad quem attendunt, certum No-
p. 122. strum reddidit: Vrina quoque, critico die turbida, variolosa, ad quam Cl. Auctor maxime attentus fuit, eum fefellit: Qua de causa operationem repetitam in tali statu necessariam, minime vero noxiam
p. 123. commendat. Hoc etiam de signis valet, quae, cessante eruptione, communicationem veram incertam reddunt, nec semper vrina, febris, et color
p. 125. cutis mutatus satisfaciunt. Contagio vero non communicato, pustulis tamen erumpentibus, discrimen inter has et veras, si quod datur, in eo ponit, vt spuriae sint sine febre et vrina immutata, et in glandulis subcutaneis tantum sedem habeant, minimé vero ad sanguinem ipsum abeant.

p. 128. Declarat porro Cl. Auctor varietates, quas in incisione obseruauit, eum in modum, vt, in tabu-

lis adiectis, pustulas cicatricibus obliquis, marginem vero rubrum, s. circulum, punctulis depingat, vt adeo ex his prognosis Cl. DIMSDALE et WATSON, qua magni margines et magnae pustulae variolas paucas indicent, aliquo modo firmetur; p. 130.
eam vero variare, ex altera tabula stadiorum irregularium patet.

Persequitur nunc phaenomena, in incisione et in p. 132.
toto corpore, quouis die, varia, quorum, cum maximam partem ad tabulas spectent, quaedam adnotamus: Quarto die margo ruber auctus, eleuatus, sic vt in brachio pruritus vt plurimum conspiciuntur. Quinto, pruritu aucto, pustulam, nec non in multis vrinam, vti dicit, variolosam vidit; sexto iisdem intentis linguam obsessam cum spiritu fetente obseruauit; septimo praeter haec dolorem faucium et horripilationes attendit; octauo in aliis p. 138.
febrem, in aliis vrinam variolosam distinxit; in nonnullis inflammationem super brachium, pedes, dorsum vel pectus, nec non in facie, in genis praecipue cum pruritu vniuersali animaduertit, in vno tantum eruptio hac die fiebat. His a nono die ad p. 137.
duodecimum vel decimum tertium variantibus, vt in his magis et citius, in illis minus et tardius conspicerentur, in plurimis tamen hac die morbus ad statum suum peruenit, et pustulae ad exsiccationem tenderunt. Addit insuper quaedam, quae praeter ordinem vidit, quae vero nos non adeo tangunt.

Ad symptomata tandem, a se sub variolarum p. 142.
decursu vel post insitionem obseruata, in quarta sectione perueniens, disserit primo de vrina, quam tamen, etsi materia variolosa, ex sanguine ad vias vrinarias delata, et ex his cum vrina excreta in vitro vrinali conspiciatur, ex sedimento hoc suo, criticam excretionem esse, ex obseruationibus edoctus

negat.

p. 141. negat. Febrem porro ſecundariam Noſter, cum ſint, qui eam in inſitis negent, et ex hoc praeſtantiam inſitionis extollant, in quibusdam omnino obſeruauit, ſimul cum variolis ſecundariis, vt adeo
p. 148. haec febris in inſitione ſtatui debeat. Intumeſcentiam faciei et manuum, quam alii, vt criſin diſtributionis contagii varioloſi, defendunt; effectum tantummodo inflammationis partialis faciei, manuum cet. iudicat. Ex his etiam profluuium ſaliuae declarat, ad quod, aſpera arteria, lingua variolis obſeſſae cum continuo affluxu ſaliuae attendi merentur.
p. 151. Attendit porro Noſter ad inflammationem oculorum, quam plurimi in inſitione negant, quam tamen grauem ipſe in duobus exemplis obſeruauit.
p. 158. Ad haec non minus pertinet angina inflammatoria, quae cum quadam interdum difficultate ſpirandi, ſemper tamen innoxia a Noſtro obſeruata fuit; tuſſim vero rariorem in inſitis, quam in naturalibus eſſe, contendit, eamque leuem in vnico tantum exemplo habuit, et quae ſi euenit, ſine periculo eſſe ſolet; quae vero poſt febrem ſecundariam oritur, letalis ſaepiſſime eſt, tabem vel mortem ipſam producit.
p. 159. Obſeruauit denique abſceſſus ſub axillis, et exulcerationes diuturnas locorum, vbi inciſio facta eſt, quae tamen, quamquam interdum eueniunt, nunquam malignae, nec hanc ob cauſam, inſitioni funeſtae a Noſtro iudicantur.

VI.

Histoire de l'Académie royale des sciences année 1766. avec les mémoires de mathématique et de physique pour la même année, tirés des régistres de cette Académie. A Paris, de l'imprimerie royale 1769. 4 mai. alph. 3. pl. 9. tab. aen. 24. Année 1767. ibid. a. 1770. alph. 3. pl. 12. tab. aen. 20. Année 1768. ibid. eod. alph. 3. tab. aen. 11.

i. e.

Historia Academiae Regiae scientiarum ad annum 1766, 1767 et 1768. cum commentariis mathematicis et physicis, ad hos annos pertinentibus.

In *obseruationibus physicis* anni 1766. relatum legimus, lapidum calcareorum duo frusta efflorescentia salina tecta fuisse, quales tamen lapides nullum sal continere, vt plurimum statuunt: ex lacu proxime, ad vrbem *Montmorency* sito, riuulum prodire, cuius aqua foetida est, et sulphur redolet, cuius odoris origo ex sulphure viuo, quod ad egressum huius rivuli reperitur, declaratur: *alcyonium ficus* dictum saepe conchylia, aliaque corpora marina includere cet. p. 36. Hist.

Ex *obseruationibus anatomicis* sequentes notamus:

Cl. SABATIER ouaria duo scirrhosa in grauida trium mensium reperit, quod docet, leuem vel partialem tantum morbum harum partium conceptionem non impedire. Cl. MALESHERBES vsum medicamenti illius, satis iam inter nos cogniti, quod *eau de Luce* vocant, in morsu viperae, noua obseruatione, confirmat *). Cl. LE CAT ab anno 1757 p. 57.

*) vid. Hist. de l'acad. 1747. p. 54. comment. nostr. Vol. II. p. 194.

1757 ad annum 1765 nouo ſuo inſtrumento, quod *ductorem canaliculatum cyſtotomum dilatatorem* vocat, (*gorgeret cyſtome dilatateur*) in 59 aegris calculum felici ſucceſſu ſecuit, ex quibus vnicus tantum poſt tres menſes periit. Alii chirurgi eodem hoc inſtrumento 70 aegros a calculo liberarunt, ita, vt numerus operationum, hoc inſtrumento his annis factarum, ad 129 accederet, in quibus vnicus tantum aeger interiit, qualem ſucceſſum nullam fere aliam methodum habuiſſe conſtat.

p. 74. In *obſeruationibus* tandem *chemicis* Cl. LE SAGE refert, ſe ſal metallicum coeruleum ex cupro, ope alcali volatilis, cum alcali fixo mixti, effeciſſe: ex cuius figura ac reliquis qualitatibus coniecturam format, varias illas cupri mineras, lazureas, quas dicunt, oriri ex alcali volatilis ſolutione. Licet enim plurimi chemici aſſerant, volatile alcali tantum in regno animali reperiri, ſulphur tamen humectatum, ſi cum limatura martis commiſcetur, alcali volatilis odorem ſpargere, Cl. LE SAGE obſeruauit, et iam HENCKELIUS in mineris variis alcali volatile inuenit. Quae de examine chemico lithantracum, ad locum *Seuerac* dictum, effoſſarum, hic commemorantur, ex quibus patet, ad carbonem ſic dictum vegetabilem eas referendas eſſe, omittimus.

Sequentes commentarii ad annum 1766 pertinent.

p. I. I. *Commentarius de fodinis et locis, vbi lapis aluminoſus ad* Tolfam *prope* Centumcellas (Ciuita vecchia) *effoditur et methodo, qua ibidem alumen ex eo praeparatur.* (*Sur les aluminières, alumières ou alunières* de la Tolfa). Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. *Alumen Romanum* vulgo dictum ex lapide, qui circa arcem Tolſa reperitur, parari, notum

notum eſt. Cl. Auctor hiſtoriam fodinarum, methodi, qua lapides aluminoſi effodiuntur, calcinantur, aquae ope emolliuntur et in paſtam rediguntur, tandemque in ahenis excoquuntur, quo ex lixiuio alumen praeparetur, pleniorem tradit, quam a Cl. MAZEAS in commentario ſuo *) antea factum eſt. Ex terra, quae in fundo ahenorum praecipitatur, Cl. Auctor acido vitriolico adiecto, alumen obtinuit. Originem fodinae huius ita explicat, vt doceat, lapides ipſos calcareae fere indolis eſſe, argillae tamen magnam copiam continere, atque acidum vitriolicum, quod ad aluminis conformationem requiritur, ex monte igniuomo, olim in his locis reperiundo, ſed nunc exſtincto, ortum ducere.

2. *Diſquiſitiones de longitudine quarundam vrbium, iunctis meditationibus, de noua ratione determinandi parallaxin ſolis horizontalem*, Auctore Cl. PINGRE. p. 17.

3. *Commentarius de Veſuuio* Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. p. 70. Non quidem, quod iam a pluribus factum eſſe neminem latet, ſitum aliaque momenta, quae huius igniuomi montis ſpectant hiſtoriam, declarare atque repetere conatus eſt Cl. Auctor **); ſed longe maiorem gratiam ſe promereri apud phyſicos recte exiſtimauit, ſi lapidum genera, ex quibus hic mons compoſitus eſt, et corporum, quae furibundus eiicit, varias ſpecies accuratius deſcriberet. Multos lapides, quos alii ab ipſo monte eiectos eſſe putant, circa confinia eius natos, et tantum a materia illa liquefacta, quam *laua* dicunt, obductos eſſe, quae, ſi mons vehementius

 furit,

*) Confer. Cl. MAZEAS commentarium in mém. préſ. T. V, p. 379. vid. comment. Vol. XVII. p. 19.
**) Confer. Cl. D'ARTENAV in mém. preſ. T. IV. p. 247. vid. comment. noſtr. Vol. XII. p. 198.

furit, ex eius oſtio profluit, recte monet. Pertinent huc cryſtalli variae, micae particulae et granitis fruſtula, quae in medio maſſarum *lauae* reperiuntur, quales forte Ill. DE HAMILTON anſam dederunt, vt marmora lapidesque pretioſos originem ſuam ex montibus ignivomis duxiſſe autumaret *). Hinc a *lauae* maſſis non tum lapides mutati, a laua liquefacta incluſi, tum ii quoque, qui combuſti et ignis vim paſſi ſunt, aut in quorum interſtitia laua tantum penetrauit, ſegregari debent. Ipſam vero lauam chemice Cl. Auctor diſquiſiuit, inuenitque illam ferrum et cupri quoque portionem continere reliquam vero eius partem ſcorias eſſe vitrificatas, et terreas partes, quae ſalia contineant varia, alumen inprimis; nam vitriolum rarius reperitur. Nec deeſt in laua petrolei parua et ſatis magna ſulphuris portio, tam viui, quam metallis admixti. Terram Puteolanam (*la Pozzolane*) qua in aedificiis, ſub aqua exſtruendis vtimur, montium quoque igniuomorum progeniem eſſe, pumicemque pro ſpuma vitrefactae materiae **), cuius tamen natura ignoratur, haberi debere probat. Deſcribit porro ſublimatum quoddam flauum, quod in cacumine montis circa orificium eius reperitur, et quod plurimi ſulphur eſſe autumant. Docet vero hoc neutiquam eſſe verum ſulphur, ſed ex ſale, ſubſtantia aluminoſa, terra vitreſcibili argillae ſimili et pauxillo ferro conſtare. Sal tandem ammoniacum verum, vitriolum et alumen inter materias, quae ex monte proiiciuntur vel ſublimantur, eſſe, nec non aquam ſaepe, quae ex mari per ſubteraneos cuniculos ad montis interiora transfertur, eructari, aſſerit. Inter materias, a monte eiectas, vitri quoque naturalis parua eſſe fruſta monet,

*) vid. Philoſ. Transact. Vol. LVIII. p. 1. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 387.

**) Ex aſbeſto forte vitrefacto, probat obſeruatio, quae in Phil. Tranſact. Vol. LI. P. II. pag. 837. vid. comment. hoc Vol. XI. p. 33.

monet, lapidemque Obſidianum PLINII talem originem habere, probat, qua in re Ill. Comitem DE CAYLUS ſequitur, quem iam ante LEHMANNUM Cl. hoc docuiſſe ex Noſtri commentario intelligimus *).

4. *Commentarius II. ſpectans ad eruenda praecipua theoriae Iouis elementa.* Auctore Cl. IEAURAT. p. 100.

5. *Obſeruatio Eclipſeos ſolaris partialis* d. 5 Aug. 1766. Auctore Cl. DE FOUCHY. p. 120.

6. *Commentarius de inflammatione viſcerum infimi ventris et hepatis inprimis, quam ſemper per omnem reliquam vitam chronica valetudo aduerſa ſequitur, et quae magnam partem dolorum producit, qui falſo ventriculo, ſub nomine cardialgiae cet. tribuuntur.* Auctore Cl. FERREIN. Hepatis inflammationem, quam alii fere omnes raro occurrere putant, morbum eſſe frequentiſſimum, ſemperque, eo quoque ſuperato, tamen per omnem reliquam vitam obſtructionem in viſcere illo remanere, inflammationemque ſaepius, imo, quod mirum dictu, in nonnullis aegris quouis die recrudeſcere, doloresque varios, qui vulgo ventriculi eſſe putantur, exinde produci, Cl. Auctor probat. Non vero ea pars, quae in dextro hypochondrio ſita eſt, ceu maior hepatis lobus, inflammatur, ſed fere ſemper hoc malum epigaſtricam partem hepatis, quae ſub ſcrobiculo cordis poſita eſt, occupat. Aegro in dorſo, genubus flexis, quo muſculi abdominales relaxentur, cubante, tactu facile illa hepatis pars diſtingui poteſt, ſique ea, digito preſſa, dolet, dolorque a preſſione augetur, ſignum pathognomonicum hepatis inflammati praebet. p. 121.

*) vid. *Mém. de l'Acad. des belles lettres* Tom. XXX. p. 457. Conf. Cl. LEHMANN Tom. XII. Act. Petropol. nov. p. 364. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 701.

Cauſſa inflammationis huius tam frequentis, ſanguini ſpiſſo venae portarum tribuenda eſt; morbo vero ſuperato, ea, ſi cruditates in primis viis haereant, vel febris ex quacunque cauſſa oriatur, vel catamenia inſtent aut ſupprimantur, vel vomitus, inprimis emeticorum antimonialium vſu excitetur, ſaepius recrudeſcit. Signum cruditatum in ventriculo vel inteſtinis praebet pulſus intermittens, quod ſignum conſtantiſſimum eſſe, et pulſum illum raro ex alia cauſſa oriri Cl. Auctor aſſerit. Epigaſtrica vero hepatis pars reliquo hepate frequentius inflammatur, quoniam ſaepius a ventriculo, inprimis in tuſſi, ſingultu cet. comprimitur. Effectus huius inflammationis ſunt dolor, qui ſaepe cardialgiam mentitur, atque ſi dolor vehementius vrget, febris, obſtructio porro hepatis et inſignis, quae hanc ſequi ſolet, aliorum morborum caterua. Quod tandem curationem mali attinet, eam in cauto venaeſectionis et relaxantium, nec non in aperientium, et in primis purgantium vſu ponit. Malo ſuperato, ne morbus recrudeſcat, leinora reſoluentia et inprimis aquae medicatae martiales impediunt. Potiſſimum vero diaetae ratio habenda eſt, victusque loco, ſi malum vehemens ſit, iuſculis tantum aeger nutriatur.

p. 139. 7. *Commentarius de variis rationibus, ad murorum fundamenta, ſub aqua ponenda, adhibitis* Auctore Cl. PERRONET.

p. 149. 8. *Commentarius ſecundus de conſilio aquam riuuli* l'Yuette *Lutetiae Pariſiorum deducendi*, Auctore Cl. DEPARCIEUX *). Hoc commentario, examine chemico huius aquae a nonnullis membris Facultatis medicae Pariſinae inſtituto, comparationeque eius facta cum aliis, quae puriſſimae putantur, proba-

*) vid. Mém. 1762. p. 337. com. Vol. XV. p. 471.

probatur, eam salubrem esse, et sine omni noxa pro potu ordinario adhiberi posse.

9. *Nouae rationes analyticae, computandi eclipses solares etc. Commentarius IV. quo demonstratae in prioribus aequationes ad soluenda problemata astronomica applicantur.* Auctore Cl. DU SEJOUR. p. 183.

10. *Commentarius de sacco nasali et lacrymali multorum animalium*, Auctore Cl. BERTIN. Cl. Auctor inprimis hoc commentario contra Ill. HALLERUM probat, non omnia animalia puncta lacrymalia et ductus lacrymales habere, sed leporem aliaque quadrupeda, quae terram effodiunt, aues etiam, quae grana in terra colligunt, vnicum habere ductum, cuius orificium versus oculi canthum internum amplum est, labiisque duobus prominentibus terminatur. Caussam huius mechanismi in eo ponit, vt puluis, in oculum illapsus, eo commodius ad nares vna cum lacrymis transferri possit. In gallo gallinaceo valuula clauditur, quae ita constructa est, vt lacrymarum ingressum in nares permittat, regressum vero impediat, ne aqua forte impura, ab his animalibus hausta, e faucibus ad oculos transeat, et sordes, in ea contentae, tenerum hoc organon laedant. In obstructione ductuum lacrymalium, aliis auxiliis frustra adhibitis, forte similem aperturam effici, acu triquetra canaliculata carunculam, saccum et os vnguis perforari posse, et methodum hanc forte vulgari methodo operationis fistulae lacrymalis praeferendam esse, si curatius excoleretur, Cl. Auctor asserit. p. 281.

11. *Commentarius de pigmento, quod vulgo pigmentum flauum Neapolitanum* (Iaune de Naple) *seu* Giallo lino *dicitur.* Auctore Cl. FOUGEROUX DE p. 303.

BONDAROY. Mirum in modum differunt de hoc pigmento Auctorum coniecturae, cum alii naturae, alii artis productum esse autument. Chemice igitur illud, tam soluendo in variis menstruis, quam calcinando Noster disquisiuit, et felici tandem, experimentis suis chemicis superstructa, coniectura massam, huic pigmento ex asse similem, composuit sequenti modo. Sumsit duodecim vncias cerussae, aluminis vnciam vnam, salis ammoniaci vnciam vnam, antimonii diaphoretici vncias tres, eaque omnia, intime commixta, crucibulo indidit, ignique non adeo violento, sed per septem vel octo horas protracto, exposuit, qua methodo massam dictam acquisiuit.

p. 315. 12. *Historia morbi singularis, quo duo laniones in nosocomio militum emeritorum Parisino* (hôtel royal des invalides) *correpti sunt.* Auctore Cl. MORAND. Laniones duo, qui boues duos, ceteroquin sanos visos, mactauerant, quorum carnem sine noxa milites dicti nosocomii cibi loco sumserant, subito graui afficiebantur morbo. Facies scilicet et palpebrae tumore oedematoso subito occupabantur, idemque in pede accidebat, vbi etiam abscessus oriebantur. Nec deerat febris capitisque dolor grauissimus. Caussam horum symptomatum Cl. Auctor ponit in sanguine bouino, et vapore, ex his animalibus mactatis surgente, docetque, humores boum, nimis longo itinere nimium defatigatorum et calefactorum, ita corrumpi, vt caro quidem innoxia sit, vapor vero ex cadauere exsurgens sanguisque, si cutem tangat, grauissima mala, imo, vt communicata a Cl. DU HAMEL historia probat, gangraenam producere posse.

p. 323. 13. *Applicatio notatu digna phaenomenorum quorundam electricorum* Auctore Cl. NOLLET.

14. *Meditata*

14. *Meditata, de eclipſi lunari* d. 24. Febr. 1766. Auctore Cl. LE MONNIER. p. 338.

15. *Commentarius de elatere noctiluco Cayanenſi.* Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. Mirum eſt, hoc inſectum, quod Americae calidioris incola eſt, Pariſiis deprehenſum fuiſſe. Factum vero hoc eſt in regione quadam huius vrbis, vbi plures ſcriniarii, qui exoticis lignis vtuntur, habitant, vt itaque probabile ſit, inſecti laruam vna cum lignis his allatam fuiſſe, et Pariſiis metamorphoſin ſubiiſſe. Varia quoque hac occaſione Cl. Auctor de *lampyride noctiluca* LINN. (vers luiſant) et alia *lampyride* (an *italica* LINN?), Italis *luciola* dicta, monet. p. 339.

16. *Commentarius de motu nodorum, et de variatione inclinationis ſatellitum iouialium.* Auctore Cl. DE BAILLY. p. 346.

17. *Experimenta circa boracem*, Auctore Cl. CADET. Experimenta haec probant: cuprum vere boraci ineſſe, eiusque principium conſtituere: acidum boracis acidum marinum eſſe, non vitriolicum: ſal ſedatiuum non eductum eſſe e borace, ſed additione acidi vitriolici produci: boracem terram vitreſcibilem continere, quae, ſi diſſoluitur, ab ea ſeparatur: ex borace Indico plus ſalis ſedatiui, quam ex illo, qui Venetiis, vel in Belgio depuratus eſt (*raffiné*) obtineri cet. p. 365.

18. *Commentarius de vera natura conatuum ad emendandas tabulas maris mediterranei, et conſcribendum alterum volumen Neptuni Gallici ſuſceptorum.* Auctore Cl. DE CHABERT. p. 384.

p. 395. 19. *Obſeruatio eclipſis ſolaris* d. 5. aug. 1766. ab Ill. MARCHIONE DE COURTANVAUX.

p. 398. 20. *Obſeruatio eiusdem coram Rege inſtituta.* Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 401. 21. *Obſeruatio eiusdem* a Cl. MARALDI.

22. *Obſeruatio eiusdem* a Cl. PINGRE.

p. 402.

23. *Obſeruatio eiusdem* a Cl. CHAPPE D'AUTEROCHE.

p. 405.

24. *Obſeruatio eiusdem* a Cl. IEAURAT.

p. 407. 25. *Obſeruatio eiusdem* a Cl. CASSINI DE THVRY.

p. 416. 26. *Obſeruatio et calculus Emerſionis ſtellae δ capricorni e luna* d. 25. ſept. 1765. a Cl. IEAURAT.

p. 417. 27. *Commentarius de cometa huius anni priore* a Cl. PINGRE.

p. 423. 28. *Meditationes de nouis quibusdam hydroſtatices obſeruatis,* Auctore Cl. NOLLET. Expoſuit Cl. Auctor de duplici genere antliarum hydraulicarum,
p. 431. quas attractiuas vocant; quorum vtrumque a regulis, a natura, conſtitutis in eo diſcedere videtur, quod aquam in altitudinem 32 pedibus maiorem attollit.

29. *Ad theoriam mercurii Commentatio I. qua continetur determinatio loci aphelii nouis obſeruatio-*
p. 446. *nibus ſuffulta,* Auctore Cl. DE LA LANDE.

30. *Ad*

30. *Ad theoriam mercurii Commentatio II. continens motum aphelii et motum medium mercurii cet.* Auctore Cl. DE LA LANDE. p. 461.

31. *Illustrationes fabricae, hucusque incognitae, insignis copiae corporum animalium, inprimis vero testaceorum*, Auctore Cl. HERISSANT. Egregio hoc commentario, qui de felici Auctoris Cl. industria, quam in ossium fabrica declaranda olim iam ostendit *) iterum testatur, ea quae REAUMURIUS**) olim de generatione testarum in conchis ceteterisque crustaceis animalibus proposuit, ita emendat, vt nunc clarum sit, non ea ex inorganica quadam massa e toto animalis corpore exsudante, oriri, sed organicam fabricam ostendere. Duplici vero testas conchyliorum substantia, ossibus hac in re perfecte similes, compositas esse Cl. Auctor ope macerationis in spiritu nitri fumante, aqua diluto detexit. Harum vna animalis est, et parenchyma sistit ex tubulis capillaribus, inter se egregia arte contextis, compositum, quod ad animal ipsum pertinet, eique proprium est, et cum eo ope fibrarum tendinearum, quae animal ad testam alligant, cohaeret. Altera vero substantia, quae interstitia parenchymatis replet, terrestris est, et per vasa antea mota, coloribus variis, quibus conchylia oculos spectantium alliciunt, pingitur. Substantia animalis vel rete spongiosum testaceorum, gummosa quadam substantia illinitum, deprehenditur, quae ei, qua serici fila obducuntur ***) analoga est. Si destillationi subiicitur, eadem producta ostendit, quam animalium partes destillatae largiuntur, oleum scilicet empyreuma- p. 508.

*) vid. Mém. 1758. p. 323. 421. Comm. Vol. XII. p. 591. et 595.

**) vid. Mém. de Paris 1709. p. 364.

***) Confer. hac de re Cl. BIBIENA in Act. Bonon. T. V. P. I. p. 9. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 581.

reumaticum, alcali volatile cet. Omittimus, quae Auctor Cl. de eleganti fabrica huius parenchymatis eiusque fabricae differentiis habet, cum ea ſine figuris obſcura ſint. Addimus tantum e ſimili duplici ſubſtantia, non opercula tantum teſtaceorum, ſed et corpora alia marina, ſpongiae ſcilicet et corollia conſtare, nouumque hoc argumentum eſſe, quo animalis eorum natura confirmatur.

p. 541. 32. *Commentarius de phaenomeno electrico, notatu digno, nec hactenus obſeruato: ſiue de differentia diſtantiarum, ad quas proſiliunt ſcintillae, inter duo corpora metallica diuerſae figurae, prout alterum eorum ſit electricum, alterum ei admouetur*, Auctore Cl. LE ROY.

p. 547. 33. *Obſeruationes botanico meteorologicae in arce Denainvilliers*, a Cl. DU HAMEL *factae* a. 1765.

p. 575. 34. *Obſeruationes aſtronomicae in itinere Britannico* a. 1736. *inſtitutae* Cl. MARALDI.

p. 579. 35. *Commentarius de fluidis, per orificia vaſorum effluentibus*, Auctore Cl. DE BORDA.

p. 608. 36. *Conſilia de obſeruationibus aſtronomicis, refractionum horizontalium gratia inſtituendis.* Auctore Cl. LE MONNIER.

Progredimur iam ad annum 1767.

p. 22. In *obſeruationibus phyſicis*, quae ad annum hunc relatae ſunt, narratur: cicadas etiam in ſeptemtrionali Galliae parte, et caſtores in Rhodano fluuio
p. 33. reperiri. Cl. IALLABERT filium, et Cl. SAUSSURE, dum alpes viſitarent, et nubem electricam fulgurantem

fulgurantem intrarent, ita electricos factos esse, vt scintillae e brachiis eorum prosilirent, et fibula metallica in pileo Cl. IALABERT scintillas ederet frequentes, e litteris Cl. IALLABERT patris relatum legimus.

Ad *obseruationes anatomicas* pertinet relatio Cl. GUATTANI, qui, ex tumore, in regione hepatis sponte rupto, ad 300 hydatides, quae globulorum tormenti bellici minoris magnitudinem aequabant, prodiisse, aegrumque, iniectionibus adstringentibus in cauum, hydatides continens, adhibitis, sanatum fuisse narrat. Cl. PORTAL duos renes insolitae magnitudinis et formae, et in inferiore sua parte inter se concretos Academiae ostendit. Alia, quae leuiora nobis visa sunt, omittimus. p. 44.

Commentarii huius anni sunt:

1. *Commentarius III. de riuo* l'Yuette *Lutetias deducendo, quo docetur, hoc consilium praestare fere reliquis omnibus, quae de aqua, huic vrbi procuranda, in medium prolata sunt. Accedit aquaeductuum Parisiensium breuis historia.* Auctore Cl. DEPARCIEUX. p. 1.

2. *Series disquisitionum de lentibus opticis. commentarius* III. Auctore Cl. D'ALAMBERT. p. 43.

3. *Experimenta de diuersa vi pulueris pyrii, pro eiusdem varia praestantia*, Auctore Cl. NOLLET. Refellitur his vulgaris opinio, non nisi granulatum puluerem ad vsum bellicum esse idoneum, et comprobatur, puluerem nondum granulatum (*puluerin verd*), aeque ac eum, qui temporis diuturnitate corruptus est (*poudre decomposée*) eundem vsum praestare. p. 109.

4. *Commen-*

p. 119. 4. *Commentarius de motu apſidum lunae*, Auctore Cl. FONTAINE.

p. 120. 5. *Commentarius de luce, quam aqua marina tempore nocturno, inprimis Venetiis in canalibus, hac aqua repletis* (lagunes) *ſpargit.* Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. Notum eſt, plures recentiorum lucem, qua aqua marina nocturno tempore fulget, vermibus, et quidem *nereidi noctilucae* adſcribere *), alios contra a materia phoſphorea, in aqua marina contenta, deriuare **). Cl. Auctor vero Venetiis inuenit puncta lucida, quae in marina aqua obſeruantur, omnino nereides eſſe a GIANELLI, LINNAEO cet. deſcriptas: illas vero copioſius fucis inhaerere, quorum ſi copia colligitur, facile microſcopio haec animalcula conſpici poſſunt. Lumen non ſemper, ſed pro lubitu tantum, et quidem ex poſteriore ſua parte, edunt. Quamquam vero ſplendor maris ſaepe ab eiusmodi animalibus oritur, tamen phoſphoream quoque materiam aquae marinae ineſſe, et huius ſplendoris cauſſam ex parte eſſe poſſe, pluribus Cl. Auctor demonſtrat.

p. 129. 6. *Examen latitudinis et longitudinis Capitis* Foulpointe *inſulae* Madagaſcar, *ex obſeruationibus* Cl. LE GENTIL *ad optimas tabulas examinatis.* Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 130. 7. *Obſeruatio altitudinis ſolſtitialis limbi ſolis ſuperioris ſolſtitio hiberno* 1766. *inſtituta* a Cl. CASSINI DE THVRY.

8. *Com-*

*) vid. Ill. LINN. Amoen. Vol. III. p. 203. l. 3. Comm. noſtr. ſuppl. dec. I. p. 100. BASTER Opuſc. ſubſec. I. t. 4. f. 3. Cl. GODEHAU mém. préſ. T. III. p. 269. Comm. noſtr. Vol. X. p. 339.

**) vid. Cl. LE ROY in Mém. préſ. Tom. III. p. 143. comm. hor. V. X. p. 392. Adde quae Cl. SCHYTTE de aqua marina in glaciem mutata etiam luceſcente habet in Act. Nidroſ. T. I. p. 249. comment. hoc Vol. XVI. p. 669.

 Notum est, e cineribus plurimorum vegetabilium alcali fixum parari posse, sodae vero sali, quod, herbam kali comburendo, obtinetur, alcali inesse minerale, quod pluribus proprietatibus ab alcali vegetabili differre, neminem chemicorum latet. Hinc Cl. Auctor experimenta instituit, quo cognosceret, vtrum haec cinerum diuersitas ab organis plantarum, an a soli differentia pendeat. Kali scilicet in solo, longe a mari remoto, cultum combussit, et cineres cum cineribus kali, quod ad mare creuerat, comparauit, viditque kali in mediterraneo loco cultum, magnam quoque copiam alcali fixi, praeter alcali minerale continere. Vlteriora experimenta declararunt copiam alcali mineralis, si semina ex kali in loco a mari remoto collecta iterum terrae mandantur, idque per plures annos repetitur, sensim minui, et copiam alcali fixi contra augeri.

14. *Examen*

p. 256. 14. *Examen chemicum aquae mineralis, quae ad abbatiam* des Fontenelles *in Pictauia* (Poitou) *proxime ad rupes ad Icanuam* (Roche fur Yon) *reperitur, adnexis obferuationibus de felenite, eiusque origine.* Auctore Cl. CADET. Experimentis Cl. CADET conftat, praeter felenitem, etiam huic aquae medicatae fal marinum et ferrum, maxima ex parte phlogifto fuo priuatum, ineffe. Praeterea vero duae potiffimum obferuationes, quae Cl. Auctor in hoc commentario communicat, omni attentione dignae nobis vifae funt. Prima earum docet, vulgarem methodum, ferrum in aquis mineralibus, ope infufi gallorum detegendi, fallacem effe, cum aquarum hic defcriptarum color, licet ferrum contineant, neutiquam tamen ab infufo dicto immutetur. Simile quid fub aquarum Plomberianarum examine Cl. MALOVIN obferuauit. Altera ad originem felenitis fpectat, quod lapidum genus ex acido vitriolico et terra calcarea compofitum effe, putant. Docet vero Nofter, etiam feleniten formari poffe ex terra vitrefcibili, et acido vitriolico, nec non ex acido nitrofo et marino cum terra vitrefcibili tenuiffima, aquis inhaerente, combinatis. Ex fabulo, in acido vitriolico digefto, Auctor Cl. feleniten obtinuit, nec non vitrum comminutum in acidis omnibus folui, expertus eft.

p. 266. 15. *Obferuationes oppofitionis faturni* a. 1766. Cl. IEAURAT inftitutae.

p. 268, 16. *Obferuatio tranfitus lunae per pleiades* d. 22. fept. 1766. a Cl. CHAPPE D' AVTEROCHE facta.

p. 270. 17. *Commentarius de rotis hydraulicis.* Auctore Ill. DE LA BONDA.

18. *Epitome*

18. *Epitome laborum in mari mediterraneo, per a. 1766. a Cl.* DE CHABERT *continuatorum.* p. 288.

19. *Commentarius super actione ignis violenti carbonum ope excitati, in plures terras, lapides et calces metallicas.* Auctore Cl. MACQUER. Cl. DACET, vti ex commentariis ab eo editis *) patet, in furno, quo porcellana igne, ligni ope sustentato, coquitur, plura corpora mineralia, quae inter apyra antea referebantur, lapidem scilicet calcareum, talcum, micam, asbestum, gypsum, calcesque metallicas varias fudit. Haec experimenta pari felicitate Cl. MACQUER in furno minore repetiit, quo carbonibus non ligno ignis alitur, quem in commentario *de argillis* *) descripsit, et fusionem horum corporum in quinque vel sex horis praestitit. p. 298.

20. *Obseruationes cometae, qui apparuit mense martio a.* 1767. a Cl. CASSINI DE THURY factae. p. 315.

21. *Obseruationes cometae alterius, qui apparuit mense aprili a.* 1766. Auctore EODEM. p. 322.

22. *Commentarius de sexu vero eorum, qui vulgo hermaphroditi vocantur.* Auctore Cl. FERREIN. Plurimos ad femineum sexum pertinere et clitoridem elongatum tantum penem mentiri, probat. Nouam obseruationem Cl. Auctor esse putat, in fetu femello p. 330.

*) vid. EIVSD. Mémoire sur l' action d'un feu égal, violent et continué pendant plusieurs jours sur un grand nombre de terres. A Paris, 1766. 8. it. second. memoire ib. a. 1771.

**) vid. Mém. de Paris 1758.

femello clitoridem grandem esse, ita, vt embryo femellus pro virili habere possit. Id tamen centies iam ab aliis obseruatum et dictum fuisse, loca, a HALLERO in elementis excitata, (Tom. VII. Lib. XXVIII. p. 82.) abunde probant.

p. 340. 23. *Obseruationes iouis, soli oppositi.* d. 8. mart. 1767. Auctore Cl. IEAURAT.

p. 343. 24. *Obseruatio eclipsis solaris* d. 5. aug. 1766. a Cardinali DE LUYNES.

p. 344. 25. *Obseruatio tempestatis* d. 6. aug. 1767. *exortae, et fulminis, quod e terra prope obseruatorium Parisiense adscendere visum est.* Auctore Cl. CHAPPE D' AUTEROCHE.

p. 350. 26. *Tentamen comparationis ponderum extraneorum cum marca Gallica.* Auctore Cl. TILLET.

p. 409. 27. *Commentarius de meteoro, quod nomine* Typhonis *appellatur.* Auctore Cl. BRISSON. Nomen typhonis seu turbinis marini (*la trombe*) gerit apud eos, qui res nauticas tractant, nubecula, parua quidem, sed quae nihilo secius a nautis valde extimesci solet. Imminet ab initio mari, seque vel attollit vel demittit, saepe etiam nubibus adhaerens, eas comitatur, et in alium locum se transfert, donec tandem, repente emisso fulmine, in pluuiam et grandinem dissoluitur, haud sine magno nauigantium periculo. De huius rei causis physici valde dissentiunt. Putauerat Cl. ANDOGVE, eam latere in aere, qui duobus sibi inuicem parallelis venti tractibus interceptus, in vorticem ageretur: sed obseruatum est, hos turbines non modo saepe tranquillo aere oriri, sed nonnunquam etiam ex aqua

ascendere,

adſcendere, vt bis Geneuae accidiſſe relatum eſt, e quo patet, cauſam in ventis non eſſe quaerendam. Quamobrem alii confugerunt ad vapores ſubterraneos inprimis bituminoſos, qui ex aquis erumperent, et per aſcenſum in aerem exardeſcentes omnem hanc nautis calamitatem pararent. Quid vero, re ita ſe habente, eſſet, cur iſti turbines nonnunquam nubem, veluti ab ea attracti, ſectarentur, quid etiam, cur ſaepenumero e nubibus ad aquas appropinquare viderentur? Cl. BRISSON igitur rem ope doctrinae de electricitate expedit. Inter nubem electricam et telluris ſuperficiem fertur materia electrica, duplici flumine, vno, quod ex nube profluit, et effluens appellatur, altero, quod a tellure proficiſcitur, et affluentis nomen a Cl. NOLLETO accepit. Horum ſemper alterum altero validius, vtriusque vero ea natura eſt, vt in egreſſu diuergentibus, in acceſſu ad alterum corpus conuergentibus radiis progrediatur. Inde figura conica, quae in turbine obſeruatur, qui conſiſtit e particulis aqueis, vel ab effluente materia e nube, vel ab affluente ex aqua correptis, et ſecum vel deorſum vel ſurſum tractis, quo facile et aſcendentis et deſcendentis turbinis ratio redditur. Rem illuſtrat experimentum ſatis notum, quo per tubum electricum, vaſi admotum, aqua aut atramentum, quod vaſi ineſt, verſus tubum attollitur, et orta ſcintilla, tubo paullulum madefacto, iterum decidit: quae omnia ita eueniunt in turbine aſcendente, qui, orto fulmine, in pluuiam aut grandinem diſſipatur, conſiſtentem particulis, ex aqua eodem modo elatis, vt in experimento iis acciderat, quae tubum electricum orta ſcintilla madefecerant.

28. *Solſtitium aeſtiuum a. 1767. obſeruatum, in foco lentis obiectiuae 80 pedum: accedunt obſerua-* p. 417.

 tiones

tiones solis et arcturi, quadrante mobili peractae a Cl. LE MONNIER.

p. 423. 29. *Commentarius de experimentis quibusdam, ad dioptricam facientibus* a Ser. DVCE DE CHAVLNES.

p. 471. 30. *Experimenta chemica, cum bile humana et brutorum instituta*, Auctore Cl. CADET. Vsus est Cl. Auctor potissimum bouina bile, et ex experimentis, fusius hic enarratis, colligit: ex bile putrescente alcali volatile obtineri, et, si cum acido salis marini eiusmodi bilis misceatur, sal ammoniacum parari: acida mineralia in initio bilem quidem, si ei affundantur, coagulare, sed post breue tempus fluidiorem reddere, quam antea fuerit: in bile terram calcaream reperiri, quae cum acido admisto selenitem efformet, et calculis biliariis saepe originem praestet: serosam bilis partem sal continere, saccharo lactis simile, quod calculos biliarios crystallis similes, a nonnullis Auctoribus descriptos, formet: compositam tandem esse bilem ex pinguedine animali, basi alcalina salis marini, sale marino ipso, sale illo, saccharo lactis simili, et terra calcarea, quae pauxillum ferri contineat.

p. 484. 31. *Obseruatio altitudinis, solstitialis* mens. iun. 1767. a Cl. CASSINI DE THVRY.

p. 485. 32. *Obseruationes et calculi oppositionis saturni et solis* d. 22. dec. 1767. Auctore Cl. IEAVRAT.

p. 487. 33. *Analysis sodae ex herba* Varech (fuci specie) *paratae*, Auctore Cl. CADET. Soda haec multo impurior est, quam ea, quae ex cineribus herbae kali *)

remanet.

*) vid. supra p. 81.

remanet. Salinum habet gustum, odoremque hepatis sulphuris. Chemice Cl. Auctor illam disquisivit, cognouitque, eam longe minorem copiam alcali mineralis, quam soda vulgaris, sulphur porro, tartarum vitriolatum et magnam salis marini copiam continere. Suspicatur Cl. CADET, longe puriorem obtineri posse, si in comburendo fuco etiam aliae plantae marinae cultae adderentur. Impurior haec soda tantum ad vitrificationem adhibetur.

34. *Experimenta de renisu fluidorum*, Auctore Ill. Equ. DE LA BORDA. Inquisiuit Cel. Auctor ope machinae, a se descriptae, in quantitatem retardationis, quam celeritas corporis, sub aqua, moti ab eius renisu pateretur. Inuenit, sphaerae et hemisphaerii retardationem esse fere in ratione duplicata celeritatum: hemisphaerium, si eius latus conuexum praecedat, tantundem fere, quam totam sphaeram retardari: denique, si circulus maximus hemisphaerii praecedat, esse retardationem eius ad eam, quam tota sphaera patitur, vt 5 ad 2. Obseruauit etiam Cel. Auctor, NEWTONI theoriam hac in re experientiae haud esse consentaneam, quippe qua vera minor retardatio proueniret, quae esset ad veram vt 9 ad 10. Vltimo loco refert, renisum aquae multo maiorem esse, si corpus prope eius superficiem moueatur, quam si paullo profundius sit submersum: eiusque rei hanc rationem reddit, quod corpus ad superficiem motum aquam celerius in gyrum agitet, adeoque plus virium perdat, quam si altius in aquam demittatur. p. 495

35. *Expositio quorundam capitum geographiae physicae, spectantium ad alueos fluminum et riuulorum Galliae, quorum nonnulli accuratius describuntur, ille praesertim, quo Sequana continetur.* Auctore Cl. BVACHE. p. 504.

p. 510. 36. *Obſeruationes botanico meteorologicae in arce* Denainvilliers a. 1766. *factae* a Cl. DVHAMEL.

p. 539. 37. *Ad theoriam mercurii commentarius III. qua eccentricitas et locus medius iſtius planetae determinantur.* Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 551. 38. *Explicatio methodorum inueniendi curuas, quibus ineſt maximum aut minimum.* Auctore Ill. DE LA BORDA.

p. 564. 39. *Commentarius de motu ſingulari in tremella obſeruato.* Auctore Cl. D' ADANSON. Planta haec, quae aquarum limo innaſcitur, tenerrima eſt, et ſi nudo oculo ſpectatur, gelatinoſam maſſam refert. Quod ſi vero microſcopio eam examinamus, deprehendimus, conſtare illam filamentis cylindricis, in extremo fine obtuſis, ex nodis compoſitis. Haec filamenta inter ſe ſpontaneo quaſi motu agitario, vario modo ad ſe inuicem accedere vel iterum recedere, motumque hunc in margine plantae maiorem eſſe, quam in reliquis partibus Cl. ADANSON obſeruauit. Praeter hunc lateralem motum alium quoque dicta filamenta oſtendunt, qui vero tantum ab eorum incremento pendet.

p. 573. 40. *Diſquiſitiones de calculo integrali* auctore Cl. D' ALEMBERT.

p. 588. 41. *Additamenta ad methodum ſoluendi problemata de maximis et minimis.* Auctore Cl. FONTAINE.

42. *Commentarius de reſonitu oſſium cranii* (ſur les contre-coups) Auctore Cl. LAFOSSE, membro ſocietatis Regiae Montiſpeſſulanae. Notum eſt, plures ſcriptores chirurgicos iam in eo deſudaſſe, vt originem eius fracturae caluariae explicarent, qua

oſ

os alia parte, quam vbi percussum est, finditur, quam *resonitum* seu *contrafissuram* vulgo vocant. Hoc saepe ex eo accidere, quod ossa alio in loco minus, quam in eo, qui fractus est, resistant, Cl. Auctor non negat; putat tamen, nisi alia obstent, praecipue in loco cranii, illi, qui ictum accepit opposito, fieri debere. Caput enim osseum considerat, tanquam ex circulis multis osseis et elasticis, verticalibus, obliquis, horizontalibus cet. varia ratione se secantibus, compositum. Iam ex LEIBNITII experimento notum est circulum ferreum, si in loco quodam percutitur, ellipticum fieri et punctum eius puncto percusso e directo oppositum tantum ad centrum circuli accedere, quantum ipsum percussum punctum ictus vi accedit. Hoc ad caput osseum applicatum docet in loco percusso e directo oppositum, si partes osseae ibi minus cohaereant, fracturam facile fieri posse, circuli conuexa scilicet parte plana facta et introrsum pulsa. His propositis, signa diagnostica resonitus fusius Noster pertractat, neque ea, inprimis, si ad situm aegri directionem, ictus cet. attendatur, adeo obscura esse, vt multi putant, persuasum sibi habet.

Addamus tertium horum commentariorum volumen, quod ad annum 1768 pertinet.

Obseruationes physicae nil praecipui attentione digni continent, si ea, quae de Cl. SPALLANZANI experimento, quo limacum capita et tentacula resecta de nouo, vt polyporum amputatas partes, crescere expertus est, exceperis, de quibus vero alia occasione vberior dicendi erit locus. Anno 1768. p. 31.

Inter *anatomicas* autem obseruatio Cl. FERREIN occurrit, qui in deglutitione ex spasmo oesophagi impedita, quae nullis remediis cedebat, clysmata p. 45.

 ex

ex fumo herbae nicotianae vel clyſmata cum opio egregios praeſtitiſſe effectus vidit. Cl. vero MONTET in ſimili morbo (forte tamen magis inflammatorio) glaciem in minora fruſta diffractam, quae inflammationem reprimendo ſanabat, opem tuliſſe narrat. In *cuniculis* ſaepe dentes inciſores ita elongantur, vt illa animalia cibum difficulter capere poſſint, imo, niſi reſecentur dentes hi monſtroſi, ex cibi defectu pereant. Cl. TENON veſicam vrinariam duplicem obſeruauit. Septum vero, quod veſicam diuidebat, oriebatur ex tunica membranacea veſicae externa, quae herniae in modum intra veſicae fibras carneas ſe in ipſum veſicae cauum immerſerat. Vetulam 91 annorum, adhuc menſtruatam et optima ſanitate praeditam, Cl. DU PEYRON vidit. Equa vno partu mulum et pullum equinum edidit, quod ſuperfetationem in hoc animali fieri poſſe probat *). Cl. BORDENAVE in ſene quodam aſthmatico concretionem calculoſam in ipſa cordis ſubſtantia reperit.

p. 48.

p. 69. Inter *chemicas obſeruationes* examen chemicum aquae cuiusdam mineralis in pago *Vaugirard*, proxime Lutetias Pariſiorum ſito, reperitur. *Botanicas* vero, cum nil notatu digni in iis reperiatur, omittimus.

Commentarii huius voluminis ſunt.

p. 1. 1. *Diſquiſitiones de motibus axeos cuiuslibet planetae, ſuppoſita meridianorum eius diſſimulitudine.* Auctore Cl. D' ALEMBERT.

p. 54. 2. *Commentarius de frigore per hiemem* a. 1767 et 1768. *nec non de glacie, quae in cruſtas fracta fluminibus innatat,*

*) vid. hiſt. de l'acad. 1753. p. 131. comment. hor. Vol. VII. p. 254.

innatat, et de singulari ratione, incommoda inde oriunda euitandi. Auctore Cl. DEPARCIEUX.

3. *Commentarius de modo holosericum splendido rubore imbuendi ope coccionellae.* Auctore Cl. MACQUER. Cum e coccionella parata pigmenta, quorum ope lana et gossypium egregiis coloribus imbuuntur, holosericum non afficiant, plura experimenta Cl. Auctor instituit, quo cognosceret caussam huius phaenomeni, simulque methodum inueniret, qua etiam coccionella in arte tinctoria ad holosericum tingendum adhiberi posset. Inuenit vero actionem coccionellae in holosericum, non a pingui smegmate holoserici impediri, vt multi putant, sed pigmentum ex coccionellae tinctura, vulgari modo ope solutionis stanni in aqua regis praecipitatum, ob nimiam molecularum crassitiem non in holoserici poros penetrare posse. Hinc primo holosericum in solutionem stanni aqua quidem multum, non tamen ita dilutam, vt praecipitatio oriretur, immersit, holosericumque ita praeparatum in coccionellae tincturam immisit, viditque hac ratione optime illud tingi. p. 82.

4) *Obseruationes et calculi pro oppositione iouis et solis* d. 6. apr. 1768. Auctore Cl. IEAURAT. p. 91.

5) *Commentarius de oppositione iouis obseruata 1768. in eius limite meridionali*, a Cl. DE LA LANDE. p. 93.

6) *Obseruatio eclipsis lunaris* d. 4. ian. 1768. a Cl. CHAPPE D' AUTEROCHE facta. p. 96.

7) *Nouae methodi analyticae computandi eclipses solares cet. Comm. VI., quo aequationes prioribus demonstratae ad solutionem plurium problematum astro-* p. 97.

aſtronomicorum applicantur. Auctore Cl. DU SEIOUR.

p. 207. 8) *Commentarius de caſu irreducibili.* Auctore EODEM.

p. 209. 9. *Commentarius de methodo reſinam elaſticam Cayanenſem* Caoutchac *dictam diſſoluendi eamque iterum ex hac ſolutione, natura eius non mutata, obtinendi.* Auctore Cl. MACQUER. Alio loco *) iam monuimus Cl. HERISSANT et MACQUER reſinam elaſticam, quae in America auſtraliore ad ripas fluvii Amazonum ex cortice arboris cuiusdam exſudat**), ope olei animalis DIPPELII, olei terebinthinae rectificati cet. in mollem maſſam redegiſſe. Vlteriora vero tentamina Cl. Auctorem docuerunt, plenariam ſolutionem eius ab aethere vitriolico praeſtari, et ſolutioem illam, ſi penicillo modulo illinitur, promte exſiccari, laminamque hac ratione obtineri tenuem, elaſticam, omnibusque qualitatibus reſinae praeditam.

p. 218. 10. *Obſeruationes de circulatione aeris per metallifodinas, et de mediis, eam ibidem obtinendi* Comm. I. Auctore Cl. IARS. Notum intereſt omnes, quanta e libero aurae tranſitu per metallifodinas commoda enaſcantur, inter quae maximum eſt, quod eae non facile alio modo repurgari poſſint a vaporibus noxiis, qui maximas ſaepe foſſoribus calamitates afferunt. Obſeruauerat Cl. IARS, dum in itinere per Angliam, Germaniam et Hungariam verſaretur, complura, quae ei viam ad accuratiorem theoriam circulationis aurae munirent, cuius primas lineas

*) vid. hiſt. de l'Acad. des Scienc. 1763. p. 49. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 467.

**) vid. comment. noſtr. Vol. VI. p. 255.

neas hac tractatione adumbrauit magis, quam expressit. Summa rei huc redit. In cuniculum sub terra actum incidat puteus spiritalis, ad perpendiculum demissus. Iam vtrique extremae parti cuniculi incumbit columna aeris, et ea quidem pari pondere, si calor exterioris aeris idem est, cum eo, quem loca subterranea constanter seruare solent, qui est decem graduum thermometri Reaumuriani: quare hoc si accidit, nullus aurae motus in cuniculo sentiri poterit, quem eo tempore fossores solent, accenso in fodinis igne aut fornace Lehmanniana, excitare. Si vero tempestas fuerit aut frigidior aut calidior, tum hae columnae sunt diuersi ponderis, altera, nimirum ad introitum cuniculi tota, altera pro parte tantum, aere exteriore, pro reliqua vero parte eo constat, qui puteo spiritali inest, qui diuersum ab exteriore calorem seruat, adeoque diuerso etiam pondere premit. Quo fit, vt altera columna semper alteri cedat, et continua aurae agitatione fodinas repurget, quod accidit hieme et aestate, ita tamen, vt, vbi per hiemem aura exiit, ibi per aestatem ingrediatur. Sunt etiam, qui, effossis pluribus puteis multum se effecturos credant. Quilibet viderit necesse est, ad obtinendam ea ratione auram, per fodinas spirantem, opus esse, vt horum puteorum introitus sint diuersae supra horizontem altitunis, ne columnae aereae, iis incumbentes, sint eiusdem ponderis. Facile id quidem fieri potest subter solum paullo accliue, non autem sub plano et ad horizontem parallelo: vnde euenit nonnunquam, vt magnis sumtibus, incassum impensis, et tempus et opera perdatur, vt Schemnitii in Hungaria accidisse, Cl. Auctor refert. Suadet vero, vt tum potius alterutri puteo turris rotunda imponatur, aut fornax Lehmanniana applicetur, vt vel in turri, ad certam altitudinem exstructa, aer in eodem calore

conserue-

conſeruetur, quo eſt in metallifodinis, vel igne in fornace accenſo incaleſcat, et interioris aeris cum exteriore aequilibrium tollat. Tradit denique nonnulla artificia, quibus aurae circulatio in cuniculo vltra eum locum, in quem puteus ſpiritalis demiſſus eſt, poſſit promoueri, aut etiam in puteum, profundius actum, propagari: quod fit ope tignorum, arctiſſime iunctorum, quae alioquin exportandis aut euehendis lapidibus inſeruiunt, quibus cuniculus in duas partes diuiditur, communicatio vero aeris per puteum ſpiritalem intrantis cum exteriori ope ianuae in ſuperiori cuniculi parte intercluditur, ita, vt tantum per inferiorem ſub tignis pateat, quae cum nonniſi in vltima parte cuniculi aperta ſit, aurae neceſſitatem imponit, per totam fodinam tranſeundi.

p. 229. II. *Obſeruationes de circulatione aeris per metallifodinas, et de mediis eam ibidem obtinendi* Comm. II. Auctore EODEM. Agitatur de calamitatibus, e vaporibus noxiis exortis, praeſertim in Anglia, vbi in Cumbriae comitatu prope vrbem, quae *White-haven* dicitur, inſunt in lithantracum fodinis vapores, qui ex ardentis candelae flamma ignem concipiunt, quo ſaepe per ingentem aeris extenuationem, et magis etiam per repentinum eiusdem reditum magna hominum copia necata eſt, quorum multi flamma aduſti, multi etiam ſola aeris compreſſione ſuffocati ſunt, nulla in eis reperta nota, quae ab igne inuſta videretur, corporibus etiam triduum fere calorem vitalem ſeruantibus. Refert praeterea, ad vrbem *Workington* eſſe veteres et iam neglectas lithantracum fodinas, quae tantam talium vaporum, inflammabilium in denſas maſſas coactorum copiam alerent, vt propoſitum etiam fuerit, eos in vrbem ducere, vt nocturno tempore, admota lampade, accenſi per plateas lumen praebe-

rent

rent. Commendat denuo ea, quae in priori commentario communicauerat, artificia, ſuadetque, vt tubi pro aeris circulatione conſtruantur quam ampliſſimi. Obſeruaſſe ſe etiam refert aliud vaporum ſubterraneorum genus, quod flammam non conciperet, attamen aerem redderet tam moleſtum, vt ſaepe, intercluſo ſpiritu foſſores necarentur, quale factum eſſe ait in confiniis Cumbriae et Northumbriae.

12. *Annotationes de tranſitu veneris 1769. obſeruato*, a Cl. DE LA LANDE. p. 236.

13. *Obſeruationes aſtronomicae factae pro determinanda longitudine Maniliae* a Cl. GENTIL. p. 237.

14. *Obſeruationes de motu argenti viui in barometris, quorum tubi ſunt diuerſarum diametrorum, et diuerſa ratione repleti*, a S. V. Romanae eccleſiae Cardinali DE LUYNES. p. 247.

15. *Iter, iuſſu Regis ſuſceptum, ad ſitum capitum Finis terrae et Ortugalliae aſtronomicis obſeruationibus determinandum* a. 1751. Sectio I. *quae hiſtoricam de itinere relationem continet*, Auctore Cl. DE BORY. p. 270.

16. *Commentarius de elementis variationis inclinationis, et de libratione nodorum ſecundi ſatellitis iouialis*, Auctore Cl. MARALDI. p. 298.

17. *Series diſquiſitionum de motibus axeos planetae cuiuslibet, ſuppoſita meridianorum eius diſſimilitudine*, auctore Cl. D'ALEMBERT. p. 332.

18. *De*

p. 385. 18. *De maxima inclinatione orbitae lunaris ad planum eclipticae, et de parallaxi huius ſideris.* Comment. I. Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 389. 19. *Commentarius de mechaniſmo ruminationis et natura vel temperamento ouium*, Auctore Cl. D'AUBENTON. Egregio hoc commentario Cl. Auctor modum, quo ruminatio in oue inprimis fieri ſolet, deſcribit, eaque, quae hac de re ab aliis dicta ſunt, vel quae ipſe in BUFFONI *hiſtoria naturali* variis in locis expoſuit, emendat. Ex herba maſticata in ore bolus formatur, qui ſaliua madefactus per oeſophagum ad rumen (*la panſe*) deſcendit. Rumine repleto, ruminatio peragitur, quae ex Cl. Auctoris obſeruatione voluntaria actio eſt. In ea, parua cibi portio maſſae, in rumine contentae, reticulum (*le bonnet*) intrat, quod vulgo vt receptaculum amplum, in interiore ſua ſuperficie reticulatum, deſcribitur. Ex Noſtri vero obſeruatione contractum fere ſemper eſt, vt diameter eius vnum tantum pollicem aequet, rugaeque retis contracti eminentias paruas tantum referant, inter quas ſinus ſunt ſero limpido copioſo repleti. Hoc, ſi huius receptaculi parietes diſtrahuntur, diſparet, rugis vero ad ſe inuicem compreſſis, iterum de nouo exſudat, et cum bolo, qui ſurſum, quo ſecunda vice maſticetur, pelli debet, miſcetur. Eundem vſum in dromedario ſingulare illud receptaculum praeſtat, quod Cl. D'AUBENTON olim *) deſcripſit, in quo vulgo aquam aſſumtam ſeruari putant, quo ea, potus quaſi loco, animal hoc per ſiticuloſa deſerta iter faciens ſiti vrgente vti poſſit. Bolus vero, per contractionem reticuli ſurſum pulſus et de nouo manducatus ſecunda deglutitione iterum deſcendit. Quo vero rumen et reticulum non ingrediatur, ſed ſtatim ad omaſum

*) Hiſt. nat. T. XI. p. 252 ſq. comm. Vol. XIII. p. 190.

omasum (*feuillet*) ceu tertium ventriculum transeat, musculus aliquis, fusius hic descriptus, aditum ex oesophago ad priores duos ventriculos claudit. Ex hactenus propositis inprimis vero ex explicatione vsus seri, in reticulo contenti, varias regulas Cl. Auctor deducit, quae ad curam ouium in vniversum spectant. Docet vero primum parcum tantum potum ouibus porrigendum esse, cum diu eo carere queant, et aqua nimis copiose hausta plurimos morbos producat. Deinde tam argumentis, quam experimentis probat, sudorem ouibus noxium esse, easque per omnem hyemem in aere libero, sine vlla noxa viuere posse, nec, quo stabulis includantur, opus esse.

26. *Obser-*

p. 471. 26. *Obſeruationes botanico meteorologicae*, a Cl. DU HAMEL *in arce* Denainuilliers a. 1767. *factae*.

p. 501. 27. *Diſquiſitio de aequatione centri iouis, et quibusdam aliis theoriae eiusdem planetae elementis.* Auctore Cl. BAILLY.

p. 520. 28. *Noua experimenta circa combinationem acidi tartari cum antimonio.* Auctore Cl. DE LASSONE. Experimenta haec probant, acidum tartari longe maiorem copiam reguli antimonii ſoluere, quam in vulgari tartaro emetico continetur; antimonii ope tartarum magis ſolubilem reddi, acidum tartari ita cum regulina parte antimonii miſceri poſſe, vt, adiecto alcali fixo, coniunctio haec non diſſoluatur; ſal medium, ex acido tartari et alcali fixo paratum, antimonium egregie ſoluere, et hac ratione ſal medium antimoniale obtineri cet. Vtitur vero Cl. Auctor inprimis hepate antimonii vel antimonio diaphoretico, et duabus partibus vnam partem cremoris tartari addit, eaque inter ſe, ebullitionis ope, miſcet, atque exinde ſalia gummoſa (*ſels gommeux*) obtinet, quae ex acido tartari, alcalina parte hepatis antimonii vel antimonii diaphoretici non abluti et regulina parte conſtant. Alcali nullo addito, ſal quoque obtentum non gummoſum eſt. Acidorum quoque mineralium ope, calx metallica antimonii ita mutari poteſt, vt cum acido tartari ſe copioſe coniungat, qua tamen ratione gummoſum ſal nunquam efficiet. Acidum vero tartari, ſali ſedatiuo miſtum, vitrum antimonii egregie ſoluit, et gummoſum ſal conſtituit. Reliqua experimenta omittimus, omnibusque, qui chemicis experimentis laborem impendere ſolent, vlteriora hac in re tentamina commendamus, quo ſalium harum natura et in arte medica efficacia, de qua optima quaeque exſpectanda ſunt, vlterius pateat.

29. *Expe-*

29. *Experimenta ad cognoſcendam lignorum firmitatem inſtituta*, a Cl. DV HAMEL. Quod obſeruatum iam eſt ab aliis, ligna, quibus ad exſtruenda aedificia vtimur, noſtro tempore non eſſe tam firma et ſtabilia, quam ſub huius ſeculi initia fuerunt, id etiam Cel. DV HAMEL his experimentis iterum condocefactus eſt. Praeter eam cauſam, quam alii iam in frigore hiberno a 1709. quaeſiuere, ille adiungit eam, quod noſtris temporibus mos inualuerit, caedendi arbores e ſyluis, neglecta nouarum ſatione, quo fieret, vt pleraeque ſyluae arboribus conſtarent, quae ex caeſarum truncis progerminaſſent. p. 534.

30. *Commentarius II. de pluribus rebus, ad hiſtoriam naturalem et mineralogiam pertinentibus*, auctore Cl. MONTET *). Varias continet obſeruationes inprimis vero mineralogicas, quas Cl. Auctor in itinere per montes Cemmenis (*Seuennes*) inſtituit. Plurimae ex his ad varias granitis ſpecies ibidem reperiundas ſpectant. In fine modus, quo caſtaneae in his terris exſiccantur, fuſius deſcribitur. p. 538.

*) vid. Mém. de Paris 1762. p. 632. comment. noſtr. Vol. XV. p. 476.

VII.

A treatiſe ou mineral waters, in two Volumes; by DONALD. MONRO, M. D. phyſician to his Majeſty, and to St. Georg's Hoſpital, F. R. S. London by D. Wilſon and G. Nicol, in the Strand, and T. Durham, Charingcroſs. 1770. 8. Vol. I. pl. 30. Vol. II. pl. 28.

i. e.

Tractatus de aquis mineralibus, Auctore DONALD MONRO. M. D.

Quemadmodum Cl. ZÜCKERT *) deſcriptionem ſyſtematicam omnium fontium medicatorum Germaniae dedit: ſic Cl. MONRO amplius ſe extendit, et delineationem aquarum mineralium totius Europae in ſe ſuſcepit. Fateri tamen debemus, eum id non praeſtitiſſe, quod alter effecit; fortaſſe quod campum multo ampliorem, et nondum ſatis laboratum prae ſe habuit. Omiſit enim quod Germaniae quidem aquas attinet, non ſolum nonnullas, ſed, quod maximum eſt, ignorauit quoque recentiſſimos, interdum optimos, huius vel illius fontis ſcriptores, vti ex Cl. ZÜCKERT ſyſtematis collatione facile cognoſci poteſt. Hoc certe non factum eſſet, ſi Cel. HALLERI modo bibliothecam hydrographicam, quam BOERHAAVE *methodo ſtudii medici Amſtelodami* 1751 editae **) adiecit, conſuluiſſet Cl. Auctor. Hanc notam tantum de fontibus mineralibus Germaniae valere volumus: interim tamen ſuſpicio nobis inde orta eſt de ceterarum terrarum fontibus idem metuendum eſſe. De aquis autem mineralibus Angliae, Scotiae et Hiberniae non dubitamus, quin nobis perfectiſſimam

*) Conf. comment. noſtr. Vol. XVII. Part. I. p. 78.

**) pag. 92. et 1010.

mam exhibuerit historiam, et indicem scriptorum nouissimorum satis locupletem. Quilibet inde perspiciet, illa nos supra non monuisse, vt taxaremus Cl. Auctorem, labor enim suus omnem laudem meretur, sed vt doceremus, quam difficile esset, vniuersale systema aquarum mineralium totius Europae audere, atque condere. Antea enim, quam tale expectare possumus, necesse est, vt indigenae suarum terrarum atque regionum aquarum medicatarum specialem historiam praemittant. Tunc certe non deerunt alii, qui haec omnia colligant, et vniuersale exstruant systema. His praemissis, in viam reuertimur.

Totum opus in *duo* diuisum est volumina, quae rursus in *tres* subdiuisa sunt partes; quarum duas *primum* volumen, *alterum* autem vnam continet. Pars *prima*, quae generalia circa aquas minerales tantum praemittit, *tria* habet capita. *Primum* agit de aqua in genere, eamque in meteoricam, sit venia verbo, et terrestrem diuidit, qua occasione simul in proprietatem aquae specialius inquirit. *Secundum* caput explicat diuersas partes, quibus aquae minerales impraegnatae sunt. Hae sunt 1. salia, quae vel acidae, vel alcalinae, vel neutrius sunt indolis; 2. inflammabilia, quo pertinent olea fossilia, et sulphur: 3. metalla, vt ferrum et cuprum. 4. terrae diuersae quae vel in aquis tantum sunt suspensae, vel perfecte solutae. Huc refert Cl. Auctor salem calcarium GLAUBERI, alumen, selenitem, et gypsum. Solidis partibus aquarum mineralium alii scriptores adhuc adnumerarunt spiritum illum subtilem mineralem, qui aquis mineralibus dat saporem acidulum, vinosum, titillantem, et vaporibus, prope aquas minerales exhalantibus, vim suffocantem. Hunc vero numero eximit, quia sisti non

p. 1.
p. 15.
p. 24.
p. 37.
p. 43.

 potest.

p. 46. poteſt. Caput *tertium* exponit methodum detegendi partes, in aquis mineralibus contentas, quod quintuplici via fieri poſſe contendit: 1. miſcendo cum aqua minerali tincturas vel infuſiones vegetabiles, quae diuerſos exhibent colores, prout materiae in aquis contentae variant: 2. addendo aquis mineralibus talia corpora, quae habent maiorem attractionem, vel affinitatem cum aqua, vel cum acido in aqua contento, quam corpora mineralia, in ea iam ſuſpenſa: 3. ſaturando aquam cum aere fixo, vel aerem extrahendo, quo partes contentae, ſiue ſint ſolutae, ſiue ſuſpenſae, pondere cadant: 4 deſtillando vel exhalando aquas, cum ad partes volatiles capiendas, ſi quasdam contineant, dum adfigendas fixas, et ad examinandam earum naturam: 5. exponendo aquas aeri libero, quo partes contentae ſe ſponte ſeparent.

p. 72. Diuidit tunc aquas minerales in frigidas, et calidas. Frigidas pertractat Pars *ſecunda* et calidas abſoluit *tertia*. Singula pars ſuas habet ſubdiuiſiones, ſub quibus aquas ſecundum contenta ordinat. Vt Cl. Auctoris ſyſtema melius cognoſci, et in totum introſpici queat, ſicut cum Cl. ZÜCKERTI ſyſtemate fecimus, omnem eius conſpectum, quem in peculiari tabula operi praemiſit, adiiciemus. Retinebimus autem, vt melius intelligamur, fontium et locorum nomina peregrina, niſi eorum nomina latina aliunde iam nota ſint: ſiquidem multa ex BACCII *tractatu de thermis*, quem Cl. Auctor ſaepe citat, mutauimus.

Aquae minerales ſunt, vel frigidae vel calidae.
Ordo I. Frigidae ſunt vel
Claſſ. I. Sale impraegnatae; et quidem
Cap. I. Vel acido, vt
In Italia, prope
Laterae oppidum, in Patrimonio Petri,
Seluenae

Seluenae oppidum,
Siculae, in Sicilia.
II. Vel alcali foſſili, vt
In Anglia,
Tilbury, in Eſſexia
Cliffton, in comitatu Oxonienſi.
Glaſſenbury, in Sommerſetia.
In Hibernia,
Tober Bouy, prope Dublini vrbem
Carrickmore, in comitatu Cauan.
St. Bartholomaei fons, prope Corcagiae vrbem.
Cape Clare, in regione meridionali Hiberniae.
In Germania,
Selteranae, in Archiepiſcopatu Freuirenſi,
Buchenſes, in Bohemia, prope thermas Carolinas,
Heilsbronnenſes, in Marchionatu Onoldino,
Wildungenſes, in comitatu Valdecenſi,
Antonianae, in Archiepiſcopatu Colonienſi,
In Gallia,
La Marquiſe, in Delphinatu,
De Pouges, in Ducatu Nevers,
St. Mion, in Comitatu Aluerniae,
St. Floret, in eodem comitatu,
Pontgibault, ibidem,
De Joſſe, ibidem,
St. Arban, in prouincia Forenſi
De Pont de Cameret, in Occitania.
Cap. III. Vel vero ſale GLAUBERI. *)
IV. Vel Nitro,
V. Vel ſale marino,
Sect. I. Aqua marina,
II. Aquae admodum ſalſae,
III. Debiliores ſalſae, et multo ſale calcario GLAUBERI impraegnatae,

In

*) Neque hoc, neque ſub ſequente capite fontes nominat Cl. Auctor.

In Anglia,
Barrowdale, in Cumbria,
Leamington, in Verovico,
New Cartmal, vel Rougham, in comitatu Lancaſtrenſi,
St. Eraſmi, in Staffordia,
Cargyrie, in Vallia,
Dorfshill, in Staffordia.
In Hibernia,
Carrickfergus, in comitatu Antrim,
Killraat, ibidem,
Mahereberg, in comitatu Kerry,
Dublinenſes.
In Germania,
Hornhauſenſes, in principatu Halberſtadenſi
Ratzebergenſes, in Ducatu Magdeburgenſi
Creutzbergenſes, in Thuringia.
In Gallia,
D'Availles, in prouincia Pictauienſi,
Vezellay, in Burgundia,
St. Pierre de Clermont, in comitatu Aluerniae.
Chaſtelguyon, ibidem.
In Heluetia,
Schuls, in Rhoetia,
Cap. VI. Vel ſale calcario GLAUBERI, et ſale marino,
In Anglia,
Alford, in Sommerſetia,
Dulwich, in Cantio,
Holt, in Wiltonia,
Stretham, in Surria,
Dog et Duck, ibidem.
Kinalton, in Nottinghamia,
Sydenham, in Cantio
Moreton - See, in Salopia
Hanlys, ibidem,

Comner,

Comner, prope Oxoniam vrbem,
Pancras, in Middlesexia,
Baynigge, ibidem,
Barnet, in Herfordia,
Nord Hall, ibidem,
Acton, prope Londinum vrbem,
Epsom, in Surria,
Alkerton, in Glocestria,
Ball, vel Bandwell, in comitatu Lincolniensi,
Landrindod, in comitatu Rodnariensi, in Vallia meridionali,
Kensington, in Middlesexia,
Richmond, in Surria,
Colchester, in Essexia,
Brentwood, ibidem,
Upminster, ibidem.
In Hibernia,
Carrickfergus, in comitatu Antrim,
In Germania,
Sedlizenses, in Bohemia,
Seydschuzenses, ibidem.
In Hungaria,
Neosolienses,
Schemnitzenses.
Cap. VII. Vel sale calcario GLAUBERI,
In Germania,
Ceicienianus lacus, in Morauia.
In Siberia,
Tustucul lacus.
Classis II. Vel oleo fossili aut sulphure:
Cap. I. oleo fossili,
In Italia,
In Mutinensi Ducatu, versus montes Apenninos,
in Bononiensibus montibus.
In Persia.

Backu, in oris maris Caſpii.
In Inſula Sumatra,
In Tranſyluania,
Megiers, prope Danubum,
Hermanſtadienſes,
In Polonia,
in Cracouienſi Palatinatu.
In Anglia.
Pitchford, in Salopia,
Broſely, ibidem,
Wigan, in comitatu Lancaſtrenſi.
In Scotia,
Liberton, in comitatu Midlothiano.
In Heluetia,
Valtalinae, in prouincia Griſonum,
Diemtigen, in pago Bernenſi.
In India occidentali,
Barbados,
In Gallia,
Gabian, in Occitania,
Plombieres, in Lotharingia,
In Belgio Gallico,
Douay, in comitatu Flandriae,
In Germania,
Waldsbornenſes, in Alſatia.
Cap. II. Sulphure,
Sect. I. Sulphure et alcali natiuo, ſeu natro,
In Anglia,
Sutton Bog, in Oxonienſi comitatu
Wigglesworth, in Eboraecenſi,
Chadlington, in Oxonienſi,
Bilton, in Eboracenſi,
Quin Camel, in Sommerſetia,
Nottington, in Dorſetia.
In Hibernia,
Drumgoon, in comitatu Fermanagenſi,

Swadlingbar,

Swadlingbar, in comitatu Cauan,
Derrylefter, ibidem,
Lifbeack, in comitatu Fermanagenfi,
Killasher, ibidem,
Mechan, ibidem,
Ashwood, ibidem,
Derryhence, ibidem,
Drumanaue, in comitatu Leitrim,
Anaduff, ibidem,
Aphaloo, in comitatu Tyronenfi.
In Gallia,
Fonfanche, in Occitania.
Sect. II. Sulphure et vero fale GLAUBERI,
In Hifpania,
Vacia Madrid, prope Madritum vrbem.
Sect. III. Sulphure, et fale marino,
In Anglia,
Harrigate, in comitatu Eboracenfi,
Mandsley, in Lancaftrenfi,
Circkle Spaw, ibidem,
Braugthon, ibidem,
Shattlewood, in comitatu Derbicenfi,
Keddleftone, ibidem,
Durham, in Northumbria,
Wardrew, ibidem,
Shipton, in comitatu Eboracenfi,
Rippon, ibidem,
Liandrindod, in Vallia meridionali.
In Scotia,
Moffat, in Anandia,
Carftarphin, prope Edenburgum vrbem,
In Germania,
Francofurthenfes ad Moenum,
Bielfeldenfes, in Weftphalia.
Sect. IV. Sulphure et fale calcario GLAUBERI,
In Anglia,

Askeron, in comitatu Eboracensi,
Croft, ibidem,
Cawley, in comitatu Derbicensi,
Counley House, in Lancastrensi,
Buglawton, in prouincia Cestrensi,
Loansbury, in comitatu Eboracensi,
Normanby, ibidem,
Shapmoor, in Westmeria,
Upminster, in Essexia,
Codsalwood, in comitatu Straffordiensi,
Wicksworth, in Derbicensi.

In Hibernia,
Derrindaff, in comitatu Cauan
Owen Breun, ibidem,
Pettigae, in comitatu Donegal.

In Germania,
Neulandenses, in Silesia,
Wersigauenses, ibidem,
Reutlingenses, prope Tubingiam oppidum, in Ducatu Wurtembergico,

In Gallia,
Cronsac, in Aquitania.

Sect. V. Sulphure, incertae tamen, ad quam classem referendae.

In Italia, ad
Ardeam oppidum, in Campania Romana, et ad
Baias, et Puteolos, in Neapoli,
Borra, in agro Senensi,
Agnano, in agro Pisano,
St. Marini, in valle prope montes Apenninos,
Sub Carpo, ibidem,
Viterbienses, in Hetruria.

In Heluetia,
Coria, in pago Tigurino,
Simia, in Bernensi
Anders, prope Rheni scaturiginem.

In

In Germania,
Ferinae aquae, in Ducatu Wurtembergico,
Villingenſes, in Sueuia,
Wattweyl, in Alſatia ſuperiore.
Statina, in Morauia,
Buchlouia, ibidem,
Petrouia ibidem.
Korytna, ibidem.
Claſſis III. Vel materia metallica,
Cap. I. Cupro,
In Hibernia,
Ballymurtagh, in comitatu Wicklow.
Cronebaum, ibidem.
In America, in
Penſiluania,
In Germania,
Neoſolienſes, in Hungaria,
In Gallia,
Cheiſſy, in regione Lugdunenſi.
Cap. II. Ferro, et quidem.
Sect. I. Vitriolo martiali,
In Anglia,
Shadwell, prope Londinum vrbem,
Weſtwood, in comitatu Derbicenſi,
Swanzy, in Vallia
Haigh, in comitatu Lancaſtrenſi.
In Scotia,
Hartfell, in Anandia,
In Hibernia,
Crosſtown, in Waterfordia,
Nobber, in Media,
Cashmore, in Waterfordia.
In Gallia,
Vahls, in Delphinatu.
In Ruſſia,
Olonez, in principatu Nouogardiae,

In

In Hiſpania,
Rio Tinto, in prouincia Andaluſiae,
Sect. II. Terra ochracea, et pauca materia ſolida,
In Anglia,
Hampſtead, in Middleſexia,
Carlton, in comitatu Nottinghamenſi,
Islington, in Middleſexia,
Leez, in Eſſexia,
Marks Hall, ibidem,
Felſtead, ibidem,
Wellenbrow, in Northamtonia,
Aylesham, in Norfolcia.
Maluern, in Gloceſtria,
Harrigate, in Comitatu Eboracenſi,
Birmingham, in comitatu Varuicenſi,
Cannock, in Straffordienſi,
Moſs Houſe, in Lancaſtrenſi,
Wigan, ibidem,
Sene, in Wiltonia,
Kernkey, in Cornubia,
Llandrindot, in Vallia meridionali.
In Scotia,
Peterhead, in comitatu Aberdoniae,
Glendy, in comitatu Mairns,
Aberbrothock, ibidem,
In Hibernia, ad
Coolauran oppidum, in comitatu Fermangenſi,
Ballycaſtle, in comitatu Antrim,
Glanmile, prope Naul oppidum,
Kanturk, prope Carcagiam vrbem,
Dunnard, prope Dublinum,
Wexford, in Lagonia,
Ballyspellan, ibidem,
In Gallia,
Carenſac, in prouincia Rutinenſi,

La

La Rogne, et Daniel, in Occitania,
Prouins, prope Lutetiam Parisiorum vrbem,
De Pouge, in regione Neuernensi,
De Chartres, prope Baucium oppidum,
St. Paul de Rouen, in Normannia,
Bourberouge, ibidem,
Pont Normand, ibidem,
Montbosque, ibidem,
Hebereuon, in Burgundia,
Apougny, ibidem.

In Hispania,
Toletenses, in Castella noua,
Valentiola, in episcopatu Toletensi,
Almagra, in prouincia Castellensi, et ad
Bolagnum pagum, ibidem.

In Italia, et quidem ad
Recobas oppidum, in regione Vicentina
Piceni, in regno Neapolitano, et ad
Baias, ibidem, et in
Illua insula, in lacu Tyrrhenio.

In Germania,
Radebergenses, prope Dresdam vrbem,
Lauchstadienses, in Misnia,
Bebranae, in Thuringia,
Freyenwaldenses, in Marchia,
Wisenbergenses, *) in Franconia,
Helmstadienses, in ducatu Brunsuicensi,
Polzinenses, in Pomerania,
Fürstenauenses, prope Brunsuicum vrbem,
Stadthagenses, in comitatu Schaumburgensi,
Goeppengamenses, in ducatu Wurtembergico,
Iebenhusanae, ibidem,
Stebenses, in Franconia, et ad
Nezdenice pagum, in Morauia, et ad
Zaharouice villam ibidem, et ad
Suchaloza pagum, ibidem,

Ferinae

*) Fortasse Weissenburgenses.

Ferinae aquae prope Norimbergam vrbem,
Aquae nonnullae minerales in Sueuia,
— — — in Ducatu Wurtembergico,
— — — in Alſatia,
— — — ad Moſellam fluvium,
— — — in Archiepiſcopatu Colonienſi,
— — — in Archiepiſcopatu Treuirenſi,
— — — in principatu Hanovienſi.
In Hungaria, ad
Newlublon oppidum,
In Pruſſia, ad
Ottlauiam oppidum, prope vrbem Marienwerder.
Sect. III. Alcali natiuo,
In Anglia,
Ilmington, in comitatu Verouico,
Thetford in Nortfolcia,
Lincomb, in Sommerſetia,
Road, in Wiltonia,
In Hibernia,
Lis-doone-varna, in Connazia,
Maccroomp, prope Corcagiam vrbem,
In Gallia
Abcourt, prope Fanum St. Germani,
In Germania,
Kukenſes, in Bohemia,
Lignicenſes, in Sileſia,
Brabacenſes in comitatu Naſſouico,
Sulsbacenſes, in Alſatia,
Scollienſes, in Heluetia,
Spadanae, in epiſcopatu Leadenſi.

In

In Italia, ad
Brandolae Castellum, in ducatu Modenensi
Sect. IV. et sale marino,
In Anglia,
Cobham, in Surria,
Funbridge, in Cantio,
Buxton, in comitatu Derbensi,
Millar's-Spaw, in Lancastrensi,
Latham, ibidem,
Tilshelf, in comitatu Derbicensi
Chippenham, in Wiltonia,
Witham, in Essexia,
Lancaster, in comitatu Lancastrensi,
White Acre, ibidem,
West Ashton, in Wiltonia,
Cawthorp, in Lincolnia,
Derby, in comitatu Derbicensi,
Weatherslack, in Westmeria,
Fillah, in agro Eboracensi,
Dorsthill, in Staffordia,
Stanger, in Cumbria.
In Scotia,
Dunse.
In Hibernia,
Castleconnel, in Litmerico,
Tralee, in comitatu Kerriensi,
Granshaw, in Dunensi,
Newton Stewart, in Altonia,
Galway, in Connacia.
In Gallia,
Forges, in Normannia,
Cadomi (*Caen*) ibidem,
Lanion, in Brittannia minori.
Sect. V. et sale calcario GLAUBERI,
In Anglia,
Knowsley, in comitatu Lancastrensi,
Burlington, in agro Eboracensi,

Astrope,

Aſtrope, in comitatu Oxonienſi,
Couentri, in Varuicenſi,
Bournley, in Lancaſtrenſi,
Townley, ibidem,
Newham Regis, in comitatu Varuicenſi,
Binley, ibidem,
Kingscliff, in Northamtonia,
Thurſk, in agro Eboracenſi,
Hartlepool, in epiſcopatu Dunhelmenſi,
Thoroton, in Nottinghamia,
Orſton, ibidem,
Stenflied, in Lincolnia,
Kirby, in Weſtmeria,
Tarleton, in comitatu Lancaſtrenſi
Malton, in Eboracenſi,
Aſwarbu, in Lincolnia,
Scarborough, in agro Eboracenſi
Cheltenham, in Gloceſtria,
Bagnigne, ibidem,
Stacke, in Surria,
Woodham, in Eſſexia,
Hanlys, ibidem.

In Hibernia,
Athlone, in comitatu Roſcomanenſi,
Mount Pallas, in Vlſtria,
Kilinshanvalli, in comitatu Fermanagenſi.

In Germania
Hoffgeismarienſes aquae, in Haſſia,
Carbenſes, in Wetterauia,
Schwalbacenſes, in Haſſia,
Pyrmontanae, in principatu Valdecenſi,
Liebenſteinenſes, in comitatu Hennebergenſi,
Tuppauienſes, in Bohemia, et ad
Elſtyrem fluuium, in Variſcia, et ad
Hranicium oppidum, in Morauia,
Erbacenſes inferiores, in comitatu Holacheo.

In Gallia, ad

Paſſy

Paſſy oppidum, prope Lutetiam Pariſiorum vrbem, et ad

Muſſipontum oppidum, in ducatu Lotharingiae,

Sect. VI. et alumine,

In Anglia,

Sommersham, in comitatu Huntingtonienſi.

Sect. VII. et peculiari ſpecie ſalis calcarii GLAUBERI, habiti pro alumine,

In Anglia,

Neuil Holt, in Leiceſtria,

In Hibernia,

Ballycaſtle, in comitatu Antrim.

Sect. VIII. aquae martiales, habentes odorem valde ſulphureum,

In Anglia,

Dedington, in Oxonia,

Drigwell, in Cumbria,

Inglewhite, in comitatu Lancaſtrenſi,

Gainsborough, in Lincolnia,

Thorn Arch, in agro Eboracenſi.

In Hibernia,

Caſtlemaign, in comitatu Kerrey,

Ballynahinch, in comitatu Dunenſi,

In Germania,

Polzinenſes aquae, in Pomerania,

Kupferzellenſes, in comitatu Holacheo,

In Hiſpania, ad

Vianam oppidum, in Gallaecia.

Cap. III. aquae, quae arſenico impraegnatae creditae ſunt.

Claſſis IV. aquae, quae vehunt terram, vel in eis ſuſpenſam, vel ſolutam.

In Anglia,

Newton Dale, in agro Eboracenſi,

Ball, in Lincolnia,

Knaresborough, in agro Eboracenſi

Liangybi, in Venedotia.

In Scotia,

Glevely,

Thelave in Fife, prope Edimburgum vrbem,

In Hibernia,

Loggſhing, in comitatu Dublinenſi,

Monaghan, in Vltonia,

Doder, ad ripas fluuii Doder,

Howth, in Comitatu Dublinenſi,

Smiths Quarry, ibidem,

Hermitage, ibidem,

In Gallia,

Beſſe, in Aluernia,

De Chanonat, ibidem,

De Vernet, ibidem,

De St. Pardoux, in prouincia Borbonenſi,

De Traulier, ibidem,

De St. Pariſe, in agro Niuernenſi

Clermont, in Aluernia.

In Italia,

Volteranae aquae in Thuſcia,

In Germania,

Pyrmontanae, in principatu Valdecenſi.

Ordo II. Aquae calidae ſeu thermae, ſunt, vel

Claſ. I. ſalſae, impraegnatae, vel

Cap. I. Acido vel

II. Alcali foſſili.

In Gallia,

Bourbon l'Archambaud, in prouincia Borbo-
nenſi,

Neris, ibidem,

Montd'or, in Aluernia,

Chaudes aigues, ibidem,

Evaux, ibidem,

Sail le chateau Morand, in regione Nauarrae
inferioris,

Vic le Comte, in Aluernia,

Vi

Vic en Carladois, ibidem,
Jaude, ibidem,
De Martres de Veyre, ibidem,
In Germania,
Emſenſes, in Wetterauia.
Cap. III. Sale marino.
In Gallia,
Balaruc, in Occitania,
Bourbonne, in Campania,
Bourbole, in Aluernia;
Digne, in prouincia,
Bagnieres, in Vaſconia,
Barbazan, ibidem,
Bourbon Lancy, in prouincia Burgundica,
Evaux, in Aluernia,
D'Encauſſe, in Vaſconia.
In Italia,
Montis Catini, in Hetruria, et ad
Aquarium oppidum, in ducatu Mutinenſi,
Treſcurianae, in ditione Veneta.
Cap. IV. Sale calcario GLAUBERI.
In Italia,
Saccellariae, in inſula Aenaria,
Paganelli, prope Viterbium vrbem in Patrimonio Petri, et ad
Corſeni pagum ſub Lucca, in Hetruria,
St. Philippi, ibidem,
Claſſis II. Oleo foſſili, vel Sulphure.
Cap. I. Oleo foſſili,
In Italia,
Peruſia Auguſtae, in Hetruria,
Petrolei balneum ad Baias, in Campania,
Culma balneum, ibidem,
Puteolis, in Neapoli,
Piceno in agro.
In Aſia,

Tralleis, prope Niſſam vrbem.

In Gallia,

Aigues Caudes, in principatu Bearniae

Plombieres, in ducatu Lotharingiae.

Cap. II. aquae calidae, habentes odorem valc ſulphureum: et in quibus alcali natiuum pra dominatur.

In Germania,

Aquisgranenſes thermae, in ducatu Iuliacen

Porcetanae, ibidem,

Chaude fontaine, in epiſcopatu Leodenſi.

In Italia,

Valderianae, in principatu Pedemontii.

Cap. III. quae continent ſalem marinum.

In Gallia,

Bareges, in Vaſconia,

Patauinae, in ditione Venetae.

In Germania,

Hercyniae, (*Baden - Baden*) in circulo Sueui

Cap. IV. Salem calcarium GLAUBERI.

In Luſitania,

Caldas, in Extremadurae prouincia.

Cap. V. aquae calidae ſulphureae, nondum ſa examinatae.

In Flandria,

St. Aimand, in comitatu Flandriae.

In Gallia,

D'Ax en Foix, aquae auguſtae, in Vaſconi

In Germania,

Bollenſes thermae, in ducatu Wurtembergi

Badenſes, in Auſtria,

Mannersdorfenſes, ibidem,

Landeckenſes, in Sileſia,

Loſſinenſes, in Morauia.

In Hungaria,

Frencinenſes, in comitatu eiusdem nomi

Do

Dotis, prope Comoranii vrbem, ibidem,
Banka, ibidem,
Bolnitz, ibidem,
Stuben, prope Neuſolium vrbem, ibidem,
Eiſenbachenſes, ibidem,
Budenſes, in Hungaria inferiore.

In Heluetia,
Montis Adulae, in ditione Griſonum,
Badeniae, in pago Tigurino,
Brigianae, et Leuckenſes, in Valleſia, et ad
Abodiacum caſtellum, ibidem,
Henderegge, ibidem,
Falaris, in pago Griſonum.

In Italia,
St. Mariae balneum, in Romandiola Flaminia,
Sinveſſa, in regno Neapolitano, et ad
Tyberis fluuii ripas, in Patrimonio Petri,
Volteranae, in Thuſcia,
Albulae aquae, in Campania Romana,
Stygianae, in Etruria,
Bullicanum balneum Viterbii, in Thuſcia,
Caiae aquae, in Viterbienſi, ibidem,
Rapolanum, ibidem,
Montis Alceti, ibidem,
Saturniae balnea, in Thuſcia, et ad
Vinadum caſtrum, in principatu Pedemontano,
Stae Euphemiae oppidum in Calabria, et in
Piceno, in Patrimonio Petri, et ad
Forum Iulium (*Friaul*) in ditione Veneta,
Ciuitatis aquae (*Aix*) in ducatu Mediolanenſi,
Petrioli, in Hetruria, et ad
Baias, in regno Neapolitano,
Auernilacus, ibidem, et ad
Puteolos, (*Puzzoli*) ibidem.

In Corſica,
Caldanae aquae,

In Sicilia.
Himerae thermae,
Segeſtana balnea,
Salenuntinae thermae.
In Sardinia, inter
Regalis montis, et Sti Giovani caſtellum.
Claſſ. III. Materia metallica.
Cap. I. Ferro, et ſale alcali natiuo, ſeu natro
In Gallia,
Vichienſes, in prouincia Borbonenſi.
In Germania,
Carolinae thermae.
Cap. II. Ferro, et ſale marino.
In Anglia,
Bathonienſes thermae in Sommerſetia,
Matlock in comitatu Derbenſi.
In Germania,
Niederbronnenſes, in Alſatia,
Wisbadenſes, ſeu Mattiacae in comitatu N
ſouienſi.
In Italia,
Auguſtanae aquae (*Aoſta*) in ducato Pe
montano.
Cap. III. Ferro, et ſale calcario GLAUBERI
In Italia,
Piſanae, in Thuſcia.
Viterbienſes, ibidem.
In Aſtrachanenſi prouincia,
St. Petri thermae.
In Wallachia,
Herculanae thermae, in Dacia.
Cap. IV. Ferro, et odore admodum ſulphure
In Germania,
Hirſchbergenſes, in Silesia.
In Italia,
Porretanae, in finibus Bononiae.

Cap.

Cap. V. Ferro ditatae, ſed nondum deſcriptae.
In Italia,
Caldanae, in Piſano,
Petrioli, in Hetruria,
Caldanellae aquae, in comitatu Senenſi,
Macerati, ibidem,
Cantarelli, ibidem,
Viterbii, in Thuſcia,
Ruſellae aquae, ibidem,
Sabatinae, in Patrimonio Petri,
Andredochi aquae, ibidem,
Sancta aqua ſub Aſculo, in Piceno,
Auionis aquae, in Senenſi comitatu,
St. Martini, in Mediolanenſi,
Calderianum balneum, in Veronenſi,
Caſtilionis aquae, in Aenariae inſula,
St. Caſſiani balnea, in Senenſi,
Corſicanae.
In Heluetia, ad
Leack oppidum, in Valleſia,
Claſſ. IV. Terra impregnatae.
In Anglia,
Briſtolienſes, in Sommerſetia,
Buxtonienſes, in Derbienſi comitatu.
In Hibernia, ad
Mallow oppidum, in Corcagia.
In Gallia,
Nectaire, vel Nitaire.
Tarbellicae aquae (*d'ax*) in Aquitania.
In Hungaria,
Budenſes.
Aquae calidae ſimplices, nondum ſpecialiter deſcriptae.
In Gallia,
Premeau, prope oppidum *Nuits*, in Burgundia,

Bardon, prope Moulins oppidum, in Borbonensi prouincia,
Sextiae aquae seu aquenses, in prouincia, et ad
Vernet villam, in comitatu Ruscinonensi,
La Mothe, in Delphinatu,
Dumaine, in Occitania, et ad
Montem Montferran, in comitatu Sault,
Cauterets, prope oppidum Barege,
St. Marci, prope oppidum Clermont,
Aquae bonae (*Bonnes*) in regione Bearne,
Aquae calidae (*Chaudes*), ibidem.

In Hispania,
Molygus, in Gallaecia, et ad
Orensem ciuitatem, ibidem,
Baionenses, ad fluuium Minium, in castella noua,
Calidae regales, in Gallaecia, et ad
Traelus oppidum, ibidem,
Sibilia in Bethicis, in Andalusia, et ad
Fitteri pagum, in Nauarra,
Quarcenorum aquae, in Castella,
Bagnoles, prope gerundam vrbem, in Catalonia,
Vich, aquae Voconis, ibidem,
Bilbilinatorum aquae, in Arragonia, et ad
Bejar vrbem, in Extremadura, et ad
Alhama oppidum, in Granada,
Bellus, in Valencia,
Tiermas, in Arragonia.

In Lusitania,
Aquae flauiae (*Chaves*), in prouincia Transmontana,
Aquae Leae, ibidem,
Vicus aquareus (*Viseo*) in Beira extrema, et ad
Caldos vicum, in Extremadura,
St. Petri de Aluor, ibidem.

In

In Italia, in
Porcitae insula,
Aenariae insula, hodie Ischia.
In Germania,
Toeplitzenses in Bohemia,
Balneum sulphureum dictum, ibidem,
Schlangenbadenses, in comitatu inferiori Catinelibocensi,
Ferinae, in ducatu Wurtembergico,
Casteinenses, in archiepiscopatu Salisburgensi,
Cellenses, seu aquae Hubenses, in marchionatu Badensi,
Otterweyerenses, ibidem,
Badenuillenses, ibidem, et ad
Wittlich oppidum, in archiepiscopatu Treuirensi.
In Heluetia,
Aquae Piperinae, prope Curiam vrbem, in ditione Grisonum,
In Hungaria, nullas specialiter nominat, neque in
In Polonia.
In Graecia, in
Thermiae insula, in Archipelago,
Melos insula, ibidem,
Scio insula, ibidem.
In Asia,
Prussias, in Bithinia,
Smirnae, in Ionia,
Tefflis, in Georgia,
Iapan.
In Islandia.
In America, in
Iamaicae insula.

VIII.

Relazione ſincera della portentoſa guarigione di un cancro eſiſtente nella mamella ſiniſtra della Signora ANNA PAROLINI di Trento. In Firenze, 1770. Nella Stamp. di S. A. R. per Gaet. Cambiagi. 8 mai. plag. 1½ cum figura aeri inciſa.

i. e.

Sincera relatio de ſtupenda curatione cancri mammae ſiniſtrae, quo ANNA PAROLINI, nobilis femina Tridentina, laborauit.

Relationem hanc Cl. PALUZZI talem exhibet, qualem a peritiſſimo Tridentinorum chirurgo BESDOMINI acceperat. Femina iſta tum, cum haec ſcriberentur, 32 annorum, ante hunc morbum ſana, temperamenti ſanguineo melancholici, fibrae laxae, coloris ſubfuſci, aliquoties tantum affectionibus hyſtericis obnoxia, menſe aprili 1759 quartum puerpera, cum in mamma dextra lactare non poſſet, affluente ad mammam ſiniſtram lacte, tumorem in eadem percepit mollem, nucis auellanae magnitudine, per annum ſubſiſtentem, neque vero lactationem impedientem: ſequenti anno rurſus grauida cum infantem ablactaſſet, tumor ſenſim increuit, et ſenſum quendam prodidit.

Finito puerperio, cicutae extracto in pilulis vti incepit, eius vero vſum ob nouam grauiditatem ſuſpendit, eaque rurſus finita, iterum poſt duos menſes protraxit eundem, ſed ſine leuamine. Ita malum per quatuor ſuccedentes grauiditates ſubſtitit, aegra etiam infantibus ex vna eademque mamma lac absque detrimento praebuit. Tandem menſe februario anni 1768 nouus tumor in ſuperiori eiusdem parte, magnitudine ouum columbinum aequans,

ortus

ortus eſt, verſus axillam ſe extendens, et ſubſequente iterum grauiditate ad ſenſus incrementa capiens. Poſt puerperium, menſe februario ſequentis anni finitum, febricula quaedam certis periodis accedebat: tempore veris tumor iſte mirum iam in modum auctus, cancri occulti et rupturam minantis indicia praebere incipiebat, imo per aliquot menſes ex papilla humor ſubtilis, obſcurus, glutinoſus, lintea inquinans, exſtillabat. Interim per aeſtatem, cum pro curatione palliatiua ſero lactis caprilli, et plantis leniter reſoluentibus et antiſcorbuticis vſa eſſet, tumor tamen ſemper increuiſſet, adeo vt tandem, quod et icon addita probat, altitudinem pedis geometrici, a coſtis verſus ſuperiora, et craſſitiem dimidii pedis acquireret, die 15 nouembris eiusdem anni nouum illud medicamentum Pallucciaanum *) applicare coepit, ſed in principio tantum ad latitudinem quatuor pollicum circa baſin tumoris, cumque eum inde emolliri perſpiceret, poſt aliquot dies toti tumori illud applicuit, qui poſtea ad baſin ruptus, incredibilem copiam ſanguinis, ichorisque acerrimi ac foetidiſſimi emiſit: medicamenti tunc pro virium ratione, applicatione nunc continuata, iam per aliquot dies ſuſpenſa demum ſolis digitis chirurgi totus tumor ſenſim exſtirpatus fuit, cuius pondus ad minimum quindecim librarum cenſebatur. Continuatus remedii vſus laudabilis carnis incrementum adiuuabat, et licet ex improviſo ſtupor ac tumor brachii manusque huius lateris vna cum inſultu hyſterico accederent, haec tamen ſymptomata, adhibitis idoneis remediis, poſt decem dies ceſſabant, et demum, ampliſſima cauitate carne repleta firmaque cicatrice formata, aegra quinquageſimo poſt principium curationis die prorſus ſanitati reſtituebatur.

*) vid. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 87.

Praemiſſis poſtea variis annotationibus, quae hoc remedium concernunt, duarum feminarum Cl. PALUZZI mentionem facit, quae eodem a cancro mammae liberatae fuerunt, ac demum relationis a Cl. PESATORI, medico et chirurgo Placentino, ſibi communicatae, de cancro in collo ſacerdotis ſexagenarii, hoc remedio mirum in modum ſublevato, et de quibusdam aliis curationibus eius ope praeſtitis.

IX.

D. IOHANN FRIEDRICH ZÜCKERTS, *der Römiſchkayſerl. Academie der Naturforſcher und der Churmaynz. Academie nützlicher Wiſſenſchaften Mittglieds, phyſikaliſch diätetiſche Abhandlung von der Luft und Witterung, und der davon abhangenden Geſundheit der Menſchen. Berlin, verlegts Auguſt Mylius,* 1770. 8. *Bogen* 13½ *absque dedicatione.*

i. e.

Tractatus phyſico diaeteticus de aere et tempeſtatibus, atque inde pendente ſanitate hominum. Auctore IO. FRID. ZUECKERT.

Licet liber hic nouitate rerum dictarum ſeſe non commendet, ideo tamen inter complures, qui ſimile argumentum pertractant, locum non infimum ipſum occupaturum ſperamus, quod concinna breuitate, et ſatis nitido ſermonis genere omnia ea comprehendit, quae in compendio de aere, quatenus vt cauſſa morborum, vel ſanitatis conſiderandus eſt, dici poſſunt. Neque ideo reprehenſionem nos merituros arbitramur, ſi libelli, cuius lectionem ipſam Lectoribus noſtris commendamus, ampliorem recenſionem non exhibuerimus. Prae-

miſſa

missa contemplatione generaliori aeris, in qua de eius qualitatibus essentialibus et accidentalibus, ipsarumque caussis in genere agitur, sigillatim effectus aeris densi et grauioris, tenuis ac leuioris, calidi et sicci, calidi et humidi, frigidi et sicci, frigidi et humidi, exponuntur, et vbiuis remedia ad morbos inde oriundos praecauendos tollendosque subiunguntur. Postmodum de variis, in aere haerentibus, vaporibus disseritur, quos in putrescentes, sulphureos, narcoticos, metallicos, corrosiuos v. c. ex calce recenti vel gypso, pingues, oleososque, et nebulosos mephiticos distinguit Cl. Auctor, et vltimo demum requisita aeris puri et sanitati proficui recenset.

X.

DOMINICI COTUNNII Phil. et Med. Doct. de ischiade neruosa commentarius Vienn. apud Rudolphum Gräffer 1770. 8. pagg. 123. sine dedicatione ac summa capitum tab. aen. I.

Non immerito laudabile Cl. COTUNNII medici Neapolitani studium anatomico practicum hic in eo cernitur, vt nonnullas obseruationes, dirissimum illum morbum, ischiadem neruosam, concernentes, cum eruditis viris communicet. Atque hoc ita a Cl. Auctore factum est, vt primum in sedem huius morbi inquireret, causasque, symptomata efficientes, eius erueret, ac ex vtriusque diuersitate diuersas morbi huius species definiret; dein curam huius morbi adderet, anatomicis principiis fundatam. Vt itaque magna Cl. Auctoris studii assiduitas ac omnino huius libri vtilitas nostris Lectoribus patescat, paulo accuratius, quantum quidem per instituti nostri rationem licet, res hic propositas considerabimus.

Ischiadis

p. 8. Iſchiadem, nomine eius etymologice conſiderato, in duas potiſſimum partes diſpeſcit Cl. COTUNNIUS. Vna complectitur dolorem fixum ſolummodo in coxa; altera attinet nec minus quidem dolorem in coxa, ſed per totam extremitatem inferiorem propagatum ac continuatum. Hanc nominat neruoſam, de qua hic inprimis agitur, illam arthriticam, cuius deſcriptione Cl. Auctor hic ſuperſedere arbitratur. Neruoſam vero iſchiadem diſtribuit in anticam ac poſticam, quoniam haec poſticas occupat coxae partes, ac iſchiadicum neruum male habet, illa vero coxae anteriorem partem poſſidet, neruumque cruralem laedit.

p. 10. Poſticam iſchiadem aut continuam aut intermittentem, ſtatisque temporibus reuertentem Noſter obſeruauit. Continua ſaepius mutata eſt in intermittentem neruoſam iſchiadem, nunquàm autem intermittentis mutationem in continuam Noſter attendit. Diu ſi durat hic morbus, ſequitur partis affectae ſemiparalyſis cum macie atque torpore ſ. atrophia iſchiadica; id quod cum tabe iſchiadica HIPPOCRATIS non eſt confundendum. Perfectae autem paralyſeos exemplum in tam multis aegris non vidit Cl. Auctor. Cauſſa doloris in humore, nerui iſchiadici vaginas occupante, cernitur, qui vel a ſpina, cuius cavum circa medullam ſpinalem humore impleri, eodem modo, vt circa cerebrum ac cerebellum, Noſter putat, vel a propriis arteriis ibi defertur. Huius humoris origo deriuatur ab arteriis exhalantibus, accedente humore ventriculorum cerebri, vtroque non ad coagulum prono, eadem ratione, ac reliqui vapores corporis animalis, cauitates occupantes, qui naturali modo non coagulari poſſunt, vti Noſtro videtur. Arteriae minimae in ramos minimos mirandum in modum diſtribuuntur, quorum triplicem conſtituit Noſter ſpeciem. Alii rami vno tenore

tenore in ſanguiferas venas transeunt, iique capaciores; alii laminarum cellularium interſtitia, vltima extremitate aperti, petunt, atque hi anguſtiores ſunt; alii tandem anguſtiſſimi ſunt, ac in libera ſuperficie, aut cauearum corporis, aut cutis extremitate aperta terminantur. Itaque ſanguis adhuc integer ab his arteriis minimis per ramos latiores, qui tendunt ad venas, toto veluti corpore, tranſit, tum ad ramos minores, deſinentes in ſpatiis celluloſis, ſeroſa pars, aquoſae immixta, diuertit; et ramuſculos tandem, in partium ſuperficie ſeſe terminantes, pars aquoſa, quam tenuiſſima ac iis anguſtiis par, penetrat. Atque in hac vltima diſtributione ſpectatur origo vaporis, quem emittit vbique corpus humanum in inſenſibili perſpiratione omnium eius partium internarum et externarum, qui ſecundum naturam eius non poteſt coagulari, et quem Cl. Auctor quoque putat in neruorum vaginis adeſſe ab arteriis vltimis, eum exhalantibus; minime vero cum Cl. MALPIGHIO eum ab ipſis neruis deriuat. Hic vaginarum humor partim ob multitudinem, partim ob acrimoniam in iſchiadico neruo, qui ob amplitudinem eius vaginarum, nec non ob leuem muſculorum appreſſionem, aptus eſt ad colligendum humorem, et iſchiadi generandae inſeruit. Idem et in neruo cubitali fieri poteſt.

Copia huius humoris vaginas nerui iſchiadici diſtendit, ac neruoſa filamenta comprimit, inde dolor non adeo acerbus. Quod ſi vero acris factus eſt hic humor, tum etiam dolor fit acrior atque permanet. Sed vna vel altera huius doloris cauſſa praeſente, veſpertinis temporibus illa paſſio iſchiadica ſemper fit acerbior. Si diu durat hic morbus, nerui hydrops oritur, cuius ſtimulis crampi efficiuntur. Crampus autem eſt breuis inuita violentaque muſculi conuulſio, et ſedes vere conuulſas ſanguis non immeat. p. 59.

meat. Hydrope, qui ſeſe ſecundum tractum nerui iſchiadici extendebat, nato, mutatur iſchias in intermittentem, nec non crus ſubinde afficitur ſemiparalyſi.

p. 66. Quoniam Cl. Auctor ex diſſectione eiusmodi cadaueris nil concludere auſus eſt, mittimus eam, et ad tria ſtadia huius morbi cum Noſtro veniemus. Ex iis, quae huc vſque diſſeruimus, patet, decubitum vberis irritantiſue materiae in vaginis iſchiadici nerui neruoſam iſchiadem poſticam efficere. Ab acri hac materia fit inflammatio, atque in ea cernitur primum huius morbi ſtadium, quod excipit hydrops, qui confirmat iſchiadem, et alterum ſiſtit ſtadium. Hydrops vero, ſi diu durat, neruum ita tentat, vt nequeat ille muſculis inſeruire, et crus ſemiparalyſi afficiatur in tertio ſtadio. Ad inflammationem primo, dein habitum hydropicum, ac poſtremo ad tranſitum morbi in ſemiparalyſin medico eſt attendendum in hoc morbo.

p. 73. Iam, quae Cl. Auctor cum fructu adhibuit remedia in ſingulo ſtadio, enarrantur. Ac primum quidem, quando ab initio ſaeuit ac continuat hic morbus, venaeſectionem Noſter ſuadet, quae leuauit ſemper morbum, interdum quoque exſtinxit. Locus optimus eſt affecta pars quidem, ratio tamen eſt habenda cauſſarum variarum, hunc morbum producentium. Oritur enim non raro iſchias neruoſa, haemorrhoidibus atque catameniis ſeu lochiis ſuppreſſis, in his applicuit cum bono effectu cucurbitulas ſiccas femori vtrique, in illis ano hirudines: Porro, ſi ſanguinis euacuatio non vtilis fuit, alui eductio maxime per clyſteres vtilior ſeſe prodit, quorum ab initio diluentes irritantibus praefert: ac maluae decoctum cum melle aut manna in hoc morbo inprimis laudat, nec non in lumbagine adhi-

hibuit. Irritantibus iniectionibus cum cautione vſus eſt, quoniam ſaepe nocuerunt. Caeterum, ſi clyſmata non ſufficiunt, ad emetica ac purgantia, raro tamen, confugit. Cum hic morbus ſemper veſpertinis horis augeatur, omnia haec mauult matutinis fieri.

Saepe vero haec auxilia morbum leniunt quidem, non autem delent. Quapropter frictiones in auxilium vocandae ſunt, vt hic ſtagnans humor per vaſa, frictione liberiora reddita, ſubinde elici queat. Fiunt hae cum oleis variis, leniſſime ac frigidiſſime infricatis. Nam calefactum oleum dolorem ſemper reddidit acriorem. Commendat quoque pinguedinem humanam. Ceterum non plane negligenda Noſtro videntur tria auxilia, in hoc aeque, ac ſimilibus morbis, iam a veteribus commendata; ſunt nimirum vectura, decantatio, et electriſatio. Vecturae interdum ſubſtituit Noſter geſtationem. Ad compeſcendum dolorem iſchiadicum opiata ſunt apta, praeſertim ſi a labe venerea prouenerit, ac tum hydrargyrum eſt adhibendum. Qua occaſione experimenta, in auibus opio inſtituta a Noſtro, traduntur. p. 79.

Sed fit interdum, vt, et omnibus his auxiliis recenſitis, iſchias haud cedat, imo, hydrope aucto, in peius ſeſe vertat. Atque in hoc ſecundo huius morbi ſtadio contemnit clyſteres nimis irritantes, quos cum lacte tythymali, ſeu ſaturato bryoniae decocto ita copioſe iniiciunt agyrtae, vt inteſtina viuum ſanguinem emittant. Quapropter et a medicis clyſmatum irritantium vſus plane intermittatur, et cauſticorum vtilitas laudatur. In applicandis autem cauſticis aſſidue ad ſpeciem iſchiadis, et ad locum, vbi applicantur, medico eſt reſpiciendum. Iuuant cauſtica ſolum poſticam iſchiadem neruoſam, de quorum loco non diu poſt videbimus. Iam cum Noſtro ad indicationem curatoriam accedimus, quae ſpectatur in ape- p. 91.

riendis vaginis ischiadici nerui, in hoc nimirum secundo stadio. Hoc fit a Cl. Auctore in sedibus cutaneis, sub quibus neruus ischiadicus est; sine cultro tamen, sed multo vtilius vesicatorio, cuius iterationem saepe a Nostro cum felicissimo euentu ac celerrimo effectu factam esse, exemplis nonnullis probatur. Ter enim vesicatoria Noster applicuit ad fibulae caput, ac tenuissimum viscidum humorem, ichthyocollae propemodum similem, cum flauissimo tenui sero, et lympha mucosissima elicuit.

p. 104. Porro et vstionis vtilitatem in hoc morbo diiudicat Cl. Auctor, eiusdemque curationis antiquitatem tradit: felix experimentum vstionis enarrat, vesicatoria autem praeferre videtur vstioni.

p. 116. Fatetur quoque Cl. Auctor, per vesicatorium, capiti fibulae applicatum, dolorem a coxa ad fibulam euanuisse, illum vero a fibulae capite ad pedem remansisse. Ac tum quatuor transuersos digitos supra malleolum externum vesicans applicuit cum fructu, itemque ad dorsum pedis, ob nimios dolores autem, ab aegris ibi perceptos, imum tibiae frontem elegit. Vesicatoria idem praestare in cubitali neruo male affecto, quinque exemplis probatur. In semiparalysi vnicum inuenit auxilium in frictionibus.

p. 120. His de postica ischiade neruosa, morbo frequentissimo atque molesto, propositis, pauca demum addit Cl. Auctor de antica neruosa ischiade, morbo rariore ac minus molesto, quae afficit neruum cruralem. Icon sistit femoris partem cum crure ac pede, ad loca designanda, quibus vesicantia sint applicanda.

XI.

XI.

Von den Keichhusten der Kinder, welcher in den Jahren 1768. und 1769. in Langensalza herrschete; von CHRISTOPH IACOB MELLIN *der Arzneygelahrheit Doctor der churbaierischen Academie der Wissenschaften Mitglied der herzoglichen lateinischen Gesellschaft zu Jena Ehrenmitglied und Practicus zu Langensalza. Franckfurth und Leipzig. 1770. 8. Seit. 78.*

i. e.

De tussi conuulsiua infantum epidemica Longosalissae annis 1768. et 1769. Auctore CHRISTOPHORO IACOBO MELLIN.

Haec tussis cum et sine febre apparebat, quae p. 8. continuae tertianae non absimilis erat. Signum huius tussis pathognomonicum erat, si infantes interuallum diei vnius habebant, et si altero die tussis exacerbabatur. Infantes, lacte adhuc nutriendi, tussim vehementiorem experiebantur, quam nonnullorum annorum infantes. Ab initio erat tussis haec sicca, nonnullis diebus post humida cum suffocatione, faciei rubore ac oedemate, conatibusque vomendi primum, dein cum vomitu muci tenacis, qui quoque paroxysmum finiebat. Interea erat respiratio molestissima ac profunda cum rhoncho ac sonitu grauiori. Lingua tota erat viscido tenacissimo obducta. Rhonchus quoque aderat extra paroxysmum, titillatio ac irritatio quaedam in faucibus tussim annunciabant. Paroxysmi erant periodici, iisque infantibus, qui tertium annum nondum attigerant, saepenumero letales. Nonnulli tumebant ac moriebantur, non pauci conuulsiui e rebus humanis eximebantur. Morbillos haec tussis sequebatur, non autem ab iis pendebat.

p. 14. His in primo capite praemiſſis, in ſecundo Cl. Auctor ad cauſſas et ſymptomata huius morbi progreditur. Ac praecipuam quaerit in aere cauſſam, confirmatque hoc aliorum Auctorum exemplis; interea refutat alios, qui aliam cauſſam ſunt commenti, vt Cl. ROSENSTEIN *). Aeſtas anni 1758. ſicca erat ac calida; initium autumni erat humidum et frigidum; perſequentes eorum menſes nebuloſa, pluuioſa ac frigida inuadebat tempeſtas. Atque hanc tempeſtatis viciſſitudinem, perſpirationis negotium valde turbantem, cauſſam huius tuſſis indicat Cl. MELLIN. Symptomata vt plurimum pendent, vel a nimia ſanguinis congeſtione verſus caput ac pectus, vel a ſpaſmis et conuulſionibus per neruorum conſenſum. Hanc epidemiam ſine contagio eſſe Cl. Auctor, ac omnino non omnes epidemias contagioſas arbitratur. Mucus porro videtur Noſtro non cauſſa morbi, ſed effectus.

p. 27. In tertio capite agitur a Cl. MELLIN de methodo huic tuſſi medendi ex aliis Auctoribus, vbi breuiter remedia commemorantur, quae ſunt: venaeſectio, vomitoria, euacuantia clyſmata, expectorantia, vt gummi ammoniacum, extractum nicotianae ruſticae, oxymel ſcilliticum, externe vnguentum pectorale, antiſpaſmodica, vt moſchus atque caſtoreum, veſicatoria, frictio, balnea frigida, pediluuia, aer purus, motus, inprimis equitatio, tenuis victus, ac cortex in fine morbi Peruuianus. HUXHAMUS et mercurialia in hoc morbo adhibuit.

p. 36. In quarto capite proponitur Noſtri ratio huic tuſſi medendi. Ac primum quidem excretio muci per emetica, laxantia ac clyſmata ab Eo eſt promota: Dein erant ſpaſmi ſopiendi, atque hoc optime prae- ſtabant

*) vid. comment. noſtr. Vol. XIV. p. 521.

ſtabant emetica. Tum partes debilitatae erant roborandae, ac vires omnino corpori reſtituendae. Atque hic conducebat cortex Peruuianus. Tandem, ſi accedebant vermes, euacuantia cum cortice exhibuit Noſter, ac, ſi eruptio dentis erat promouenda, clyſmata, frictionem lenem gingiuarum, maſticationem radicis violae ſeu liquiritiae, aut alius ſuaſit cum fructu.

Refrigerium vehementiores reddit paroxyſmos, eorumdemque reditui occaſionem praebet. Quapropter lecti ac cunae apto loco ponendae erant, et calidum et frigidum regimen moderandum. Victus tenuis vtplurimum vegetabilis. p. 41.

Matribus, lac praebentibus his aegris, exhibuit pilulas ex rhabarbaro atque extractis amaris. p. 44.

Iam exempla a Noſtro commemorantur, ex quibus effectus boni ſuae methodi pateant. Venaeſectionis ſeu hirudinum applicatio non tam crebro neceſſaria erat, cum haemorrhagia narium plerumque accederet. Antiſpasmodicis raro vſus eſt, quoniam emetica ſpaſmum ſopiebant. p. 53.

In quinto capite Cl. Auctor minus felicem huius morbi exitum deſcribit, qui plerumque a negligentia, in medicina adhibenda, ſeu ab aſſiduitate in contraria propinanda pendebat, interdum a medicis, qui non iuſtam medendi methodum elegerant, rurſus ab intermiſſa continuatione medicamentorum, iuſtorum porrigendorum; tandem raro a ſymptomatum letalium grauitate ac vehementia proficiſcebatur. Inter ſeptuaginta ac tres aegros, quorum curam Noſter habuit, ſeptem ſunt mortui, partim conuulſiuis motibus nimiis, partim ob debilitatem ſummam, qua aegri, Noſtro accedente, iamiam laborabant. p. 68.

XII.

Atti dell' Academia delle ſcienze di Siena, detta di Fiſio-Critici. Tomo III. in Siena appreſſo, il Bonetti nella ſtamperia del publico. 1767. in fol. min. Alph. 1. pl. 17. tab. aen. 9. Appendicis pl. 20. tab. aen. 10.

i. e.

Acta Academiae ſcientiarum Senenſis Phyſico-criticorum. Tom. III.

In recenſione tomi ſecundi illos commentarios, qui preſſius noſtrum inſtitutum ſpectant, recenſuimus, et mathematicorum ſolum titulos enarrauimus *). Etſi vero in toto hoc tomo et praemiſſa tabula omnes ad quatuor capita generalia reducti ſunt, et mathematici, aſtronomici, anatomico medici, et hiſtoriam naturalem ſpectantes, ſigillatim indicantur, tamen, praecipue ex mathematicis nonnullos, aliis claſſibus immixtos, videntes, ordinem ideo commentariorum non turbauimus, ſed quoslibet in ſerie paginarum ; vbi inueniuntur, inſeruimus, inprimis, cum ea, quae ad Noſtrum inſtitutum non pertinent, ſine vlteriori recenſione, titulis tantum relatis, commemoremus, quod nonnullis ex Lectoribus noſtris pergratum eſſe intelleximus.

p. 1. 1. *De quadratura quorundam ſpatiorum cylindricorum, quae baſin parabolicam habent;* occaſione commentarii, a Cl. DE LA HIRE in actis academiae regiae ſcientiarum Pariſinae ad annum 1707. inſerti, expoſuit Cl. CANDIDUS PISTOI Prof. Math. Senenſis.

2. De

*) vid. comment. noſtr. Vol. XVI. Part. III. p. 525.

p. 201. 9. *Obseruationes de copia pluuiae, ab anno 1763. ad 1765. in vrbe Siena delapsae,* quibus eae corrigenguntur, quae in Tom. II. p. 226. propositae sunt.

p. 209. 10. *De irritabilitatis legibus, nunc primum sancitis, dissertatio in tres partes distributa.* Auctore Cl. FELICE FONTANA in Lyceo Pisano Bot. Publ. acad. scient. Bonon. socio. Pars prima legem primam proponit, *de irritabilitatis actione, singulis fibrae contractionibus, nouo semper stimulo, excitanda.* Comparauit quidem Noster primum irritabilitatem cum elasticitate, et dum haec vibrationes continuat, illam quoque, sine noua vi, in contracto et relaxato musculo iterum continuari posse credidit; sed tentaminibus, in corde variorum animalium institutis, contrarium vidit, cum nouus semper ad continuandam irritabilitatem requireretur stimulus. Ostendit enim, miseram esse conditionem hominum, si variae partes, quae alternatim in corpore flectendo et extendendo mouentur, stimulo semel recepto, non quiescerent, sed praeter voluntatem ad alternos motus continuandos vrgerentur. Comparat itaque Cl. Auctor irritabilitatis effectus cum elasticitate, et, licet in musculis violenter contractis, antequam relaxentur, sine externo stimulo continui renisus oscillatorii obseruentur, ad internas tamen aeris, elasticitatem recuperandam molientis, et fluidorum subtilissimorum in vasis minimis motus attendendum esse monet, etsi sensibus non euidenter pateant. Euidentius autem nouam stimulorum necessitatem in motu cordis quiescente iterumque excitato, cerni, declarat.

p. 219. In parte secunda *de irritabilitatis vi post citum duntaxat tempus pro varia fibrae indole et statu iterum excitanda* disserit. In variis itaque animalibus tentatamina, in cordis motu definiendo, instituit, et velocitatem

tatem contractionis maiorem minoremque obſeruavit, indeque concludit, nec ſtimulum ſemper nouam irritabilitatem efficere poſſe, quoniam fibra nondum eam diſpoſitionem acquiſiuit, ob quam ad irritationem ſuſcipiendam apta eſt, hoc vero acquiſito, etiam tum, cum ſtimulus iam ceſſauerit, motum ſequi. In animalibus igitur, ad embryonis ſtatum accedentibus, viuidior et promptior eſt irritabilitas, in aliis interuallum aliquod cognoſcitur, ſub quo irritabilitatis exercitium, quod in diaſtole amiſerit, recuperare poſſit. Subiicit itaque ſequentes quaeſtiones: *Annon irritabilitatis actio in aliis animantibus citius, in aliis tardius extinguatur? Annon ex hac longiori aut breuiori excitatae irritabilitatis perduratione ſyſtolum cordis velocitas pendeat? Annon ex maiori ſyſtolum velocitate oriatur partim pulſus celer, qui a frequenti omnino diſtinguitur?* cum enim pulſus celeritas ex viuidiore etiam irritabilitate originem ducat, habebit propterea rationem compoſitam ex ratione huius viuidioris irritabilitatis, atque ex ratione facilitatis illius, qua fibra contracta irritabilitatem amittit: conſequenter pulſus frequentia, ſi caetera paria ponantur, erit in ratione compoſita ex ratione directa pulſus celeritatis et inuerſa temporis, quod in irritabilitate excitanda poſt cordis relaxationem inſumitur.

Parte tertia *de ſpirituum animalium in mouendis muſculis inefficacia* agit, et demonſtrare ſuſcipit, eosdem excitantem duntaxat, nullatenus autem efficientem motuum muſcularium cauſſam eſſe, et demonſtrationem ad tria capita reducit. Primo nimirum oſtendit, muſculum ſemel contractum relaxari non poſſe, ſi fluido nerueo vis mouens adferatur; ſecundo, quod relaxationem aliquam paſſus illico ac ſemper contraheretur; tertio, quod contraheretur neceſſario tum etiam, cum in ſtatu relaxationis quieſcit. Omnes autem has diſceptationes repetere noſtrum, p. 226.

 non

non eſt, cum ſaepe non ſolum fibrae, et muſculi integri huius quoque vitales et voluntarios motus confundere videntur.

p. 232. II. *Hiſtoriae deſcriptio, neceſſariis illuſtrata obſervationibus: de cauſſis ſedibusque duorum peculiarium morborum, per accuratam ſectionem anatomicam compertis.* Auctore Cl. CAROLO TONINI Phil. et Med. Doct. et Acad. ſenenſ. Secretario. Prima obſeruatio refert de viro quodam quadraginta annorum, qui macie confectus, nec ſupinus, nec pronus, nec ad latera inclinatus, cubare poterat, ſed ſedendo, et capite, brachiis ſuffulto, ſomno interdum, minus tamen tranquillo, fruebatur. Reliquae corporis functiones ſatis placide perficiebantur, et, praeter pulſum languidum et frequentem, nulla morbi latentis ſigna apparebant. Cum autem aeger nocte quadam in ſupinum ſitum ſe conuerteret, ſubito exſpirauit. In diſquiſitione cadaueris, pectore inciſo, magna copia aquarum ex ſiniſtro cauo proſiliit, et, hoc accurate diſquiſito, pulmo huius lateris totus deſtructus erat, et ex bronchiorum et vaſorum ramis, in ſummitate contractis, membrana, ad dorſi vertebras et ad ambitum intimum coſtarum accreta, liuida et attrita conſpiciebatur.

Erat ideo hydrops pectoris ſaccatus, qui vero nec in ſiti, nec vrinis, nec oedemate quodam aliquod ſignum praebebat, cum et reſpiratio ipſa in ſitu idoneo minus difficilis inueniretur. Ante plures annos pugione inter vltimam veram et primam ſpuriam coſtam laeſus erat, ita, vt forte ab ea cauſſa morbi initia repetenda ſint.

p. 237. Altera obſeruatio virum ſexaginta annorum deſcribit, qui mercenarius omnibus aeris iniuriis ſe expoſuerat, et inprimis vini potui indulſerat. Hic in noſodochium accedens omnia ſigna cachexiae confirmatae cum febre quotidiana intermittente matu-

tino

tino tempore potiſſimum accedente, praebebat, praecipuum vero ſymptoma erat denegata fluidorum deglutitio, etſi ſolidiores cibos cum aliqua moleſtia per oeſophagum ad ventriculum vrgere poterat. Per ſex menſes ita excruciatus, nullis remediis iuuandus, tandem, febre acuta accedente, obiit.

In diſſectione cadaueris colluuies ſeroſa circa laryngem inuenta eſt, quae omnem eius fabricam ita deſtruxerat, vt muſculi, cartilagines glandulae et ligamenta diſtincte cerni non poſſent. Epiglottis praecipue, ex plana in cylindricam formam conuoluta, naturali tertia parte maior erat, cauum tandem laryngis et aſperae arteriae vſque ad diuiſionem in bronchia, ſcirrhoſis glandulis repletum, inueniebatur. Cauſa itaque difficilis huius deglutitionis inuenta, vlterior diſquiſitio cadaueris non ſuſcepta eſt. Arbitramur autem, reliquas corporis glandulas quoque ſcirrho affectas fuiſſe, cum figulo in laboribus ſuis adſtiterit, et in ventris ſiccitate aliisque ſymptomatibus, triſtes plumbi vaporis effectus expertus fuerit.

12. *Deſcriptio maxillae foſſilis ſingularis in territorio Senenſi repertae* Auctore Cl. IOSEPHO BALDASSARRI. Prof. Hiſt. naturalis in vniuerſitate Senenſi. Maxilla animalis inſignis magnitudinis eſt, quae cum dentibus Cl. GUETTARD in actis ſocietatis Regiae Pariſinis 1752. deſcriptis *) quodammodo conuenit, et nobis ad elephantinum genus pertinere videtur. p. 243.

13. IANUS PLANCUS *de duplici holothurii genere et de manu marina* epiſtola ad PIUM IANNELLIUM *Pennatulam* primum, ſeu pennam marinam deſcribit, *griſeam* ſcilicet et *rubram* LINN. et tentacula *alcyonii* quod LINNAEUS *exos*, alii manum marinam vocant, et quae tanquam floris partes olim p. 255.

*) Mémoires p. 349. Tab. III. et IV.

olim deſcripſerat, depinxit, atque in appendice animalem naturam huius zoophyti, quam antea negauerat, candide confirmat.

p. 262. 14. *Coniecturae et obſeruationes circa cochleam marinam foſſilem non mutatam, quae nouum genus putabatur, inuentam nunc in agro Senenſi in alia cochlea foſſili non mutata*, Auctore Cl. FRANCISCO CALURI. Singularem teſtaceorum ſpeciem deſcribit, quae forma quodammodo ad patellas accedit, aut nouum genus conſtituit, et ſemper in teſtaceo foſſili, quod ad *muricis genus* (*purpura rectiroſtra*) pertinet (an melius *brandaris* L.?) reperitur. Ob formam *crepitulam paraſiticam* Cl. Auctor vocat. Operculitem non eſſe, pluribus demonſtrare annititur argumentis, quae tamen nobis non ex omni parte ſatisfeciſſe, negare non poſſumus.

p. 278. 15. *Diuerſae methodi integrationis quarundam formularum logarithmicarum.* Auctore Cl. D. CAROLO MAI.

p. 301. 16. *Elogium hiſtoricum* SALUSTII ANTONII BANDINI Archidiaconi, *propoſitum in academia phyſico criticorum* a GUIDONE SAVINI Patricio Senenſi anno 1760.

Huic Tomo inſeritur appendix, continens obſervationes anatomicas. Cl. D. PETRI TABARRANI Anatomiae Prof. Senenſi, tribus epiſtolis comprehenſas.

p. 3. In prima epiſtola, ad Cl. THOMAS PERELLI Prof. Aſtronom. Piſanum directa, traditur:

1. Diſqui-

1. Diſquiſitio articuli femoris cum oſſe coxarum in vetula claudicante. Nec luxatio nec fractura huius vitii cauſſa erant, ligamentum enim capſulare circum circa recte applicatum inueniebatur, cauo vero articuli aperto, ligamentum, rotundum vulgo dictum, non inueniebatur, cartilagines in capite femoris et ſuperiori ambitu acetabuli deſtructae, et ſpongioſa ſubſtantia oſſis, quae ſub cartilagine eſt, ſimili modo detrita erat. Ob hanc cauſſam itaque extremitas dextra, ad tres digitos breuior ſiniſtra, claudicationis cauſſa detegebatur. Et femoris extremitas, et os innominatum cum acetabulo deſtructo delineantur Tab. V. fig. 1. et 2. Praeterea etiam de fabrica huius articuli, ad ductum optimorum anatomicorum, breuiter diſſeritur.

2. In diſquiſitione teſticulorum peculiaris ali- p. 17.
qua membrana, ſuper albugineam extenſa erat. Haec a vaginali ſuo modo diſtincta ex nexu epididymidis cum teſticulo ſurgit et porro circa teſticulum extenditur. Commemoratis anatomicorum ſuper hac membrana obſeruationibus Tab. I. fig. 1. et 2. eius et partium vicinarum, ad teſticulum pertinentium, delineatio exhibetur. Similes delineationes ex cadavere hominis, hydrocele laborantis, proponuntur Tab. VIII. fig. 2. et 3. et Tab. IX. fig. 3.

3. Deſcriptio duorum ſinuum, ſeu receptaculo- p. 29.
rum durae matris, a latere ſellae equinae poſitorum, qua oſtenditur, in cauernoſa earum fabrica carotidem et par ſextum neruorum cerebri cum origine intercoſtalis collocari; par quartum vero et quintum peculiaribus quaſi vaginis durae matris includi.

4. Cranii humani deſcriptio et delineatio Tab. p. 35.
VII., in quo ad ſuturam lambdoideam potiſſimum multa oſſicula triangularia, ſiue Wormiana dicta, deprehenduntur, cui etiam vertebra prima fortiter coalita eſt. In annotationibus relatio additur de

ſpina

ſpina dorſi maxime incuruata, ſex vertebris lumborum et vndecim dorſi inſtructa, quae Tab. I. fig. 3. delineatur; porro ſceleton gibberoſae Tab. II. et ſpina ſeparatim Tab. III. fig. 1. ſternum ſeparatum fig. 4. exhibentur.

p. 41. In ſecunda epiſtola, ad Cl. FELICEM FONTANA Prof. Piſanum directa, nonnulla, quae ad cor fetus pertinent, proponuntur. Traditur primo deſcriptio valuulae Euſtachianae, quae, cum varia ratione in fetu et adultis appareat, diſſenſum Auctorum in eius deſcriptione atque delineatione effecit, quam, comparatis inter ſe deſcriptionibus anatomicorum, quodammodo componere annititur Noſter. Data hac occaſione etiam, de valuula venae coronariae, foramine ouali, canali arterioſo, aliisque cordis fetus et adulti differentiis, maximam partem ex additis Auctorum teſtimoniis illuſtrat. Ipſe vero varias delineationes harum partium tradit. Tab. III. fig. 2. foramen ouale cum ſua valuula reticulata, ex puella, mox poſt natiuitatem mortua, oſtendit. Tab. IV. fig. 1. Ventriculum cordis dextrum et auriculam coniunctam cum ſinu venae cauae diſſecta ita proponit, vt valuulae in ſitu ſuo conſpici poſſint, fig. 2. Sinum venae pulmonalis et auriculam ſiniſtram aperta monſtrat, ita, vt valuula foraminis oualis cum lacerto fibrarum muſcularium, ex hac parte optime conſpiciatur. Fig. 3. et 4. Tab. V. foramen ouale in homine mediae aetatis quodammodo apertum, et a parte auriculae dextrae et ſiniſtrae delineatum ſiſtit, in quibus potiſſimum annulum, ad foramen illud poſitum, declarare ſuſcipit. Tab. V. fig. 3. et 4. Similes diſſectiones auriculae dextrae cum ſinu venae cauae coniunctae ex infante recens nato proponit. Quibus iconibus doctrina de harum partium mutationibus in variis hominibus egregie illuſtratur.

In

In tertia epiſtola, ad Cl. IO. BIANCHI Arimi-nenſem ſcripta, ſequentia leguntur. p. 77.

1. De hermaphroditis praecipue agit, et diſſenſum Auctorum et characteres dubios ex oblatis eorum obſeruationibus repetit, etſi autem in ea re nihil certi definit, aliquas tamen icones, eam egregie illuſtrantes, dedit. Tab. VIII. fig. 1. et Tab. IX. fig. 1. Genitales partes externae in homine mediae aetatis, et a parte anteriore, diductis que femoribus, delineantur, in quibus monſtroſi quid inuenit. In pene nulla mutatio erat, praeter veſtigium aperturae vrethrae in glande, quod coecum erat, nec in veram vrethram penetrabat; loco ſcroti duae eminentiae oblongae, labiis pudendi muliebris ſimiles, apparebant, nulla vero teſticulorum indicia; inter has eminentias deprehendebatur fiſſura longa, anguſta, verſus interiores partes non aperta, in fine vero foramen exiguum erat, per quod vrinam et ſperma emiſit. Omnibus vero recte penſitatis ad virilem ſexum a Noſtro refertur. Tab. III. fig. 3. repetita eſt delineatio genitalium ex hermaphrodito in medicorum Sileſiacorum ſatura ſpecim. III. obſerv. II. tab. 2. tradita.

2. De appendicibus ſiue diuerticulis inteſtinorum agit, et Tab. VI. fig. 2. eiusmodi diuerticulum, in inteſtino ileo repertum, delineat, additque diſſecti inteſtini exſiccati partem fig. 3. in qua et apertura ex inteſtino in diuerticulum et valuulae ſemilunares, ſeu rugae internae, inteſtini conſpiciuntur. Etſi vero non negat, haec diuerticula interdum ex tunicarum relaxatione et diſtenſione oriri poſſe; plura tamen et deſcriptum quoque in prima inteſtinorum delineatione formata eſſe confirmat, et nonnulla de herniis ſubiicit, in quibus incarceratis ad haec diuerticula ſimul reſpiciendum eſt. p. 99.

3. Occa-

p. 108. 3. Occaſione maxillae inferioris, ſine dentibus conſpicuae, quam Tab. VI. figura 1. delineauit, varias obſeruationes Auctorum, de eodem argumento, addit.

p. 110. 4. Traditur obſeruatio de pullis gallinaceis, plumis iam inueſtitis, eodem modo, quo ex ouo incubato prodeunt, in ventre gallinae repertis.

p. 114. 5. Deſcriptio fetus vaccini, cuius caput monſtroſum erat. Deficiebat cum maxima parte maxillae ſuperioris, organon odoratus, oculus vnicus, in fronte collocatus, ſimul conſpiciebatur. Tab. X. fig. 1. delineatio capitis monſtroſi proponitur, figura 2 autem interna partium fabrica declaratur, fig. 3. 4. et 5. palpebrae ſeparatae, et reliquae partes vicinae ſigillatim delineantur.

p. 129. Additur in fine epiſtola Cl. FELICIS FONTANA Lect. Publ. Piſani. ad Cl. TABARRANI continens obſeruationes, ſuper teſticuli humani fabricam. Per accuratiſſimas iniectiones vaſorum demonſtrauit, vaſa arterioſa et venoſa ſpermatica in chorda vaſorum ſpermaticorum non communicare, ſed tunc demum, cum circa teſticulum in ramis ſuis ducuntur. Epididymidem non eſſe niſi canalem vnicum, mire inuolutum, in eiusque capite plures, quam GRAFFIVS deſcribit, reperiri conos putat. Commemorat quidem tentamina HALLERI et MONROI, ea tamen non accurate ſatis perluſtraſſe videtur.

XIII.

XIII.

Illuſtrations of natural Hiſtory, wherein are exhibited upwards of two hunderd and forty Figures of exotic Inſects, according to their different genera, very few of which haue hitherto been figured by any author, being engraued and coloured from nature, with the greateſt accuracy and under the Authors own Inſpection, on fifty Copper-plates. With a particular deſcription of each Inſect; interſperſed with remarks and reflexions on the nature and properties of many of them. By D. DRURY. To which is added a Translation into French. London printed for the Author and ſold B. White. 1770. 4. 1. Alph. 16½ pl. tab. aen. viuis coloribus pictae 50 et 1 ſine col.

i. e.

Illuſtrationes hiſtoriae naturalis, in quibus vltra 240 figurae inſectorum exoticorum, quorum pauca huc vſque picta ſunt, ſecundum genera eorum diuerſa exhibentur, ſub Autoris propria inſpectione in 50 tabulis aeneis aeri inciſae et viuis coloribus pictae. Cum peculiari deſcriptione ſingulorum inſectorum, interſperſis variis annotationibus et animadverſionibus circa multorum naturam et proprietates. Auctore Cl. DRURY.

Cl. DRURY, qui, ni fallimur, mercator vel aurifaber Londinenſis eſt, magnam inſectorum copiam ex omnibus terrarum partibus collegit, easque ſpecies, quae vel nouae plane ei viſae, vel ab

aliis Auctoribus minus accurate pictae ſunt, inſigni cum diligentia deſcripſit, illasque omnes, a peritis harum rerum artificibus aeri inciſas, viuisque coloribus pictas nunc edidit. Atque hoc ita praeſtitit, vt omnino fatendum ſit, elegantia et fidelitate has icones ad ROESELIANARUM figurarum praeſtantiam accedere, cum quibus, ſi CLERKIANUM opus excipias, nullum entomologicum opus, in tanto huius ſtudii fauore comparari adhuc potuit. Termini entomologici vel praecipua ſcientiae huius vocabula ſub initio operis explicantur, eaque explicatio tabula aenea illuſtratur. In ipſis vero figuris ſaepe inferius quoque inſecti latus pictum eſt, et magnitudo accurate indicatur; fruſtra tamen metamorphoſin ſpecierum depictarum quaeres. Additur tamen vbique natalis locus, aliaque, quae in ſingulis annotatione digna ſunt, commemorantur. Deſcriptionibus his verſionem Gallicam adiectam eſſe, ex titulo ſuperius commemorato patet.

Ipſorum inſectorum, in tabulis ſingulis pictorum, nomina, ne recenſio eorum Lectoribus forte moleſta ſit, non addimus. Monemus modo, ad ſeptuaginta ſpecies tantum reperiri, quas iam olim LINNAEUS ſyſtemati inſeruit. Reliqua omnia noua ſunt, paucis, quae apud SEBAM PETIVERIUMQUE occurrunt, exceptis. Plurima ex lepidopteris ſunt et coleopteris, non deſunt tamen etiam, quae ad alios ordines pertineant, inprimisque tales pinguntur ſpecies, quae vel forma ſingulari vel colorum varietate intuentium oculos
p. 99. alliciant. *Ichneumonis* quaedam ſpecies Americana, quam Angli *the maſon fey* vocant, mira arte e luto cellulas conſtruit, in quibus oua deponit, ſingulisque cellulis araneam includit, quo breui pro-
p. 127. ditura proles nutrimento non careat. Alio loco libellularum metamorphoſin deſcribit, quam ROE-

SELIUS,

SELIUS quoque iam habet. *Cerambycem moſchatam* cantharidum loco a Cl. GUY Chirurgo adhibitum fuiſſe (p. IX.) *et* oleum ex *meloë pro ſcarabaeo* externe in rheumatiſmo in Suecia adhiberi, monet.

XIV.

Anzeige der hauptſächlichſten Rettungsmittel derer die auf plötzliche Unglücksfälle leblos geworden ſind, oder in naher Lebensgefahr ſchweben, aufgeſezt von D. PHILIPP GABRIEL HENSLER *Königlichen Däniſchen Phyſicus zu Altona, Pinneberg und Rantzau. Altona* 1770. 8. *verlegts David Iverſen. Seiten* 72. *ohne Vorrede kurzen Jnnhalt und Vorerrinnerung.*

i. e.

Index praecipuorum remediorum in ſalutem eorum, qui ſubitam ac violentam paſſi ſunt mortem, ſeu morti proximi videntur. Auctore PHILIPPO GABRIELI HENSLER.

Cum ſummam huius libri, vulgo ac medicis profecto vtiliſſimi, alio iam loco *), vbi et eiusdem recenſionem polliciti ſumus, cum noſtris Lectoribus communicauerimus, inſuperque multa remedia, quae a Cl. Auctore laudantur, in his commentariis **) iam indicauerimus, methodus vero his aegris ſuccurrendi omnino ita comparata ſit, ne breuiter ea tradi poſſet; quaedam exempli loco commemoremus, ac Lectores ad lectionem huius libri, qui ob breuitatem aeque ac vtilitatem placebit, amandemus.

Ad clyſmata cum fumo herbae nicotianae, inter cuius ſpecies illam praefert, quam *Cnaſter* dicunt, applicanda, p. 8

*) vid. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 352.

**) vid. ib. in nota addita.

applicanda, inſtrumenta varii generis a mechanico NEUBERT, qui Hamburgi moratur, compoſita hic laudantur. Quodſi vero haec enemata cum fumo herbae nicotianae non applicari poſſunt, inflationem aeris per follem in anum interea ſuadet. Bronchotomiam Cl. Auctor non cum acu triquetra inſtituit, quoniam tum vulnus dilaceratum difficilius ſanatur, ac emphyſemati plerumque locus datur.

p. 24. Laqueo vel variis vaporibus ſuffocatis ſuccurrit Noſter, vti apoplexia tactis, ita tamen, vt aeris impuritas tollatur, debilitas inprimis analepticis atque cardiacis iuuetur, ac gangraenoſa ac ſphaceloſa angina in ſuſpenſis arceatur, ad quod efficiendum, ſi neceſſitas alia remedia denegat, atramentum, cum dupla parte aquae dilutum, ſuadet in epithemate. Rurſus pauimentum domicilii lixiuio e cineribus vel cineribus ipſis inſpergit. Sulphureis vaporibus occurrit Noſter linteo madefacto cum ſolutione ſalis marini ſeu culinaris, cinerum clauellatorum ſeu ſalis tartari, quod ante os eſt tenendum. Nec minus venena mineralia temperare putat Noſter per ſalia lixiuioſa ſeu ſaponem.

p. 59. Cl. Auctor morbum rigidum ſeu cerealem vſui panis, ex recentibus cerealibus parati, adſcribit, vomitoriaque ab initio morbi, camphoram cum aceto, radice helenii et baccis iuniperi in eo ſuadet.

p. 61. Contra morſum canis rabidi, praeter conſueta auxilia, in et externum mercurii vſum Noſter commendat, ſeu diuretica, nec non vulneris ſuppurationem promouere oportet medicum.

XV.

XV.

Noua physico medica.

Almae Carolinae Illustris, *Cassellis Hassorum* florentis Professores, in Facultate medica sunt hi:

I. I. HUBER philosophiae et medicinae doctor, anatomiae et chirurgiae professor publicus ordinarius, decanus prouincialis perpetuus, serenissimi Landgrauii Hassiae consiliarius aulicus et archiater, aulae Baadendurlacensis medicus, facultatis medicae patriae, quae Basileae est, collega et academiae caesareae naturae curiosorum, societatum scientiarum regiarum Londinensis et Berolinensis atque Helueticae sodalis.

IOANNES EPHRAIM MUTILET medicinae doctor, consiliarius aulicus et archiater, ciuitatis Cassellanae physicus ac collegii medici membrum.

THEODORUS AUGUSTUS SCHLEGER med. doct. Serenissimi Hassiarum Landgrauii consiliarius aulicus et medicus, therapiae medicae et chirurgiae practicae professor publicus ordinarius, collegii medici socius et physicus prouincialis.

IOANNES HENRICUS BRANDAU Serenissimi Landgrauii copiarum militarium chirurgus supremus, et professor ophthalmices ordinarius publicus, collegii medico chirurgici socius.

GEORGIUS GUILIELMUS STEIN medicinae doctor, Serenissimi Hassiae Landgrauii medicus aulicus, medicinae, chirurgiae et artis obstetriciae professor publicus ordinarius, collegii medici et medico chirurgici sodalis.

CHRISTOPHORUS HENRICUS BOETTGER medicinae doctor, et botanices professor publicus ordinarius, nosocomii Gallici medicus nec non collegii medici membrum.

Facultas medica *Parisiensis*, acceptis numis a Cl. CUVILLIERS DE CHAMPOYAUX medicinae doctore, ad proponendam quamdam quaestionem, praemio condecorandam, decreto singulari die 4. decembris 1771, vt auctoris voluntati satisfaceret, constituit secum, duobus sequentibus annis quaestionem, quae vtilitatem summam respiciat, mouere, illique praemium ducentarum librarum Gallicarum tribuere. Quae ad annum 1772 pertinet, sic se habet: *Num possint morbi contagiosi praeuideri, arceri, ac si iam progressi sint, impediri? (S'il est possible de prévoir les maladies épidémiques, et quels seroient les moyens de prévenir ou d'en arrêter les progrès?)*

Inuitantur ad hanc quaestionem soluendam omnes cuiuscunque regionis, exceptis huius facultatis doctoribus baccalaureisque. Elaborationes vel in lingua Francica vel Latina sunt conscribendae, et decano facultatis eodem anno tradendae. Ceterum legum, quae obseruandae sint, eadem est ratio, ac apud alias academias.

Academia regia chirurgorum *Parisina* 1773, hanc quaestionem eruditorum examini subiecit: *Quinam esset influxus rerum nonnaturalium in operationes chirurgicas? (Quelle est dans le traitément des maladies chirurgicales l'influence des choses nommées non naturelles?)*

Praemii pretium cum legibus, quae in mittendis commentariis attendendae sint, cum in superioribus *) saepius sunt narrata, hic non curamus, idque solummodo monemus, ante diem vltimum decembris 1772 elaborationes academiam exspectare.

Cum academia scientiarum, artium et literarum elegantiorum *Diuionensis*, anniuersaria sua solemnitate die 18 augusti 1771. celebrata, intelligeret, ad quae-

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 355.

quaeſtionem, eiusdem anni praemio dicatam, et actionem acidorum in olea etc. *) concernentem, vnum modo bene reſpondiſſe, praemium non potuit diſtribuere. Haec vero vna elaboratio quamquam academiae non diſplicuit, tamen non potuit praemio ornari, quoniam Auctor, ſaponibus in quinque ſpecies diſtributis, iisque docte quidem perquiſitis, non id definiuit, quod academia in votis habuit. Quapropter minime *Eadem* in ea potuit acquieſcere, ſed, cum eandem materiam penitus exhauſtam cupiat, differre hanc quaeſtionem conſtituit ad annum 1774 vſque, vt iis, quibus hanc rem perſequi placebit, tempus concederetur, experimenta rite inſtituendi, et obſeruationes accurate tradendi. Praemium, quod exſpectare licet, eſt trecentarum librarum Gallicarum.

Reliqua, quae in commentariis pariter conſcribendis, quam mittendis ſcitu ſunt neceſſaria, commemorauimus loco, paullo ſupra indicato.

Iam vero quaeſtionem, ab *Eadem*, ad praemium 1774 reportandum, propoſitam, enarrabimus;

In quibusnam morbis medico mox agendum eſt, in quibus vero exſpectandum et in quibus hoc vel illud praeferendum, quaenam ſunt ſigna, ex quibus medicus intelligat, vel agendum eſſe ſibi, vel quieſcendum, vſque dum tempus opportunius medicamenta applicandi appareat? (Quelles ſont les maladies dans lesquelles la médécine agiſſante eſt préférable à l' exſpectante et celle ci a l'agiſſante, et à quels ſignes le médécin connoit, qu'il doit agir ou reſter dans l'inaction, en attendant le moment favorable pour placer les remedes?)

Eam quaeſtionem, quae ad annum 1775 pertinet, cum non ſpectet ad nos, mittimus.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XV. p. 708. Vol. XVII. p. 349.

Regiae academiae ſcientiarum *Burdigalenſi* ab amico literarum 12000 librae gallicae ſunt donatae, quarum vſurae quotannis impenderentur ad quaeſtionem, ab Eadem academia vulgatam, et ex eiusdem iudicio probatam praemio ornandam. Quaeſtio eſt haec: *quaenam eſt optima via, qua ſerui aethiopes, ex Africa Americam transferendi, a crebrioribus letalibusque morbis, ſibi in hoc itinere funeſtis, caueantur?*

Quo vero haec res attentis obſeruationibus recteque inſtructa experientia iuſte abſolueretur, eandem Academia ad primum ianuarium 1777 diſtulit. Praemium diſtribuetur 1778. et elaborationes ita tradendae ſunt, vti ſupra *) monuimus.

Trium quaeſtionum, ab Academia ſcientiarum, quae *Bruxellis* floret, atque 1769 eſt fundata **), praemiis 1772 deſtinatarum, prima eſt: *quinam fuerunt nationis Belgicae ante ſeptimum ſeculum veſtitus, quaenam lingua, agricultura, commercii, artium ac ſcientiarum ratio?* (*Quels etoient l' habilement, la langue, l' étát de l' agriculture, du commerce, des arts et des ſciences des peuples des Pays-bas avant le ſeptieme ſiecle?*)

Altera diſquirendi occaſionem quaerit, *quodnam eſt remedium efficaciſſimum ac paratiſſimum erucas, arboribus plantisque inimicas, deſtruendi? Poteſtne hoc praeſtari per ſuffimigia minus ſumtuoſa, vel aliis ſimplicioribus remediis, quae nec arboribus, nec plantis obſint?* (*Quel eſt le moyen le plus efficace et le plus promt pour détruire les chenilles, qui s' attachent aux arbres et aux plantes? Peut on les détruire par des fumigations, qui ne ſoient point diſpendieuſes, ou par d' autres moyens ſimples, bien entendu, qu' ils ne nuiſent ni aux arbres ni aux plantes?*)

Tandem

*) vid. comment. noſtr. Vol. XV. 173. et 707.
**) ib. Vol. XVII. p. 345.

Tandem in tertia quaeſtione optat Academia, vt diſquiratur, *quaenam ſint plantae in Belgio noxiae, quae venenata ſua indole hominibus aeque ac beſtiis officiant? quaenam ſint ſymptomata, in iis ipſis oriunda, quaenam remedia ſimpliciora, quibus obviam iſtis eundum ſit? (Quelles ſont les plantes nuiſibles des Pays-bas, ou qui contiennent un poiſſon tant pour les hommes, que pour les bêtes; quels en ſont les accidens et les ſymptômes, qu' ils produiſent ſur l' une et l' autre eſpèce, et quels ſont les moyens les plus ſimples de les prévénir?)*

Harum trium quaeſtionum tria quoque ſunt deſtinata praemia, quorum ſingulum conſtat moneta aurea viginti quinque numorum aureorum. Elaborationes lingua Latina, Flammandica vel Gallica conſcribendae atque ante finem iulii 1772 cum Cl. GERARDO, qui academiae ab epiſtolis eſt, ſunt communicandae. Ceterum et *Eadem* obſeruat aliarum academiarum leges.

Regia academia ſcientiarum artiumque bonarum *Mantuana*, quae in quatuor claſſes diſtincta eſt, vti ſupra *), dum eius originem ac conſtitutionem declarauerimus, a nobis eſt narratum, quatuor quoque quaeſtiones ac praemia ad annum 1772 propoſuit. Quas, cum omnes a noſtro inſtituto non alienae videantur, hic commemorare non incongruum duximus.

Ac prima quidem quaeſtio, quae ad politicam et oeconomico philoſophicam pertinet claſſem, ita comparata eſt: *quomodo infantes ex infima plebe ſunt educandi, vt frugi et patriae vtiles euadant? (quelle doit être l' éducation des enfants du bas peuple, et de quelle maniére elle peut être dirigée vers le plus grand bien public?)*

K 5 Altera

*) vid. comment. noſtr. Vol. XIV. p. 367.

Altera quaeſtio ad mathematicam claſſem ſpectat, atque ita eſt formata: *numne experimenta* Cl. MARIOTTE *in tractatu ſuo de motu aquarum* *) *ſatis probent, aquam in quibusdam canalibus in ſuperficie ſuperiore maiori cum impetu fluere, quam inferiore; an ſint eiusmodi canales, et quamnam altitudinem atque profunditatem ad reſiſtentias ſuperandas exigant?* (*Si les experiens* DE MARIOTTE *dans ſon traité du mouvément des eaux* **) *ſont ſuffiſantes pour prouver, que dans quelques canaux l'eau a plus de rapidité à ſa ſurface, qu'immediatemant au-deſſous; et quelle profondité ils exigent par rapport aux forces reſiſtentes.*)

Tertia medicam attinet claſſem atque ſic ſe habet: *cur maxima hominum pars potiſſimum moriatur infantes, et quaenam ſint remedia ſimpliciſſima atque efficaciſſima, ad ſeruandam infantum vitam?* (*de dévélopper, quelles ſont les cauſes principales, qui ſont que la majeure partie des hommes meurt dans l'enfance, et quels ſont les rémédes les plus ſimples et les plus efficaces pour conſerver la vie des enfans?*)

Quarta denique, ex phyſica claſſe deprompta, quaeſtio deſiderat *cauſſam, cur graeci in educatione infantum muſicam commendarint? quamnam illa ibi conficeret partem, quaenam eſſet fixae inſtitutionis et determinatae vis, et quinam inde ex quibusdam eorum educationis partibus, ſi easdem ad noſtram, qua iam utimur, applicaremus educationem, redundarent fructus?* (*quelle fut la cauſe, qui fit entrer la muſique dans l' éducation des grecs? quelle partie elle en faiſoit? quelle étoit la force d' une inſtitution fixé et déterminée et quelle avantage on pourroit tirer des différentes parties de l' éducation ancienne, ſi on les faiſoit entrer dans le plan de la moderne.*)

Miſſis

*) cap. 2. ſerm. 3. reg. 5.

**) 2me partie 3me diſcours 5me regle.

Miſſis reliquis huius academiae legibus, quoniam ex ſuperioribus *) patent, habeto, praemium, quod conſtat moneta aurea, quinquaginta florenorum pretio, ex ſecunda claſſe duplex exſpectari poſſe ab eo, cui ab academia adiudicabitur, ac elaborationes mittendas eſſe, durante octobri 1772.

Academia ſcientiarum literarum elegantiorum et artium *Rothomagienſis* praemium quaeſtionis, ex chemicis ac phyſicis doctrinis depromtae, quae ita erat comparata: *poſtquam notus eſt argillae in vniuerſum character, chemicae atque phyſicae differentiae earum argillae ſpecierum, quae appellantur boli et terra fullonum, ſunt definiendae* **) tribuit Cl. CAR. FRANC. CHELLE pharmaceutae ſeniori, noſocomii regii Pariſienſis. Commentarius inſcriptus erat: *in noua fert animus.*

Cl. GODOFREDUS LUDOLPHUS GRASMANN praemium reportauit quinquaginta imperialium, quaeſtioni 1770 dicatum, a libera ſocietate oeconomica, quae *Petropoli* floret. Proponebatur nimirum tum a ſocietate hoc problema: *Declarentur facillimi modi, nec ruſticorum opes ſuperantes, quibus, pro climate ſoli prouinciae Coporienſis, fimo ſiue luto* (Kittis) *ſine eius inuſtione poſſit fertilis reddi atque ſic conſeruari ager?* Elaboratio inſcripta erat: *ſunt ceteri homines non vt incolae.*

Academia, quae in incrementum agriculturae condita eſt *Florentiae* ac nomen gerit vernaculum *Georgofili*, vti nuper retulimus ad Lectores ***) praemium

*) v. l. c. it. ib. Vol. XV. p. 175.
**) vid. comment. noſtr. Vol. XVI. p. 708.
***) vid. comment. noſtr. Vol. XIV. p. 366.

mium 1773 optimae elaborationi huius quaeſtionis dicauit; *communicetur incolis circa Toſcanam forma optima et conuenientiſſima, ſecundum quam ſchola agriculturae vtiliſſima poſſit conſtitui; adiungatur ſimul optima methodus educationis liberorum ruricolarum.* (*Le projèt le meilleur pour les Toſcans, d' une écôle d' agriculture la plus avantageuſe et tout à la fois le ſyſtème le plus utile d' éducation pour les enfans des campagnes du pays.*)

Commentarii communicandi ſunt decembri 1772 Ill. Comiti PIETRO PERUCCI vel Cl. SAVIERIO MANETTI, quae Academiae ab epiſtolis ſunt. Quantum eſſet praemii pretium, ac quaenam leges iis, qui cum Academia agant, eſſent ſeruandae, ſupra enarrauimus *).

Societas agriculturae, quae in *Morauiae marchionatu* floret, 1773 hanc quaeſtionem cum praemio monetae aureae quadringentarum circiter librarum gallicarum eruditorum virorum examini ſubiecit: *Quaenam ſunt optimae methodi ſyluarum conſtituendarum, colendarum, augendorumque eorum prouentuum, caritatis lignorum impediendae, in dies iam creſcentis?* (*quels ſont les moyens le plus propres à entretenir les forêts à les cultiver et en augmenter le produit et à faire ceſſer la diſette de bois, qui augmente de jour en jour?*)

Exhibeantur commentarii diutiſſime Latina, Germanica et Francica lingua ad finem huius 1772 anni.

Societas Regio Electoralis ſcientiarum *Zellenſis* diſtribuet exeunte ianuario 1773 monetam auream centum et triginta duarum circiter librarum Gallicarum optimae elaborationi *de hiſtoria morborum, a pane, ex recentibus cerealibus parato, profectorum.* Eodem tempore deſtinat *Eadem* praemia honoraria (*des gratifications*),

*) v. l. c.

ons), primo, qui tutiſſimum modum *ſecale cornutum deſtruendi* communicaturus eſt, ſecundo, qui *fructum, quem ex coccinella ſylueſtri ibi reperiunda, et ab incolis* kermes *vocata, redundare aſſerat*, determinabit, ac tertio, *qui methodum optimam, nicotianam vel in pulverem redigendi, vel ad ſuctionem aptam reddendi* communicabit.

(*Pour l'hiſtoire des maladies occaſionées par le pain fait des grains nouveaux.* 1. *à celui qui aura trouvé le moyen le plus ſur de détruire l'ergôt.* 2. *à celui, qui aura le mieux détaillé le parti, qu'on peut tirer de la cochenille ſauvage, qu'on trouve dans ce canton, et qu'on y nomme Kermes.* 3. *à celui qui aura donné la meilleure manière de préparer et d'accommoder le tabac, tant en poudre, qu'a fumer.*)

Erfordiae profeſſionem ordinariam medicinae Experientiſſimus atque Excellentiſſimus GUILIELMUS BERNHARDUS TROMSDORF, incipiente hoc 1772 anno, adiit.

Viennae ſucceſſit b. Ill. GERARDO VAN SWIETEN *) Cl. ANTONIUS STOERCK.

Quedlinburgi die 14 februarii 1772 Cl. IOANNES HENRICUS PFUTSCH medicinae doctor, principis regii archiater, obiit.

Ienae exeunte februario 1772 Experientiſſimus CHRISTIANUS RICKMANN profeſſor medicinae ordinarius cum nimis praematura morte vitam commutauit.

Pariſiis die 28 martii 1772 Cl. CAROLUS PINOT DUCLOS Galliae hiſtoriographus ex quadraginta perpetuis Francicae academiae inſcriptionum et

*) v. comment. noſtr. hoc vol. p. 159.

et literarum elegantiorum secretariis vnus, sexagesimo octauo aetatis anno e viuis est ereptus.

Tubingae die 10 aprilis 1772 Cl. FERDINANDUS CHRISTOPHORUS OETTINGER medicinae doctor atque professor ordinarius, Academiae electoralis scientiarum vtilium Moguntinae socius exstinctus est.

Lubecae Experientissimus ZACHARIAS VOGEL variarum societatum sodalis die 18 aprilis 1772 e rebus humanis exemtus est.

Regiomontii die 25 maii Cl. IOANNES GODOFREDUS TESKE Propraeses consistorii officialis physices professor ordinarius, ob experimenta circa electricitatem inprimis clarus, sexagesimo nono aetatis anno est confectus.

Erfordiae die 14 martii 1772 Cl. IOANNES PHILIPPUS NONNE medicinae doctor ac professor primarius, facultatis medicae senior atque decanus academiae Electoralis, scientiarum, quae ibidem floret, assessor et alumnorum electoralium inspector, quadragesimo tertio aetatis anno exspirauit.

Londini die 24 decembris 1771 Cl. EMANUEL SWEDENBORG, magnus regis atque regni Suecici astronomus rerum metallicarum collegii adsessor, et Academiae scientiarum Suecici sodalis, mortuus est. Annos viuendo attigit octuaginta quatuor.

Ibidem die 18 decembris eiusdem anni PHILIPPUS MILLER, qui horto Chelseano botanico praeerat, et botanicae societatis Florentinae erat socius, octuagesimo aetatis anno desiit viuere. Huius viri celebritas atque studium assiduitatis in rebus botanicis disquirendis tanta tamque nota viris eruditis

ditis ſunt, vt iis hic vlterius enarrandis merito ſuperſedere queamus.

Ibidem exeunte ianuario 1772. Cl. D. KNIGHT inter primos magnetis artificialis inuentores referendus, diem obiit ſupremum.

Ibidem die 27 aprilis eiusdem anni Cl. THOMAS NUGENT deſiit viuere.

Die 14 maii 1772 academia *Gottingenſis* quadrageſimo aetatis anno Cl. PHILIPPUM GEORGIUM SCHROEDER philoſophiae ac medicinae doctorem, huiusque profeſſorem publicum ordinarium et archiatrum regium amiſit, cuius eruditio aeque ac morum integritas, nec non magna aegris inſeruiendi cupiditas ita ab omnibus aeſtimatur, vt Academia tanto ſeuerius lugeat, quanto nimis mature illi eſt ereptus.

Cl. IOANNEM TAYLORUM in monaſterio circa Pragam aetate prouectum hoc 1772 anno exſpiraſſe nuper relatum legimus.

Leucopetrae Experientiſſimus GOTTLIEB CAROLUS SPRINGSFELD die 13 martii 1772 hoc eodem, ac praeterito anno morbo epidemico obiit. Annos viuendo attigerat quinquaginta octo.

Viennae die 28 iunii 1773 ſeptuageſimo ſecundo aetatis anno Ill. Liber Baro GERARD VAN SWIETEN praefectus ordinis equitum St. STEPHANI ſacrae romanae imperialis et regiae apoſtolicae maieſtatis conſiliarius, archiater primarius, praepoſitus bibliothecae caeſareae aulicae, praeſes facultatis medicae Vindobonenſis perpetuus, praeſes librorum cenſurae, director rerum omnium in regionibus Auſtriacis haereditariis ad medicinam ſpectantium, Academiarum ſcientiarum imperialium Petro-

politanae

politanae et chirurgici Parisinae, instituti Bononiensis, societatum medicae Edimburgensis, Harlemensis, botanicae Florentinae, teutonicae Ienensis, Roboretensis etc. socius, gangraena senili ita tentabatur, vt tandem succumberet.

Carissima nobis fuit vita et amicitia IOANNIS GOTTHELF HERRMANNI medicinae doctoris quem, quamdiu vixit, et ob literarum amorem, et ob singularem virtutem amicissimum habuimus; cuiusque desiderio tum, cum literarum caussa in itinere fuit, non parum sollicitudinis sensimus. Vtinam ergo, vt tunc votis nostris redditus est, ita nuper ratas fecissemus preces, cum hoc anno 1772 morbo epidemico correptus est, qui *Chemnitii*, vbi vixit, superiore anno plures absumsit. Sed tanta fuit mali vis, vt morbus, statim putridus factus, eum die 13. martii conficeret, qui paulo ante similis mali medicinam pluribus attulerat. Nimirum hoc ille egerat ex eo tempore, quo Lipsiam venit, vt seuero literarum studio aliorum vsibus se praepararet, in eaque re nec labori, nec tempori, nec sumtibus parceret, diuitiasque, a Deo sibi concessas, vel ad liberalitatem, vel ad ipsas literas, nihil autem ad delicias conferret. Argumento esse potest eius inauguralis disputatio *de osteosteatomate* *) tam multis splendidisque figuris aeneis ornata, vt nisi ipsi volupe fuisset, aliis prodesse, omnem illum sumtum haud dubie subterfugisset. Quam vtile rursus iter ei fuerit, declarat alia eius dissertatio *de modo cauendae corruptionis corporum naturalium in museis*, quae, nisi qui plura ex hoc genere vidisset, habere neminem auctorem potuit. Cum tristi ergo desiderio viri nobis amicissimi et doctissimi saepe solliciti recordabimur, fuisse HERMANNUM et in nos magnam

*) Lips. 1767. 4. c. tab. aen. 6.

magnam iacturam fecisse. Nunc, quod vnum potuimus, eius memoriam hic pie recolendam existimauimus.

Parisiis die 22 februarii 1772 ex decreto amplissimi senatus Atrebati cautum est, ne mortui ante viginti quatuor, ac, qui subito sunt exanimati, ante quadraginta octo horas terrae mandarentur; caput vero eorum ab omnibus velamentis, linteaminibusque liberum semper maneret.

Lugduni Batauorum celeberrimus HIERONYMVS DAVIDES GAVBIUS, cum ab Augustissima Russorum Imperatrice medici, in medicina facienda versati, eius auctoritate ac commendatione desiderarentur, elegit experientissimos viros P. WOENSEL, IOANNEM DIEZ et FRIDERICVM AVGVSTVM SCHEIDIVM, qui itaque, designati cum annuo stipendio, Petropolin se conferent proxime, ibique aegrorum curam habebunt.

Cum morbi cuiusdam indoles, qui in Dania epidemice grassabatur, haud sit cognita, ideoque nec iusta huic malo remedia pateant, collegium regium medicum, quod Hafniae est constitutum, medicos inuitauit, ad morbi huius rationem, caussas, symptomata ac signa obseruanda, persequenda ac definienda, vt methodus, huic medendi idonea, excogitari, formari atque stabiliri posset. Exspectari potest, ab eo, cui in hanc rem inquirere placebit, si collegii adsessoribus satisfaciat, praemium centum imperialium. Elaborationes autem ante finem octobris 1772 collegio regio medico Hafniensi sunt tradendae.

XVI.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1764 prodierunt.

Catalogue hebdomadaire, ou liſte des livres, eſtampes, cartes ordonances, edits, declarations, arrêts, qui ſont mis en vente chaque ſemaine, tant en France, qu'en pays étrangers, l'indication des volumes, du nombre et de la grandeur dont ils ſont formés les noms des auteurs, la nature du papier et du charaEtere etc. que l'on a employés et les addreſſes des libraires ou autres, qui les vendent. Année 1764. à Paris, 8.

Uitgezogte verhandelingen uit de nieuwe werken van de ſociteiten der weetenſchappen in Europa, en van andere geleerde mannen, met naauwkeurige afbeeldingen. Negende deel. Amſtel. 8.

Acta Heluetica, phyſico-mathematico-anatomico-botanico-medica, figuris aeneis illuſtrata Vol. V. Baſileae, 4.

Bremiſches Magazin zur Ausbreitung der Wiſſenſchaften. 6ter Band, 3tes St. Bremen, 8.

Abhandlungen und Beobachtungen, durch die ökonomiſche Geſellſchaft zu Bern geſammlet, des 5ten Jahrganges 2tes Stück. Bern, 8 mai.

Phyſicaliſck ökonomiſche Auszüge aus den neueſten und beſten Schriften, 6ten Bandes 1. 2. 3 und 4tes Stück. Stuttgard, 8.

Kunſtmagazin, oder Abhandlungen zur Beförderung der Natnrkunde, der Künſte, Manufacturen und Fabriken, 2 Th. Berlin, 8. m. K.

Neue Berichte von gelehrten Sachen in dem Jahre 1763. aus

ausgefertigt von einigen Mitgliedern der Academie zu Roſtock. Roſtock, 8.

Le gazettier américain, conténant un détail exact de toutes les parties du nouveau monde leur ſituation, leur climat, la nature du ſol, leur productions et leur état ancien et moderne: leurs genres, leur manufactures et leur commerce, avec une déſcription exacte de villes, des terres, des ports, des bayes, des riviéres, des lacs, des montangues, des paſſages, des fortifications: le tout dans l'objèt de mettre ſous les yeux des lecteurs, l'étât préſent des choſes dans cette partie du monde, les vues et les intérêts des différentes puiſſances, qui ont des poſſeſſions en Amérique. à Livourne, 8.

Uitgeleeze natuurkundige of filoſofiſche Verhandelingen, waarin berigt gegeeven word, aangaende veele voornaeme deelen van de natuurkunde en natuurlyke hiſtorie; als mede van de nieuwe ontdekkingen en waarneemingen door voornaeme natuurkundigen, in verſcheide gedeelten des aardryks gedaan. Derde deel, tweede ſtuck. Tot Amſterd. 8.

Neue ökonomiſche Nachrichten. Erſter Theil, Leipzig, 8.

Le bon Jardinier, Almanach pour l'année 1765, conténant une idée générale des quatres ſortes des jardins, les regles pour le cultiver, la manière de les planter et cette d' éléver les plus belles fleurs. à Paris, 24.

De l'agriculture — Mandauimus horrea ſulcis, infelix lolium et ſteriles dominantur auenae. à Paris, 12.

Agriculture complette, ou l'art d'améliorer les terres, trad. de l'Anglois de MORTIMER, ſur la ſixième édition, augmentée des pluſieurs traités qui manquent à cet ouvrage. à Paris.

Manuel du laboureur; ou détail des tous les ſoins, qu'il doit ſe donner pour le gouvernement de la terre, et de ſes fonds, pendant le douce mois de l'année; traduit de l'Anglois. à Paris, 12 mai.

Vollſtändige Abhandlungen vom Wieſenbaue, ſowohl dem natürlichen als künſtlichen, durch ein neues Syſtem mit dem Acker- und Weinbaue vereiniget. Neue vermehrte und verbeſſerte Auflage. Mit einem Anhange. Stuttgard, 8.

Beſonderer Anhang zur vorhergehenden Auflage. ib. 8.

Unterricht von Pflanzung und Wartung der Maulbeerbäume und Seidenwürmer. Leipzig, 8.

Nachricht von denenjenigen Stücken aus dem Pflanzenreiche, welche in den Apothecken der meiſten Länder Europens aufbehalten werden müſſen, zum Gebrauch der Apotheker verfertiget, Dreßden, 8.

Manuel de botanique, conténant les propriétés des plantes utiles pour la nourriture, d'uſage en médécine, employées dans les arts, d'ornement pour les jardins, et que l'on trouve à la campagne aux environs de Paris. à Paris, 12.

Le fleuriſte Hollandois, ou gouvernement des jardins à fleurs. à Amſterdam et à la Haye.

Les propriétes rémarquables de la vertu de la lumière par les airs en général, par pluſieurs milieux refringens, ſphériques et concentriques, avec la ſolution des problemes qui y ont rapport, comme les fractions aſtronomiques et terreſtres, et ce qui en dépend. à la Haye, 8. c. f.

Nouvelle théorie des mouvémens de la lune dans laquelle l'auteur établit ſélon les loix mechaniques un nouveau mouvement de la terre, et d'ou il tire d'une manière demonſtrative la cauſe phyſique du flux et reflux de la mer. à Paris, 12.

Mémoi

Mémoires ſur les eclipſes annulaires du ſoleil et principalement ſur cette du 1 avril 1764. lûs à l'aſſemblée publique de l'académie des ſciences de Lyon, le 23. fevr. 1764. par un Académicien.

Mémoire ſur le canal de Bourgogne, qui a remporté le prix de l'académie de Dijon en 1763. à Dijon, 8.

Traité de l'eau. à Paris, 12.

Grundveſte der Chemie, Metallurgie, oder Schlüſſel der Weisheit zu der hohen Pforte der Natur 2tes Stück. Franckfurth, 8.

Art du rafineur de ſucre. à Paris, fol. c. f.

Phyſicaliſche und moraliſche Abhandlung vom Tabackrauchen; worinnen von deſſen Schädlichkeit und Nutzbarkeit gehandelt wird. 8.

La médécine et la chirurgie des pauvres, qui contient des remèdes choiſis, faciles à préparer et ſans dépenſe, pour la plus part des maladies internes et externes, qui attaquent le corps humain. à Paris, 12.

An eſſay on the more common Weſt-India diſeaſes and the remedies, which that country itſelf produces, to which are added ſome hints on the management etc. of Negroes by a Phyſician in the Weſt-Indies. London, 8.

The modern practice of the London Hoſpitals. ib. 8.

Recueil de diſſertations anatomico-medicales. à Amſterdam, 8.

The antigonorrhoea, calculated for gradualy extirpating the ſyphillitic contagion. Lond. 8.

Abhandlungen von vermiſchten Krankheiten, worinnen gezeiget wird, wie man alle Krankheiten mit und ohne Salivation ſicher und geſchwind aus dem Grunde heilen könne. Dreſden, 8.

Sammlung merkwürdiger Abhandlungen vom Krebs, worinnen die Urſachen deſſelben unterſucht, und zwey geheim gehaltene Mittel zu deſſen Heilung bekannt gemacht werden. Frankfurth, 8.

Midwifery analyſed and the tendency of that practyce detected, and expoſed. Lond. 4.

Ars medendi, ſiue doſes medicamentorum omnium tam Galenicorum, quam chemicorum in pharmacopoea collegii regalis medicorum Londinenſis impreſſa A. D. 1746, ordine alphabetico exaratae, atque indice morborum accommodatae; cura et opera medici in Staffordiae comitatu. London, 8.

Apothekerordnung, nach dem neuaufgelegten Wieneriſchen diſpenſatorio pharmaceutico. *Wien, fol.*

Apothekertaxe vor die Braunſchw. Lüneburg. deutſche Länder. Braunſchweig, 4.

Apothekertaxe der Stadt Baſel. 4.

Kurzgefaßter Unterricht von der Hornviehſeuche. Baſel, 8.

S. S. ADAMI diſſ. de cauſſis quibusdam ſpecialibus apoplexiae, obſeruationibus anatomicis rarioribus confirmatis. Halae, 4.

Familles des plantes par Mr. ADANSON de l' académie des ſciences. à Paris, 8. 2 Voll.

M. AKENSIDE de dyſenteria commentarius. Londini, 8.

Verhandeling over de natuurlyke oorzaaken der ziekte onder het rundvee, en derzelver langere duuringe als te vooren; waarin zeer waarſchynlyke reedenen gegeeven worden van vreezen, dat deeze ziekte eene landziekte zal blyven en daarom de inenting derzelve aan kalvers en jonge beeſten als het beſte middel tot voorkooming van de kwaade gevolgen deezer ziekte, en te gelyk als zeer nuttig en voordeelig word aange-

pree-

preezen. Gaande vooraf twee vertoogen, gezonden aan de Hollandſche Maatſchappye der weetenſchappen ter beantwoording eener vraag over deeze ſtoffe, in 1759. voorgeſteld, en 1760 herhaald door ELKO ALTA. te Leeuwaard. 8.

ARETAEI CAPPADOCIS de cauſſis et ſignis acutorum morborum libr. ſeptem. Venetiis, 8.

E. ARGYROPULI diſſ. de apoplexia. L. B. 4.

Adhérences et accretions des poumons à la pleure, et leurs effets par rapport à la reſpiration, conſidérés relativement à la théorie et à la prâtique dans une lettre au Docteur GEORGE BAKER etc. à Londres, 8.

AUG. BAKKER diſſ. de raucedine. Harderouici, 4.

Manuel de chymie, par Mr. BEAUME. à Paris, 12.

Mémoire pour ſervir à l'hiſtoire de l'uſage interne du mercure ſublimé corroſif, principalement dans les maladies vénériennes par Mr. LE BEGVE DV PRESLE. à Paris, 12.

Dictionnaire des foſſiles par Mr. BERTRAND. à Avignon, 8.

F. BESANCON diſſ. de morbis oſſium in genere. ibid. 4.

Obſervations concerning ruptures, and the treatment of them by WILL. BLAKEY. Lond. 8.

F. BOERNER ſuper locum Hippocratis in iure iurando. Lipſ.

Eiusd. Nachrichten izt lebender berühmter Aerzte und Naturforſcher in und außer Deutſchland 3ter Band, 5tes und letztes Stück. Wolfenfenbüttel, 8.

W. A. BOVWENSCH diſſ. de febre ardente. Harderouici, 4.

A. BRISSON Ornithologia, ſiue ſynopſis methodica, ſiſtens auium diuiſionem in ordines, ſpe-

cies ipsarumque diuersitates. 2 Tom. L. B.
8. mai.

An introduction to physic and surgery. Containing 1. medical institutions, or physiology, higieine, pathology, semiotic and therapeutik. 2. a compendious system of anatomy, 3. a general account of wounds, ulcers, tumours, operations and dressings, as also of medicines used in surgery. 4. botany and the materia medica 5. pharmacy, as well chemical as galenical 6. a dispensatory containing a great variety of the most efficacious officinal compositions, and extemporaneous prescriptions. 7. an index of diseases and their remedies. 8. a posological table, containing the doses of all the simples and compounds, By R. BROOKES M. D. the second edition. London, 8.

Eiusd. The general practice of physic. Extracted chiefly from the writings of the most celebrated practical physicians, and the medical essays, transactions, iournals and literary correspondence of the learned societies in Europe. To which is prefixed an introduction, containig the distinction of similar diseases, the use of the non naturals, an account of the pulse, the consent of the nervous parts and a sketch of the animal oeconomy. The fourth edition. ib. 8.

Eiusd. Systéme nouveau et exact d'histoire naturelle. ib. 12. 6 Voll.

I. VAN BRVGH diss. de insitione variolarum. L. B. 4.

H. W. BÜCKING, *daß die ausübende Wundarzney etwas angenehmes, jedoch weit mehr unangenehmes bey sich habe. Wolfenbüttel, 8.*

The

The new theory of generation, according to the best and lateſt diſcoveries in anatomy, further improuved and fully diſplayed; by I. C. M. D. London, 8.

Coelum auſtrale ſtelliferum, ſeu obſeruationes ad conſtruendum ſtellarum auſtralium catalogum, inſtitutae in Africà ad caput bonae ſpei etc. Auct. b. DE LA CAILLE. Pariſiis, 4.

PETR. CAMPER oratio de analogia inter animalia et ſtirpes. Groningae, 4.

Eiusd. demonſtrationum anatomico pathologicarum, liber ſecundus, continens peluis humanae fabricam et morbos. Amſtel. fol.

Eiusd. De nieuwe wyze van landbouwen in haar uitſteekend voordeel vertoond door proeven, in de Neederlanden genoomen; beneevens eene nauwkeurige beſchryving van het zaaitug, en andere verhandelingen met koopere plaaten, derde Stuck, bevattende, waarneemingen van de Heeren TILLET en AIMEM over de ziekten der graanen, en byzonderlyk der tarwe. Verhandeling van den Heere F. HOME over de verſchillende gronden, en de beginzelen, die groeien en vrugtbarkeid te weegbrengen. Verbetering in de gewoone wyze van den hennip te teelen, om darvan linnen te bereiden. Uitvoerige beſchryving van het zaaituig van den Heere CHATEAUVIEUX, en het gene 'er door te weeg gebracht word. Proeven over de beſte middelen, om de landeryen in de Neederlanden ten meeſten voordeele aan te leggen, waarneemingen omtrent den nieuwen landbauw, in verſcheide gedeelten van de vereenigte Provintien gedaan. Tot Amſterdam, 8.

Calculs et projections de la grande eclipſe du ſoleil, qui

qui doit arriver le premier avril 1764. par Mr. le CARLIER D'EPUISART, Conseilleur à la courr de Monnoyes. à Paris, 4.

IOH. SA. CARLS *Armenapotheke. Buding. 8.*

FRID. AVG. CARTHEVSER diss. de morbis potioribus ab atonia vel spasmis sphincterum oriundis. Francof. ad Viadr. 4.

Eiusd. diss. de spasmis in genere. ib. 4.

Histoire naturelle de la Caroline par CATESBY. à Paris; 2 Voll. av. fig. enlum.

I. M. CLAUS theses medicae. Harderouici, 4.

Observations on some of the diseases of the parts of the human body, chiefly taken from the dissections of morbid bodies; by SAMVEL CLOSSY. London, 8.

La vie d'Asclepiade etc. trad. de l'Italien D'ANTOINE COCCHI. ib. 8.

I. van der COLF diss. inaug. de cachexia. Harderouici, 4.

Some observations on the efficacy and power of medicines against Loosenesses; by D. COOKBVRN. London, 8.

A dissertation on the oleum palmae Christi etc. By P. CANVANE. London, 8.

Pensées sur l'économie, par Mr. CRYISES. 4.

Opuscules mathematiques de Mr. DALEMBERT. à Paris, Tom. III. a. f.

Nouvelles pompes et autres inventions de Mr. DARLES DE LINIERE. à Paris, 4.

Traité des odeurs, suite du traité de la destillation, par Mr. DEIEAN. à Paris, 12.

WILLH. DERHAM'S Physico-Theologie, *Naturleitung zu Gott, durch aufmerksame Betrachtung der Erdkugel, und der darauf sich befindenden Geschöpfe. Neue Ausgabe. Hamburg, 8 mai.*

Observations physico-medicales sur les vèrs qui se forment

forment dans les inteſtines, ou l'on traite particulièrement du taenia, ou vèr ſolidaire; avec les différens moyens de traiter cette maladie par Mr. van DOEVEREN. à Lyon, 12.

D'EPUISART vid. CARLIER.

Nouvelle méthode curative des maladies vénériennes par Mr. L'ESCARDE DE GUESMEVILLE etc. à Paris, 12 mai.

PH. CONR. FABRICII enumeratio methodica plantarum horti medici Helmſtadienſis, ſubiuncta ſtirpium rariorum, vel nondum ſatis extricatarum deſcriptione. Helmſtadii, 8.

IO. FRID. FASELII diſſ. inaug. de anxietate, praeſertim febrili, Reſp. ** *Heßler*, Ienae, 4.

Eiusd. diſſ. de oleo vini, atque ſale ſedatiuo Hombergii. Reſp. ** *Reindel*, ib. 4.

I. W. FEYERABEND diſſ. de aſthmate. Regiom. 4.

F. FORBES diſſ. de variolis. L. B. 4.

Grondbeginzelen der vroedkunde, volgens de beſpiegeling en oefening der heedendaagſche vroedkundigen door DAV. HENR. GALLANDAT. Anat. Chir. et Art. Obſt. lector, Stadtoperateur en vroedmeſter te Vliſſingen in Zeeland. Te Middelburg, 8 mai.

H. GANDELII diſſ. de hydrocephalo. Goettingae, 4.

Cheminée de nouvelle conſtruction, propre à garantir du feu et de la fumée à l'epreuve des vents, du ſoleil, de la pluye et des autres cauſes, qui font fumer les cheminées ordinaires, avec le jugément de l'academie Royale des ſciences ſur cette nouvelle conſtruction; par Mr. GENETE. à Paris, 12.

P. GENEVRAY diſſ. de ſynchroniſmo cordis. L. B. 4.

G. F. A. GERRESHEIM diſſ. de ſanitate cuiuis homini propria. L. B. 4.

Phyſio-

Physiologia, of natuurkundige verhandeling over het leeven en de gezondheit der menschen door I. G. KRVGER. Uit het hoogduitsche vertaald en met aantekeningen vermeerderd; door D. van GESCHER. Tweede deel, tweete Stuck. Te Amsterd. 8. met plaaten.

P. F. GMELIN diss. de tumoribus oedematosis, ex febribus intermittentibus oriundis, Resp. *I. Gottl. Eberhard* Tubing. 4.

T. GRAHAM diss. de variolis. L. B. 4.

Diss. de generatione puris. Praemio ab academia Regia chirurgica Parisina, ann. 1746 proposito, condecorata. Auctore I. GRASHVIS M, D. editio noua, priori auctior. Accedit morbi, non satis descripti hactenus, delineatio breuis. Auctore *Eodem* met de needer duitsche vertaaling door HOORN. Amstelod 8.

I. D. GRAVENS *Abhandlung von den Wundmitteln überhaupt. Lemgo, 8.*

Eiusd. Anfangsgründe der Hebammenkunst. Ebend. 8.

The answer of Mr. READ GVY to Mr. GATAKER. London, 8.

ANT. DE HAEN ratio medendi. Tom. IV. Parisiis, 12.

La salivation, n'est pas nécessaire pour la guérison des maux vénériens dans quelque degré qu'ils soient, par CHARLES HALES. à Londres, 8.

Eiusd. Salivation not necessary for the cure of the venereal diseases, in any degree whatever, and all gleets curable: proved by a variety of examples, selected from no less than six hundred and seventy cases. To these are annexed other particular cases of the venereal disease. Two extraordinary cases of the leprosy, one of which was hereditary; an also an extraordinary of a soldier, afflicted with a great number of large, inveterate, scorbutic ulcers in the head and limbs, deemed incurable.

incurable. The laſt was proved in Weſtminſter Hall. London, 8. The fourth edition.

Le gentilhomme cultivateur, ou corps complet d'agriculture, traduit de l'Anglois de Mr. HALL Tom. V-XVI. à Paris, 12. av. fig.

DV HAMEL DV MONCEAV *Abhandlung von Bäumen, Stauden und Sträuchern 3ter Theil m. K. Nürnberg, 4.*

PETR. HARDVINI, horti publici Patavini custodis animaduerſionum botanicarum ſpecimen alterum. Pataüii, 4. c. f.

LAVR. HEISTER compendium medicinae inſtitutionum. Amſtelod. 8.

Eiusd. Kort begrip der heelkunde; na den tweeten druk uit het hoogduitſch vertaald. ib. 8.

HORREBOW vid. SVRGY.

A diſſertation on fevers, and inflammatory diſtempers. Wherein an expeditious method is propoſed of curing thoſe dangerous diſorders by R. IAMES M. D. the ſixth edition. To which is added an account of the ſucceſſ, with which the fever-powder has been given in the ſmall pox, jellow fever, and rhevmatiſm. London, 8.

INGHELFREDI v. p. 176.

Vergnügen der Augen und des Gemüths in Vorſtellung einer allgemeinen Sammlung von Schnecken und Muſcheln, welche im Meere gefunden worden. Zweeter Theil, herausgegeben von GEORGE WOLFGANG KNORR *ſeel. Erben in Nürnb. 4. m. K.*

A. P. KOELPIN diſſ. de deo, ex formatione oſſium cognoſcendo. Gryphiswaldae, 4.

Aſtronomie par Mr. DE LA LANDE. à Paris, 4.

Eiusd. la connoiſſance des mouvemens céleſtes pour l'année 1765. ib. 8.

Eiusd. la même connoiſſance pour l'ann, 1766. ib. 8.

I. H. LANGE tentamen medico phyſicum de remediis Brunſuicenſium domeſticis. Brunſuigiae, 8.

WEN.

WENCESL. ION. NEP. LANGSVERT theoria medica de arteriarum et venarum in corpore humanae adfectionibus. Pragae, 4 mai. c. f.

Eiusd. theoria medica de vaſorum lymphaticorum, humorum ſecretionis, telae celluloſae et temperamentorum in corpore humano adfectionibus. Tom. alt. ib. 4.

L'inoculation de la petite verôle, renvoyée à Londres par Mr. LEHOC, Médécin de l'hotel dieu de Paris.

CAR. LINNAEI termini botanici Reſp. *Io. Elmgren,* Edinburgi, 8. (*Prodiit haec diſſertatio 1762 Vpſaliae ac in amoenitatum academicarum* Ill. LINNAEI *volumine ſexto 1763 quoque reperiri poteſt.*)

MAX. LOCHER obſeruationes practicae circa luem veneream, epilepſiam et maniam. Bruxellis 8.

IO. LVCAS diſſ. de nutritione. L. B. 4.

Ode à Mr. BRASSAM par M—, guéri de la fiſtule, au moyen des cauſtiques dont il s'eſt ſervi. à Paris, 8.

A ſhort treatiſe on the rhevmatiſm; by M. MAITLAND. London, 8.

** MALOUIN *mediciniſche Chymie, welche die gewöhnlichſten Arzneyen bereiten, und zu Heilung der Kranken anwenden lehret. 2ter Band, 8.*

Diſſ. ſur la population et l'âge du poiſſon, avec un traité ſur la pêche par Mr. MANGER DE ST. MARC. à Paris, 12.

Aſtronomie nautique, ou élémens d'aſtronomie, tant pour un obſervatoire fixe, que pour un obſervatoire mobile, par Mr. MAUPERTUIS. à Paris, 8. av. fig.

Eiusd. Diſcours ſur la paralaxe de la lune, pour perfectionnet la théorie de cet aſtre, et celle de la terre. ib. 8. av. fig.

E. MONDEL oratio inaug. de ſaccharo. Francof. ad Viadr. 4.

10.

IO. MONETA diſſ. de apoplexia. Regiom. 4.

Lettre de Mr. MORAND, conſeiller, Médécin du Roi de Pologne, Duc de Lorraine etc. adreſſée à Mr. ROUNOW, Ecuyer, premier médécin de ſa Majeſté le Roi de Pologne, ſur un anti-vénérien. à Paris, 12.

Eſſai d'une nouvelle explication du flux et reflux de la mer, avec quelques autres vues philoſophiques, par Mr. le Marquis MÓSCA. à Peſaro, 4.

A MVELLER theſes medicae. L. B. 4.

IO. ANDR. MURRAY diſſ. de amico inſectorum ſcrutinii cum re herbaria connubio. Gotting. 4.

E. IMM. NEIFELDS *Phyſicaliſche Abhandlungen von der goldnen Ader, welche ſowohl die Eigenſchaften, Urſachen und Wirkungen, als auch die Heilungsart derſelben in ſich faßt. Zwote vermehrte Auflage. Züllichau, 8.*

Eiusd. ſpecimen ſecundum medicum de ſecretione humorum in ſpecie, ex mechanica ſolidorum ſtructura fluidorumque genio demonſtrata. Glogauiae, 8.

Eſſai ſur l'electricité des corps, par Mr. l'abbé NOLLET. à Paris, 12.

Receipts for preparing and compounding the principal medicines made uſe of by the late Mr. WARD. Together with an introduction by IOHN PAGE, to whom Mr. WARD left his book of ſecrets. London, 8.

A. F. PALLAS *Chirurgie, oder Abhandlung von äußerlichen Krankheiten, worinnen vornehmlich auch die neuern Erfindungen in dieſer Wiſſenſchaft kurz vorgetragen werden. Nebſt einem vollſtändigen Verzeichniß derer chirurgiſchen Werkzeuge, wie auch einer Abbildung einiger noch nicht ſehr bekannten Inſtrumente. Berlin, 8.*

I. I. PICCARD diss. de venenis et antidotis. L.B. 4.

ANTONII PIMBIOLO comitis INGHELFREDII, oratio, qua demonstrat, Hippocratem systemata neque conflasse, neque admisisse, sed solas observationes esse consectatum. Paduae, 4.

M. A. PLENCIZ *Abhandlung, oder neuer Vorschlag, das Korn, Waizen und andere dergleichen Waaren, durch sehr viele Jahre gut und unbeschädigt zu erhalten. Wien,* 8.

PLINIVS *Naturgeschichte. Zweeter Band,* 4. (*versionis Auctor est Cl.* DENSO.)

IO. AD. POLLICH diss. physiologico medica de nutrimento, incremento, decremento et statu corporis humani. Argentorati, 4.

B. IOUNG. PRIME diss. de fluxu muliebri menstruo. L. B, 4.

D. RAINCY diss. de peripneumonia vera. L. B. 4.

L'agriculture semi-virgilienne fondée sur l'experience, ou essai d'une nouvelle méthode d'agriculture nationale, que les defauts, les pertes de l'ancienne et de la nouvelle façon de cultiver la terre ont donné lieu de former, et établir sur les vues de la nature dans la végétation, et sur ce que le laboureur est en état de faire etc. avec la physic de l'agriculture etc. par Mr. RANDALL à Londres, 8.

Réflexion sur l'inoculation de la petite verôle, et sur les moyens qu'on pourroit employer pour delivrer l'Europe de cette maladie, par Mr. RAST à Paris, 12.

Trattato della seminazione d'campi, et della coltivazione di prati di GIAN. BATTISTA RATTI Turin, 8. c. f.

WOLFG. THOMAS RAUERS *Gedanken von dem Nutzen und der Nothwendigkeit einer medicinischen Policeyordnung in einem Staate. Ulm,* 8.

Elements of surgery. In which are contained all the

the eſſential and neceſſary principles of the art; with an account of the nature and treatment of chirurgical diſorders, and a deſcription of the operations, bandages, inſtruments and dreſſings, according to the modern and moſt approved practice, adapted to the uſe of the camp and navy, as wel as of the domeſtic ſurgeon. Illuſtrated with copper plates. By SAM. MIHLES M. D. the ſecond edition, altered and conſiderably augmented with ſeveral of the lateſt improvements in practice and operations, by ALEX. REID. London, 8.

I. RETENBACHER diſſ de epilepſia. L. B. 4.

I. RINK diſſ. de ſputo, vt ſigno in morbis. Harderouici, 4.

Opuſcules, l'un intitulé: l'hopital enrichi; et l'autre: experiences qui confirment une nouvelle methode de guérir les maladies aigues de la poitrine; dediés au ſenat de Veniſe, en actions de graces de ſon fameux decret pour regler la taxe des drogues; par le comte FRANCOIS RONCALLI à Veniſe, 8.

Eiusd. humanum genus a venenis liberatum. Breſciae, 4.

Mélanges interreſſans et curieux, ou abrégé d'hiſtoire naturelle, morale, civile et politique de l'Aſie, de l'Afrique et des terres polaires par Mr. ROUSSELOT DE SURGY. Tom. III-V. à Paris, 12.

FR. ROUX diſſ. de tragearum antivenerearum KEYSERI praeſtantia. Monſpelii, 4.

Traité abrégé de phyſique à l'uſage des collèges par Mr. de SAINTIGNON. à Paris, 12. Voll. 6.

Erfaringer ſamlede paa det kongelige Fri-Iordemoder huus, angaende dec fulſtöndige födſel ſamt dens theoretiſke lärdom af MATTHIAS SAXTORPH. Soroe, 8.

Diss. antiquario medica de valetudine hominis nudi et cooperti, Auct. B. ANSELM SCHLOSS vna cum panegyri D. RUD. AUG. VOGELII de dubiis suis de vsu circumcisionis medico. Roterodami, 8.

De la fonte des mines, des fonderies etc. Traduit de l'Alemand de CHRISTOPHE ANDRE SCHLUTTER. Tom. 1mier, qui traite des essais des mines et metaux, de l'affinage et raffinage de l'argent du départ de l'or etc. Le tout augmenté des plusieurs procédés et observations et publié par Mr. HELLOT. Tom. second de la fonte des mines, des fonderies, des grillages, des fourneaux de fonte d'affinage, de raffinage, des fabriques de vitriol, de potasse etc. Avec 55 planches représentant les differens fourneaux décrits dans ce traité au quel on a ajouté quelques notes. Nouvelle edit. à Paris, 4. Voll. I. II. (*Prodiit prima huius libri editio in duobus tomis, 1750 primus, 1753. secundus ibidem.*)

C. C. SCHVTTE diss. de regimine vitae. Roterodami, 4.

CH. SEPP neederlandsche insecten beschreeven en afgebeeld. Zesde Stuck tweede verhandeling. Vierde Stuck, vierde verhandeling. Erste Stuck, vierde verhandeling. Vierde Stuck, vyfde verhandeling. Tot Amst. 4.

Neue Theorie der Erde, oder ausführliche Untersuchung der ursprünglicheu Bildung der Erde, nach dem Berichte der heil. Schrifft und den Grundsätzen der Naturlehre und Mathematik, verfaßt von G. C. SILBERSCHLAG. *Berlin, 8.*

I. SIMS diss. de temperie feminea atque morbis inde oriundis. L. B. 4.

I. SMITH diss. de febribus intermittentibus ib. 4.

Proeve over de oorzaak der dierlyke warmte, en over eenige uitwerkingen de hitte en koude op

onze

onze lighaamen; door IOHN STEEVENSON, uit het Engelsch vertaald door HENDRICK van SOMEREN. Haarlem, 8.

Medical essays and observations being an abridgement of the usefull medical papers contained in the history and memoirs of the royal academy of sciences in Paris, from their re-establisment in 1699 to the year 1750 inclusiue. Disposed under the following general heads. viz I. Anatomy and surgery. II. Essays on particular diseases III. a register of the epidemic diseases that reigned in Paris and its environs from 1746 to 1750. IV. Animal oeconomy. V. Historys of morbid cases. VI. Botany. VII. Mineral waters. VIII. Chemistry: some occasional remarks are added and the whole illustrated with the necessary copper-plates, in four volumes; By TH. SOUTHWELL. London, 8.

I. C. STACK diss. de ventriculi imbecillitate. Accedunt obseruationes practicae de vsu balnei tepidi in variolis. L. B. 4.

B. D. F. STEINECKE diss. de hydropis ascitis semiologia. Gottingae, 4.

A. STOERCK *Abhandlung von dem sichern Gebrauche und der Nutzbarkeit der Lichtblume. Zürich, 8.*

Mémoire sur l'usage du colchique par Mr. STORY. à Paris, 12.

Nouvelle description physique historique, civile et politique de l'Island, avec des observations critiques sur l'histoire naturelle de cette Isle donnée par Mr. ANDERSON. Ouvrage trad. de l'Allemand de Mr. HORREBOW, envoyé en cette Isle par le Roi de Danemark. On y a joint aussi la carte du pays; par Mr. de SURGY et MESLIN, membre et correspondant de la societé de l'Agronomie, ib. 12. 2 Voll.

The works of TH. SYDENHAM newly made English

glifh from the originals: wherein the hiftory of acute and chronic difeafes, and the fafeft and moft effectual methods of treating them are faithfully, clearly and accurately delivered. Illuftrated with explanatory and practical notes, from the beft medicinal writers, with others by the translator, further illuftrating the principal matters, and teaching the practice of inoculation, the ufe of chalybeates and mineral waters; with the remedies and regimen proper for nephritic perfons. To which is annexed the authors life, and a copious index. By IOHN SWAN. M. D. The fourth edition. London, 8.

GERARDI van SWIETEN commentarii in H. BOERHAAVE aphorifmos, de cognofcendis et curandis morbis. Tom. IV. Hildeburghufii, 4.

Le grand âge depend-il du genre de vie conforme aux regles de la phyfique et de la morâle? fujèt d' une thèfe foutenue par Mr. TAILLIER D. en M. à Pont à Mouffon. 4.

The young wife's guide in the management of her children; containing every thing neceffary to be known relative to the nurfing of children, from the time of their birth, to the age of feven years; together with a plain and full account of every diforder, to which infants are fubject, and a collection of efficacious remedies fuited to every difeafes. By IOHN THEOBALD. M. D. Compiled at the commnad of his Royal Highneff the Ducke of Cumberland. London. 8.

A. F. TEICHMEYER inftitutiones botanicae. Francof. 8.

M. P. TELLINGER diff. de menftrua purgatione fuppreffa. L. B. 4.

I. G. THORWARTH diff. de lactis defectu. ib. 4.

S. A. D. TISSOTS *Anleitung für das Landvolk, in Abficht auf feine Gefundheit. Zwote vermehrte Auflage, Zürich, 8 mai.*

A

A ſhort account of the diſeaſes of the ſtone in the human body; alſo of the method of cure by HENRY BOESNIER de la TOUCHE. London, 4.

Lettre de Mr. VANDELLI au Docteur GANDINI. à Gènes, 8.

I. VEIRAC diſſ. de criſi. L. B. 4.

I. VERSCHUIR diſſ. de haemorrhoidibus. ib. 4.

Cours de chirurgie dicté aux écoles de médécine par ELIE COL de VILLARS à Paris, 12. 6 Voll.

RUD. AUG. VOGELS *neue mediciniſche Bibliothek 5 B. 3. 4 und 5tes St. Götting. 8.*

Eiusd. materia medica, ad nouiſſima tempora protracta. Francof. 8.

Meteorologie, oder Anfangsgründe zur Berechnung und Wiſſenſchaft der Witterung, nach dreyßigjähriger Beobachtung entworfen von w** *Braunſchw. 8.*

G. I. WALLERIAN lectiones curſoriae de morbis ex oſſium inflammatione ortis. Regiomontii, 4.

IO. ANT. WALTHER de vtilitates artis chemicae, tio. Monachii, 4.

P. WENCAMINOFF diſſ. medicum homicidam adumbrans. L. B. 3.

I. WESTENBERG theſes medicae. Harderov. 4.

ISAAC WESTEVEN diſſ. de cortice Peruuiano. Vltraj. 8.

Rélation particulière de ce qui s'eſt paſſé touchant l'écrit publié dans le cinquante-unième volume des Transactions philoſophiques intitulé: *Rapport d'une opération remarquable, ſur une fracture du bras etc.* et dans laquelle les principaux faits ſont prouvés avec évidence; par Mr. CHR. WHITE, chirurgien de l'hopitale de Mancheſter. à Londres, 8.

Aanhangſel getrokken uit den tweeten druk der middelen ter bewaaring der matroozen gezondheid; en de darby gevoegde aanmerkingen over

 koortſen

koortſen en beſmetting door IAM. LIND. M. D. vertaald door PAUL DE WIND, te Middelburgh, 8.

Compendio di medicina di ANGELO ZULATTI. Venetiis, 8.

XVII.

Supplementum indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1765 prodierunt.

A compleat dictionary of arts ſciences. Lond. c. f.

Uitgezogte verhandelingen uit de nieuwſtte werken van de ſocieteiten der Weetenſchappen in Europa en van andere geleerde Mannen met nauwkeurige afbeeldingen. Tiende en laatſte Deel. Te Amſterd. 8.

Anleitung für die Landleute, in Abſicht auf das Ausſtecken und die Pflantzung der Wälder. Zürch.

Erbauliche Betrachtungen über den Feldbau, Franckf. und Leipz, 8.

De artz of Geneeſheer in aangenaame ſpectatoriale vertoogen op eene klaare en eenvoudige wyze leerende, wat men moet doen om gezond, lang en gelukkig te leeven. Eerſte Deel tweede ſtuk en tweede deel eerſte ſtuk. Te Amſterd. 8.

Regnum minerale ex ſyſtemate Celeberrimi Gottingenſis Profeſſoris VOGELII. Berolin. fol.

Proſpectus de l'hiſtoire naturelle des végétaux de la France. à Paris, 12.

Sendſchreiben eines Naturforſchers in Languedoc an einen ſeiner Freunde, worinnen das Raubthier die Hyäne phyſicaliſch beſchrieben, in Kupfer gebildet. 8.

Confiturier Royal, ou nouvelle inſtruction pour les confitures, les liqueurs et les fruits. à Paris, 12.

Eſſai ſur l'éducation publique. ib. 8.

L'educazione delle fanciulle Venezio.

les

La phyſique de l'hiſtoire, ou conſiderations générales ſur les principes elementaires du temperament et du caractere naturel des peuples. à Amſterdam, 8.

Verſuch einen Haushofmeiſter zu bilden in 5 Abtheilungen. Nach einer dreyßigjährigen Erfahrung zuſammengeſchrieben von einem Hauswirthſchafter. Frankf. u. Leipz. 8.

Phiſiological reveries. Lond. 8.

Diſſ. noua de ſuffuſione ſeu cataracta. Paris, 12. (*Auctor dicitur eſſe* COLOMBIER.)

Letters on the force of imagination in pregnant women. Wherein it is proved by inconteſtible arguments, drawn from both ſeaſon and experience, that it is a ridiculous prejudice to ſuppoſe as poſſible for a pregnant women to mark her child with the figure of any object ſhe has longed for. London, 8.

The modern practice of the London hoſpitals, viz St. Bartholomews, St. Thomas, St. Georges and Guys. Containing exact copies of the recepts and a particular account of the different methods of cure at the different hoſpitals for the various diſeaſes incident to the human body. Very proper for all phyſicians, ſurgeons, apothecaries and particularly uſefull for all private families eſpecially thoſe reſiding in the Country. London, 12.

Lettre au Sieur ** ou l'on prouve la poſſibilité des naiſſances tardives d'après la ſtructure et le mechaniſme de la matrice. à Paris, 8.

A general treatiſe on various cold mineral waters in England but more particularly thoſe at Harrow gate etc. and others of the like nature with their principal virtues and uſes. Alſo a ſhort diſcourſe on ſoluents of the ſtone in the kidneys and Bladder. London, 8.

Mélanges d'hiſtoire naturelle. Par Mr. ALLEON DU LAC. Tom. III-IV. Lyon. 8. c. f.

SAMUEL ALTWELL diſſ. de variolis. L. B. 4.

Quaeſtio medica: an capitis affectibus iugularis venaeſectio? aff. Auctore T. BARON. Paris, 4.

Pharmacopoeia hippiatrica. Auctore IO. BARTTEL Lond.

Natuurkundige uitſpanningen behelzende eenige waarnemingen over ſommige zeeplanten en zeeinſecten, benevens derzelver zaadhuisjes en eyerneſten Door IOB. BASTER. Tweeden deels tweede ſtuk. Haarlem, 4.

DOMINIC. BECKII ephemerides meteorologicae Salisburgi anno 1763 et 1764. Salisburg. 4.

IAC. A BERGEN diſſ. de naturae humanae efficacacia, tam in praeſenti ſanitate conſeruanda quam in amiſſa reſtituenda. L. B. 4.

IO. CHPH. A BERGEN diſſ. de lithiaſi. ib. 4.

IO. BERKENHOUT diſſ. de podagra. ib. 4.

ANDR. BOEHMII diſſ. de ſomno vigilantium. Gieſſ. 4.

HERRM. BOERHAAVE *Abhandlung von Krebs und Krankheiten der Knochen mit Anmerkungen. Frf.* 8.

Eiusd. academical lectures on the lues venerea. In which are accuratly deſcribed the hiſtory, origin, progreſs, cauſes, ſymptoms and cure of that diſeaſe Translated from the latin with notes. By ION. WATHEN. London, 8.

FRID. BOERNERS *Nachrichten berühmter Aerzte, 3ter Band. Wolfenbüttel,* 8.

Inquiries concerning the varieties of the pulſe and the particular criſis that each more eſpecially indicates: written originally in Frenſch by THEOPH. DE BORDEU. London. 8.

* * BOURRU quaeſtio medica: num chronicis aquae minerales vulgo *de Merlange? aff.* Pariſ. 4.

F PETR. BRINCKMANNI diſſ. de alumine. L. B. 4.

The

The general practice of physic. Extracted chiefly from the writings of the most celebrated practical physicians and the medical essays, transactions, iournals and literary correspondence of the learned societies in Europe. To which is prefixed an introduction, containing the distinction of similar diseases, the use of the non naturals, an account of the pulse, the consent of the nervous parts and a sketch of the animal oeconomy. By R. BROOKES. The fifth edition. To this edition is added an appendix containing several recent improvements and discoveries in medicine. London, 8 mai.

Entwurf eines Landwirthschafts-Calenders, über die jeden Monath vorfallenden vornehmsten Haushaltungsverrichtungen nach allgemeinen Grundsätzen und mit einigen practischen Anmerkungen. Auf Veranlaßung der Leipziger oekonomischen Societät und von einem Mittgliede derselben MICH. GOTTL. BUCHER. *Leipz. 8.*

GUILIELM. BULLOCH diss. de podagra. L.B. 4.

Vergelyking der verscheiden wyzen om den steen uit de water-blaas te haalen, door HENRY FRANCOIS LE DRAN uit het fransch vertaald door E.P. SWAGERMANN. Te Amst. 8. c. f.

GUIL. DROUGHT diss. de dysenteria. L.B. 4.

C. E. ENDTERS *die längst gewünschte Cur den Schaarbock vollkommen und geschwind zu heilen. Hamb. 8.*

S. FARR diss. de animo vt caussa morborum. L.B. 4.

STEPH. FIALKONSKI diss. de actione ventriculi in ingesta. ib. 4.

A. G. FRANCE prolusio de auditu. Hal. 4.

** GARMSEN diss. inaug. de concoctione ciborum in ventriculo. Hafniae, 8.

Fortsetzung der Abhandlung von der materia medica *des Hrn.* S. F. GEOFFROY. *Achter Theil von den vierfüssigen Thieren. Aus dem Französischen. Leipz. 8.*

I. G. GESSLER diſſ. de conuulſione. Harderouic. 4.
I. H. R. GRIMM diſſ. de intempeſtiuo remediorum vſu. L. B. 4.
ALBERT GROL theſes medicae. Harderovic. 4.
L. GROL diſſ. de voluulo. ib. 4.
** GUENES quaeſtio medica: an ad ſanandos chronicos affectus ſit vt plurimum excitanda febris? Paris. 4.
A. I. B. M. GUENET diſſ. non ergo vis pulmonis, quoad attritum maior eſt, quam caeterarum in eundem effectum corporis partium conſpiratio. ib. 4.
** GUILBERT quaeſtio medica: an lui venereae ſublimatus corroſiuus. ib. 4.
E. H. HAAL diſſ. de decubitu aegrotantium. Harderov. 4.
Brief van ANT. DE HAEN aan B. L. TRALLES waar in de krachteloosheid der cicuta, tegen alle derzelver voornamſte voorſtanders, ten klaarſten getoont word. Te Amſterd. 8.
C. HALL. diſſ. de phthiſi pulmonali. L. B. 4.
A. HAY diſſ. de affectionibus hyſtericis et hypochondriacis. ib. 4.
** HIGGINS theſes medicae. ib. 4.
M. HINDE diſſ. de phthiſi pulmonali. ib. 4.
Merkwaerdig verhaal aangaande eene goede wyze om de Kinderpokjes te geneezen, benevens een nieuw en kragtig middel tegen boosaartige en ſamenvloejende pokjes, voor de eerſtemal in t' werk geſteld aan Haare Excellentie de Vryvrouwe Droſtin van Fiſchering geborene Barones van Raadsfeld Erfdroſtin te Hameren door C. L. HOFFMANN. Uit het Hoogduitſch vertaald door BORCHART BORCHERS. Te Gröningen, 8.
Die durch Fragen und Antworten treulich anweiſende Wehmutter von I. VAN HORN *5te und mit neuen Anmerkungen vermehrte Auflage. Stockh. u. Leipz. 8.*
An eſſay on Britiſh iſinglaſſ. wherein its nature and properties are compared with the foreign ſorts; with the beſt methods of converting then into Fining

ning Glue and Starch for the uſe of the Brewer etc. Comprehending a ſuccinct analyſis of iſinglaſſ and rationale of its action in clarifying liquors. Interſperſed with hints for the further improvement of malting, brewing, fermenting and for preventing the wooden apparatus in the Brewery from ſpeedy decay. By H. IACHSON. Lond. 8.

CASSIANI IAGELSHI diſſ. inaug. de paſſione hyſterica. L. B. 4.

BERNHARD. IMMINK diſſ. inaug. ſpecimina ſuperſtitionis et errorum exhibens. ib. 4.

A letter from I. KEYSER ſurgeon and chemiſt at Paris to ION. WATHEN ſurgeon of London; in anſwer to his pamphlet intitled, practical obſervations on the venereal diſeaſe etc. Lond. 8.

L. W. VON KNÖR pharmacopea compendioſa *oder kurzer Jnnhalt guter und bewährter Arzneymittel zur glücklichen Cur aller innerlichen und äuſſerlichen Krankheiten. Naumburg, 8.*

I. CHRIST. GERH. KNOLLENS *26 mediciniſche Ausarbeitungen. Halberſtadt, 8. (Idem liber eodem bibliopola eodemque loco anno 1757 prodiit ita inſcriptus: 26 vermiſchte Anmerkungen aus der Arzneygelahrheit.)*

IO. HERRM. KNOPS pomologia *oder Beſchreibung und Abbildungen der beſten Sorten der Aepfel und Birnen in XXIV. Kupfern abgebildet und mit ihren natürlichen Farben erleuchtet. Zweyter Theil. Nürnb. fol. mai.*

ALEX. BERN. KÖLPIN de ſtructura mammarum ſexus ſequioris nuperrimis obſeruationibus et experimentis ſuperſtructa Edit. nov. Berol. et Stralſund, 4. c. f.

Annotationes medico morales, quoad quaeſtiones ponderoſiores multasque difficultates matrimoniales cum confeſſoriis, tum caſuiſticis quotidie vix non

non pro resolutione occurrentes in reali et anatomica partium dilucidatione ac praescitu corporalis vitae principii sensu recentioristico fundatae, pro quarum soliditate expositiones denique de incarnatione et conceptione illibatae Deiparae rationibus ex via naturae, scriptura sacra, persuasioneque vniuersali hominum simul deductis militabunt. Auctore NICOL. AMBROS. KRAPF. Aug. Vindelic. 4.

VALENTIN KRAUETERMANNS *cürieuser vernünftiger und allezeit gewisser Urinarzt etc. Arnstadt*, 8.

An essay on the education of children in two parts. Part. I. on forming their minds. With an appendix concerning their diseases. Translated from the german of IO. GOTTL. KRUGER Professor of philosophy and physic in the university of Helmstadt etc. Lond. 8.

Eiusd. Naturlehre dritter Theil, welcher die Pathologie oder Lehre von den Krankheiten in sich fasset. 3 *Auflage. Halle*, 8.

MATTH. KRUTEN diss. de manducatione. L. B. 4.

Observations on the beaume de vie first discovered by Mr. LE LIEVRE the Kin'gs Apothecary at Paris. Lond. 8.

C. LINNAEUS diss. de hirudine. Resp. *Daniel Weser*. Ups. 4.

Eiusd. diss. sistens fundamenta ornithologica. Resp. *Andr. Petr. Bachmann.* ib. 4.

Konst-Kabinet van Verborgentheeden der Natuur; vervattende in zich eene menigte chemische, sympathetische, magische, magnetische en spagirische konst-stukken by een verzameld door den Heere I. C. LUDEMAN uit deszelffs naagelaaten Schriften in't Licht gegeeven. Eerste en Tweede stuk. Te Amsterd. 8.

LAURENT. METZ diss. inaug. de auris humanae fabrica. L. B. 4.

SILA MITROPHANOW diss. inaug. de spontaneo aeris introitu in pulmonem. ib. 4.

An account of the diseases which were most frequent in the British military Hospitals in Germany. By DONALD MONRO. Lond. 8.

Analyse des eaux minerales de Wattenweiler en haute Alsace. Par Mr. GABRIEL MOVEL. Colmar. 8.

I. G. MÜLLERS deliciae hortenses *oder vollständige Gartenlust.* 2 *Theile. Neue Auflage. Stuttgard*, 8.

O. F. MÜLLER Efterredning on Suampe. Kiobehaven. 4.

F. I. W. MUNICHS *Gedanken über den neuen Gesundbrunnen zu Bouckendorf nebst einer Untersuchung seines innern Gehaltes. Magdeburg*, 8.

IO. FRID. NEUMANNS *hofnungsvolle Gedanken und Vorschläge*

Vorschläge zur wirklichen Verbesserung des Ackerbaues und Vermehrung der Körner im Großen ohne Unkosten und Künsteleyen. Brandenburg, 4.

IO. PHILIPP. NONNE progr. de plantis nothis occasione spicae tritici, cui avenae fatuae aliquot semina innata erant. Erford. 4.

HENR. PELLERIN diss. de incremento corporis humani. L. B. 4.

THOM. PERCIVALL diss. de frigore. ib. 4.

PETRI POGARETSKI diss. de semi metallo nickel. ib. 4.

Quaest. med. an conuulsionibus recens natorum vomitoria? Auctore Cl. LE PREUX. Paris, 4.

Anleitung zu richtiger Erkänntniß und vernünftiger Heilung der Ruhr zum besten der Landärzte herausgegeben von CONRAD RAHN. *M. D. Zürch*, 8.

The construction and extensive use of a newly invented universal seed-furrow plough upon an easy, steady principle suited to all soils, stiff or light, level or ridged; and capable of sowing alle sorts of seeds of seeds in three rows thicker or thinner, deeper or shallower and the furrows or rows nearer or farther asunder iust as the owner pleases. Also the construction of a draining plough upon a very simple principle. Both published with a view that the ingenious may see what is wanting to put the finishing haud to a seed-furrow and also to a draining plough. With the construction and use of a potatoe drill machine, pointing out the benefit arrising from this wholesale culture to the land, and to some of the live stock. To which is added an essay on the theory of a common plough in order to find, by geometrical construction the angles which giue the share exact land and earth at all depths and which balance the motions of the plough. Illustrated with seven large prints. By I. RANDALL. Lond. 4. c. f.

WOLF. EHRENFR. VON REIZENSTEINS *vollkommener Pferdekenner, welcher nicht nur alle Schönheiten, Fehler und verschiedene Landesarten der Pferde zu erkennen giebt, sondern auch anweiset, wie man mit einem Pferde von seinem Ursprunge an umgehen muß, und wie es zum Reiten und Fahren anzugewöhnen. Offenb*: 4. *m. K.*

A refutation of the reflections against inoculation published by doctor RAST of Lyons, so far as they are supported by calculations drawn from the bills of mortality in London and his observations. With a persuasive of that practice

practice deduced from the ſucceſſ of the inoculating hoſpital near London. By ANTON RELHAN. Lond. 4.
Elementorum artis obſtetriciae compendium. Auctore T. L. SOLAYREZ DE RENHAC. Monſpel. 4.
CORN. GERARD VAN RHYN diſſ. inaug. de motu periſtaltico in genere. L. B. 4.
A. G. RICHTERI caſus medicus intumeſcentis et calloſi pylori cum triplici hydrope. Gotting. 4.
COSMAS ROSCHALYN diſſ. de ſcorbuto. L. B. 4.
Verhandeling over de ziekten der ſcheep-vaarende door LODEWYK ROUPPE uit het Latyn vertaald. Amſt. 8.
I. F. RUBELS *wahres Portrait eines rechtſchaffenen geſchickten und erfahrnen Medici, Chirurgi und einer Hebamme. Frankf.* 8.
IO. BAPT. MICH. SAGAR libellus de morbo ſingulari ouium anni 1765 cum appendice de cultura earumdem Vindobon. 8.
Eiusd. Bericht von den Patzdigteker Geſundbrunnen ohnweit der Stadt Trebitſch in Mähren. ib. 8.
Heel en ontleedkundige verhandeling over eenen Slagaderbreuk in the groote ſlagader uitwendig opergebarſten door EDUARD SANDIFORT. In's Grav. 8.
GUILIELM. SAUNDERS diſſ. de antimonio. Edinb. 8.
A. SCHAARSCHMIDT *myologiſche Tabellen. 3 Ausg. Berlin*, 8.
Eiusd. ſyndesmologiſche Tabellen. 3 Ausgabe. ib. 8.
Eiusd. Abhandlung von veneriſchen Krankheiten. ib. 8.
CH. F. SCHULTZENS *Gedanken über den Nutzen der Steinkohlen und des Torfes. Friedrichsſtadt*, 8.
Nederlandſche inſecten, beſchreeven en afgebeeld door C. CHPH. SEPP vierde ſtuk zevende verhandeling en zeſde ſtuk derde Verhandeling.
Verhandeling over het beſpiegelend en bewerkend deel der vroedkunde, in 't Engels geſchreven door WILLIAM SMELLIE. Naaden derde druk in't Hollandſch gebragt en met eenige weinige aanmerkingen en zaaken vermeerderd door MATTHYS VAN DER HAAGEN. Te Amſterd. 4. c. f.
CORN. STATHOUDES diſſ. de febre bilioſa. L. B. 4.
The gentlemens gardener inſtructed in ſowing, planting, pruning and grafting, ſeeds, plants, flowers and trees; alſoo in the management of bees. To which is added the gardeners kalendar, ſhewing the particular work, to be done every month in the kitchen, garden, flower-garden and orchard. By the Rev. M. STEVENSON. The fifth edition with many additions and improvements.

ANT.

ANT. STOERK *Beobachtungen von dem sichern Gebrauche und Nutzen des Schierlings, Stechapfels, Bilsenkrautes, Eisenhütleins, und der Zeitlosen. Dresden,* 8. *m. K.*

Description abbregée des maladies, qui regnent le plus communement dans les armées, avec la methode de les traiter. Par Mr. VAN SWIETEN. à Bruge, 12.

ROB. TAILFORD diss. de vlcere vteri. L. B. 4.

Utkast til sweriges mineral historia af D. TILAR. Stockh. 8.

L'onanisme. Dissertation sur les maladies produites par la masturbation par Mr. TISSOT. Troisiéme édition considerablement augmentée. à Paris, 8.

Eiusd. Onanism or a treatise upon the disorders produced by secret and excessive venery, with the method of cure. Translated from the last Paris edition. By A. HUME. Lond. 8

Eiusd. a treatise on the crime of onan illustrated with a variety of cases, together with the method of cure. ib. 8.

Eiusd. advice to the people in general, with regard to their health, but particularly calculated for those who are the most unlikely to be provided in time with the best assistence in acute diseases, or upon any sudden inward or outward accident with a table of the most cheap yet effectual remedies and the plainest directions for preparing them readily. Translated from the french. By I. KIRKPATRIK. ib. 8.

TYCHORSKI diss. de vera siue proxima caussa podagrae. L. B. 4.

I. TYMKOWSKI diss. de peripneumonia notha. ib. 4.

S. DE VIND diss. de peruersa ratione sanitatem conseruandi et amissam restituendi. ib. 4.

I. GOTTSCH. WALLERII diss. de differentia et examine oleorum. Resp. *Henric. Schulz.* Upsal. 4.

I. F. WEIDLERS *Anleitung zur unterirrdischen Mes- oder Markscheidekunst. Aus der lateinischen verbesserten Auflage in das Deutsche übersetzt von* NIC. FUCHSTHALER. *Wien,* 8. *m. K.*

Short remarks upon autumnal disorders of the bowels and the nature of some sudden deaths observed to happen at the same season of the year. Thoughts on the natural causes of the bile's putrescency and its noxiousness in the circulation. Physiological thoughts on spasms and the seat and origin of them in the animal oeconomy. By A. WILSON. Lond. 8.

HUB. TYKEN ZAGII diss. de cardialgia. L. B. 4.

IGN. VAN ZELDER diss. de noxis ex varia vestimentorum conditione. ib. 4.

Contents.

Contenta in hac parte.